

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

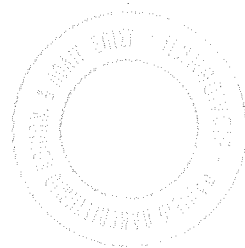
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ

ΑΘΗΝΑ 2003

Αντί προλόγου	5
Εισαγωγή	5
Σκοπός της εργασίας	6
Μεθοδολογία	6
Δομή της εργασίας	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	7
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	7
1.1 Ο Ορισμός του Τουρισμού.....	7
1.2 Εννοιολογικά Στοιχεία του Τουρισμού.....	8
1.3 Διακρίσεις – Μορφές του Τουρισμού ⁶	9
1.3.1 Από γεωγραφική και διοικητική άποψη.....	9
1.3.2 Εσωτερικός τουρισμός	9
1.3.3 Εξωτερικός τουρισμός	9
1.4 Από άποψη τουριστικού πλήθους	10
1.4.1 Μεμονωμένος ή ατομικός τουρισμός	10
1.4.2 Μαζικός ή ομαδικός τουρισμός	11
1.5 Από άποψη εποχής.....	11
1.5.1 Συνεχής ή ετήσιος τουρισμός.....	11
1.5.2 Εποχιακός τουρισμός	12
1.6 Από άποψη του μεγέθους του τουριστικού πλήθους	12
1.6.1 Νεκρή περίοδος ή χαμηλή.....	12
1.6.2 Μέση περίοδος	12
1.6.3 Υψηλή περίοδος ή περίοδος αιχμής.....	13
1.7 Από άποψη μορφής (σκοπού ή λόγου)	13
1.7.1 Κλασική μορφή τουρισμού	13
1.8 Εναλλακτικές ή ειδικές μορφές τουρισμού.....	13
1.8.1 Φυσιολατρικός ή φυσιογνωστικός τουρισμός	15
1.8.2 Μορφωτικός ή γνωστικός τουρισμός.....	15
1.8.3 Θρησκευτικός τουρισμός	15
1.8.4 Αθλητικός τουρισμός	15
1.8.6 Ιαματικός τουρισμός ή θερμαλισμός	15
1.8.7 Επαγγελματικός ή εμπορικός τουρισμός	15
1.8.8 Συνεδριακός τουρισμός.....	16
1.8.9 Τουρισμός κινήτρων (Incentive travel).....	16
1.8.10 Εκθεσιακός τουρισμός	16
1.8.11 Θαλάσσιος τουρισμός (yachting).....	16
1.8.12 Οικολογικός τουρισμός ή Οικοτουρισμός	16
1.8.13 Αγροτουρισμός.....	16
1.8.14 Τουρισμός περιπέτειας.....	16
1.8.15 Τουρισμός παραχείμασης.....	16
1.8.16 Τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες.....	17
1.8.17 Ορεινός τουρισμός	17
1.8.18 Χιονοδρομικός τουρισμός.....	17
1.8.19 Δασοτουρισμός	17
1.8.20 Ιπποτουρισμός.....	17
1.8.22 Τουρισμός για νέους	18
1.8.23 Τουρισμός Γ ηλικίας	18

1.8.25 Λαϊκός τουρισμός.....	19
1.8.26 Κοσμοπολίτικος τουρισμός.....	19
1.8.29 Γυμνιστικός τουρισμός	19
1.8.30 Χρονομεριστική μίσθωση (timesharing)	19
1.8.32 Τουρισμός με αυτοκίνητο ή οδικός.....	20
1.8.33 Τουρισμός με σιδηρόδρομο	20
1.8.34 Τουρισμός με πλωτά μέσα	20
1.8.35 Αεροπορικός τουρισμός.....	21
1.8.36 Ποδηλατικός τουρισμός.....	21
1.8.37 Πεζοπορικός τουρισμός	21
1.9 Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τουρισμού.....	22
1.10 Η ανάπτυξη του τουρισμού δημιουργεί προσδοκίες και ερωτηματικά	23
1.11 Οι τάσεις του μαζικού τουρισμού	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	27
ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	27
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ.....	27
2.1 ΘΕΣΗ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ – ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	27
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	29
2.2 ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	29
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	31
2.2.1 ΚΛΙΜΑ	31
2.2.2 ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ.....	32
2.2.3 ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	32
2.3 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	32
2.3.1 Ακτές.....	32
2.3.2 Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους.....	33
2.3.3 Διατηρητέα Μνημεία Φύσης.....	33
2.3.4 Βιότοποι CORINE	33
2.3.5 Καταφύγια θηραμάτων	33
2.4 Πολιτιστικοί Πόροι	33
2.4.1 Παραδοσιακοί Οικισμοί.....	33
2.4.2 Αρχαιολογικοί χώροι.....	34
2.4.3 Μουσεία	36
2.4.4 Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά μνημεία.....	37
2.4.5 Ιστορικά διατηρητέα μνημεία και έργα τέχνης.....	39
2.5 Τοπικές Εκδηλώσεις – Εορτές	40
2.6 Ειδικές τουριστικές υποδομές.....	41
2.6.1 Ενδιαφέρουσες ορεινές περιηγητικές και ορειβατικές διαδρομές	41
2.6.2 Rafting και Kayak	41
2.6.3 Χιονοδρομικά Κέντρα.....	41
2.6.4 Μαρίνες – τουριστικά αγκυροβόλια	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	42
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ.....	42
ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	42
3. Τουριστική προσφορά.....	42
3.1 Καταλύματα στο Νομό Αρκαδίας.....	42
3.1.1 Συμπεράσματα	43
3.2 Τουριστική ζήτηση και πληρότητα στο Νομό Αρκαδίας	44

3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	45
ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ – ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ ΕΚΤΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ – ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΕΚΤΟΣ ΤΕΓΕΑΣ	45
3.3.1 Τουριστική ζήτηση.....	47
3.4 Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης Ν. Αρκαδίας και ειδικότερα των περιοχών:.....	47
Δ. β. Κυνουρίας, Δ. Τεγέας, Δ. Σκυρίτιδας, Δ. Απόλλωνος, Δ. Λεωνιδίου, Κ. Κοσμά	47
3.4.1 Λοιπές Υπηρεσίες Τουρισμού.....	48
3.4.2 Λοιποί Τουριστικοί Πόροι	49
3.5 Τουριστική ζήτηση.....	49
4. Εισαγωγικά στοιχεία	51
4.1 Πλεονεκτήματα της τουριστικής ανάπτυξης του Ν. Αρκαδίας	52
4.1.1 Ανάλυση των Πλεοκτημάτων	53
α. Ισχυρή ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά	53
β. Σημαντικά μνημεία της φύσης	53
γ. Μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας.....	53
δ. Καλές κλιματολογικές συνθήκες	53
ε. Πολλαπλές επιλογές διαφορετικού τύπου τουριστικών προορισμών	54
στ. Πλούσια ιστορική και λαογραφική παράδοση.....	54
ζ. Γειτνίαση με τη μητροπολιτική περιοχή της πρωτεύουσας	54
η. δυνατότητα του πρωτογενή τομέα για παραγωγή υψηλής ποιότητας παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων.....	54
θ. Χαμηλοί δείκτες κορεσμού	55
4.2 Αδυναμίες της τουριστικής ανάπτυξης του Νομού Αρκαδίας.....	55
4.2.1 Ανάλυση Αδυναμιών	55
α. Συγκριτικά χαμηλό επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών	55
β. Ανεπάρκεια υποστηρικτικών υποδομών αναψυχής (γκολφ, μαρίνες, θεματικά πάρκα κ.λ.π.).....	55
γ. Σχετικά χαμηλό επίπεδο Τεχνικών Υποδομών	55
δ. Ανεπαρκής συντήρηση και εκμετάλλευση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος	56
ε. Ελλείψεις σε ειδικευμένο προσωπικό και managers.....	56
4.3 Ευκαιρίες και δυνατότητες από την τουριστική ανάπτυξη του Ν. Αρκαδίας ενταγμένη στο πλαίσιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου	56
α. Η Ελλάδα ως μέλος της ΕΕ (ισχυρή οικονομία, οικονομική στήριξη).	56
β. Τα κίνητρα της τουριστικής πολιτικής για την ενίσχυση της τουριστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	57
γ. Η Διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων	57
δ. Ασφαλής τουριστικός προορισμός.....	57
ε. Ενδυνάμωση του Εγχώριου Τουρισμού	57
στ. Βιώσιμη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων.	58
ζ. Ο σχεδιασμός – προγραμματισμός υποδομών επί των οποίων μπορούν να αναπτυχθούν οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού	58
η. Ευνοϊκές Επενδυτικές Τάσεις στον σταθερά αναπτυσσόμενο τουριστικό κλάδο.....	58
4.4 Απειλές για την τουριστική ανάπτυξη του Νομού Αρκαδίας στα πλαίσια της Περιφέρειας Πελοποννήσου	58
Ανάλυση των απειλών.....	59
α. Ισχυρός ανταγωνισμός.....	59

β. Προσέλκυση σημαντικού μέρους των επενδύσεων σε ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές	59
γ. Χρονοβόρες διαδικασίες ολοκλήρωσης των τουριστικών επενδυτικών σχεδίων	59
δ. Χρονοβόρες και δύσκολες διαδικασίες στη δανειοδότηση των επιχειρήσεων.....	59
ε. Έλλειψη συντονισμού κρατικών φορέων και ιδιωτών για την προβολή του τουριστικού προϊόντος.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	61
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	61
Συμπεράσματα – προοπτικές	62
Βιβλιογραφία.....	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	66

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης των τουριστικών δραστηριοτήτων του Ν. Αρκαδίας», πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Μεταπτυχιακών σπουδών του τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστημίου. Η εργασία εκπονήθηκε από τον Αποστολόπουλο Γιάννη, φοιτητή του Προγράμματος Μεταπτυχιακών σπουδών. Την επίβλεψη της εργασίας είχε η Αντιγόνη Λυμπεράκη, καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου.

Βασικός στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση της παρούσας φάσης της τουριστικής δραστηριότητας του Ν. Αρκαδίας, καθώς και οι δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης της.

Θεωρώ υποχρέωση μου να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κ. Αντιγόνη Λυμπεράκη για την πολύτιμη συνεργασία της. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τον προϊστάμενο της τουριστικής υπηρεσίας της Περιφέρειας με έδρα την Τρίπολη κ. Πετρόγιαννη Γιάννη, καθώς επίσης και τους υπεύθυνους των δύο αναπτυξιακών εταιρειών του Ν. Αρκαδίας και ειδικότερα του κ. Γιώργο Λαγό από την αναπτυξιακή εταιρεία (LEADER) ΑΝ.ΒΟ.ΠΕ., καθώς και τον κ. Μαρίνο Μπερέτσο από την εταιρεία ΠΑΡΝΩΝ Α.Ε. Ευχαριστώ ακόμη τον πρόεδρο του Οικονομικού επιμελητηρίου Ν. Αρκαδίας κ. Γιάννη Άρχοντα για την πολύτιμη βοήθεια του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός ως έννοια μας παραπέμπει στην εποχή της ελληνικής αρχαιότητας. Κατά τους Ομηρικούς χρόνους (800 π.Χ.) ο τουρισμός αρχίζει να παίρνει τη μορφή φιλοξενίας, δηλαδή της υποδοχής των ξένων, η οποία θεωρείται και υψίστη αρετή ενώ η άρνησή της τιμωρούνταν από τους θεούς. Από τον 4^ο και 5^ο αιώνα π.Χ. εμφανίζεται η πληρωμένη φιλοξενία, δηλαδή ο «ενεργητικός τουρισμός», σε αντίθεση με τον «παθητικό τουρισμό», που ίσχυε ως τότε. Την περίοδο αυτή κάνουν την εμφάνισή τους και οι πρώτες «ειδικές μορφές τουρισμού», όπως:

- ο καλλιτεχνικός τουρισμός (π.χ. Κόρινθος, Δήλος λόγω των περίφημων μνημείων),
- ο εκπαιδευτικός τουρισμός (π.χ. Αθήνα λόγω των φιλοσοφικών της σχολών)¹
- ο αθλητικός τουρισμός (π.χ. προσέλευση από όλο τον κόσμο αθλητών στους επίσημους αγώνες όπως ήταν τα Ίσθμια, τα Πύθεια και τα Ολύμπια),
- ο θρησκευτικός τουρισμός (π.χ. Μαντείο των Δελφών, Ελευσίνα, ιερό της Δωδώνης),
- ο τουρισμός δια λόγους υγείας (π.χ. Ασκληπιεία θεραπευτήρια),
- ο συνεδριακός τουρισμός (π.χ. προσέλευση στις Αμφικτυονίες για την λήψη αποφάσεων πολιτικού, θρησκευτικού κ.τ.λ. χαρακτήρα)²

Κατά την περίοδο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (146π.Χ. – 313μ.Χ), ο τουρισμός διευρύνεται σημαντικά.

Στην Ελλάδα το 1895 ιδρύθηκε το πρώτο τουριστικό σωματείο, η «Ποδηλατική Εταιρεία» και το 1910 μετονομάστηκε σε «Εταιρία Περιηγήσεων», ενώ το 1914 μετονομάστηκε άλλη μια φορά σε «Εταιρία Φιλοξένων». Το 1929 ιδρύεται ο «Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού» (ν. 4377/1929) παράλληλα με την υφιστάμενη «Διεύθυνση Ξένων και Εκθέσεων» στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας³. Έκτοτε και ως το 1970 περίπου ο τουρισμός χαρακτηρίζεται ως μαζικός. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια αρχίζει σταδιακά να αποκτά και την «εναλλακτική» μορφή του.

1. βλ. Βασιλόπουλος (1967, σελ. 36-37)

2. βλ. Τσεκούρας (1991, σελ. 256)

3. βλ. Βασιλόπουλος (1967, σελ. 262)

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση των χαρακτηριστικών, των προϋποθέσεων και των προοπτικών αναπτύξεων των τουριστικών δραστηριοτήτων του Ν. Αρκαδίας.

Ο Νομός διαθέτοντας από τους σημαντικότερους τουριστικούς πόρους της χώρας (αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί κ.λ.π.) σε συνδυασμό με το φυσικό κάλλος των ειδικότερων περιοχών, την ανυπαρξία σοβαρών περιβαλλοντικών προβλημάτων και τις κλιματολογικές συνθήκες, προδίδουν στο Νομό ιδιαίτερο τουριστικό χαρακτήρα και δυνατότητες ανάπτυξης των διαφόρων μορφών τουρισμού. (αγροτουρισμός, χειμερινός, πολιτιστικός, περιηγητικός κ.λ.π.).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το πληροφοριακό υλικό για την κατάρτιση βασίστηκε στις εξής πηγές:

- Στην άντληση στοιχείων από έρευνες και μελέτες της Περιφέρειας Πελοποννήσου
- Στην άντληση στοιχείων από άρθρα περιοδικών, εφημερίδων και ενημερωτικών φυλλαδίων
- Στην προμήθεια πάσης φύσεως πληροφοριακού υλικού από τα γραφεία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ), της Ελληνικής Τράπεζας Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α.), του Οικονομικού Επιμελητηρίου Αρκαδίας, και της ΤΕΔΚΑ Αρκαδίας
- Στην άντληση στοιχείων από τις δύο αναπτυξιακές εταιρείες του Ν. Αρκαδίας την ΠΑΡΝΩΝ Α.Ε. και την ΑΝ.ΒΟ.Π.Ε

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία αποτελείται, πέραν της εισαγωγής από πέντε κεφάλαια.

Ακολουθεί η σχετική βιβλιογραφία και το Παράρτημα στο οποίο περιέχονται πίνακες χρήσιμοι για την κατανόηση της εργασίας.

Στο εισαγωγικό μέρος αναφέρονται ορισμένα γενικά ιστορικά στοιχεία για τον τουρισμό, καθώς και ο σκοπός, η μεθοδολογία και η δομή της εργασίας.

Το πρώτο κεφάλαιο προσπαθεί να προσεγγίσει τον «όρο» τουρισμό, λαμβάνοντας υπ' όψη και τα εννοιολογικά στοιχεία που προκύπτουν. Γίνεται αναφορά στις διάφορες μορφές τουρισμού που υπάρχουν καθώς στις εναλλακτικές μορφές αλλά και στη τάση του μαζικού τουρισμού όπως αυτή καταγράφεται τα τελευταία χρόνια και στα ερωτηματικά και προσδοκίες που γεννιούνται από την «ανάπτυξη του τουρισμού».

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά μια εισαγωγική παρουσίαση των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Γίνεται εκτεταμένη αναφορά στα χαρακτηριστικά του Ν. Αρκαδίας (κλήμα, προσπελασιμότητα, αρχαιολογικοί χώροι κ.λ.π.)

Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στην τουριστική προσφορά και ζήτηση του Ν. Αρκαδίας και γίνεται ειδική αναφορά στους δύο τουριστικούς πόλους του Νομού όπως αυτοί εκφράζονται από τις Επαρχίες Γορτυνίας – Μαντινείας και Μεγαλοπόλεως ο ένας, και των δήμων Β. Κυνουρίας, Τεγέας, Σκυρίτιδας, Απόλλωνος, Λεωνιδίου και της κοινότητας Κοσμά ο άλλος.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Τουριστικής Ανάπτυξης του Ν. Αρκαδίας, αλλά και στις προοπτικές – ευκαιρίες καθώς και στις απειλές που υπάρχουν για τουριστική ανάπτυξη του Νομού, ενταγμένης στα πλαίσια της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Στα συμπεράσματα γίνεται μια συνοπτική και κριτική αποτίμηση των παραπάνω. Ο Νομός Αρκαδίας έχει πλούσια φυσική ομορφιά, ιστορία, παράδοση, λαογραφία και πολιτισμό. Ο σχεδιασμός του τουριστικού τομέα θα πρέπει να αποσκοπεί στην επέκταση και στην αναδιάρθρωση της τοπικής τουριστικής αγοράς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εφ' όσον υπάρχει στροφή σε νέα πρότυπα τα οποία ευρέως αποκαλούνται «νέες μορφές τουρισμού».

Στο παράρτημα παραθέτονται χρήσιμοι πίνακες για την κατανόηση της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός σήμερα αποτελεί μια οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα που κινείται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και για πολλές εθνικές οικονομίες η πρωταρχική παραγωγική διαδικασία που λειτουργεί σα βασική πηγή εισοδήματος. Καλύπτει σχεδόν όλα τα εισοδηματικά στρώματα και προσπαθεί να ικανοποιήσει τη βασική πλέον ανάγκη του ανθρώπου που είναι χρονικό διάστημα, που σε ποιότητα και ποσότητα ποικίλλει ανάλογα με τη διάθεση και το μέγεθος της δαπάνης που ο κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει.

Η κίνηση αυτή δημιουργεί πολλά γεγονότα θετικού ή αρνητικού προβληματισμού. Θετικά όσον αφορά τη δυνατότητα γνωριμίας με άλλες κοινωνικές ομάδες και αρνητικά όσον αφορά την απομάκρυνση για πολλούς από το μόνιμο περιβάλλον τους. Το τι είναι τουρισμός, το πώς δημιουργείται, το πώς επηρεάζει την κοινωνία σ' όλα τα επίπεδα και πόσο επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων που κινούνται στο χώρο του θα εξετάσουμε στη συνέχεια σα μία εισαγωγή στο αντικείμενο του τουρισμού⁴.

Τι εννοούμε όμως με τον όρο «τουρισμός»;

- Τουρισμός, ορίζει η Διεθνής Ακαδημία Τουρισμού, είναι το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και οι δραστηριότητες που προκύπτουν από αυτές. Δηλαδή ορίζεται ότι κάθε μετακίνηση γενικά του ανθρώπου εμπεριέχει την έννοια του τουρισμού και αφήνει αδιευκρίνιστο το είδος των δραστηριοτήτων.
- Τουρισμός μας εξηγεί ο Ν. Αιγηνίτης, καλείται η από χώρα σε χώρα ή από τόπο σε τόπο μετάβαση ατόμων σε ομάδες ή μεμονωμένα, με σκοπό μικρή ή μεγάλη, όχι όμως μόνιμη, διαμονή, χωρίς άσκηση επαγγέλματος, για λόγους γενικά αναψυχής. Με τον ορισμό αυτό αρχίζουν να εμφανίζονται αρκετοί περιοριστικοί όροι όσον αφορά το μετακινούμενο άτομα αλλά και τις ενέργειες τους κατά τη μετακίνηση αυτή. Έτσι έχουμε περιορισμό στη διάρκεια, στη δραστηριότητα και στο σκοπό πραγματοποίησης της μετακίνησης.
- Τουρισμός, κατά τον Στ. Καλφιώτη, καλείται η από το γεωγραφικό περιβάλλον της μόνιμης διαμονής σε άλλο, πρόσκαιρη διακίνηση ατόμων σε ομάδες ή μεμονωμένα, που αποσκοπεί στην ικανοποίηση ψυχικής επιθυμίας ή πνευματικής περιέργειας γενικά, και που προκαλεί τη δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Τουρισμός, μας λέει ο Jean Medecin, είναι μια δραστηριότητα ευκαιρίας που συνίσταται στο να ταξιδεύει κανείς μακριά από τον τόπο της διαμονής του για διασκέδαση, για ανάπαυση, για εμπλουτισμό των εμπειριών του και την ανύψωση του πνευματικού επιπέδου από την παρουσίαση νέων μορφών ανθρώπινης δράσης και από τις εικόνες μιας άγνωστης φύσης. Η έννοια της ευκαιρίας δίνει μια άλλη διάσταση στον ορισμό αυτό.
- Τουρισμός, σύμφωνα με τον De Meyer, καλείται το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και οι δραστηριότητες που προκύπτουν από αυτές, που προκαλούνται από την εξωτερική και την πραγματοποίηση του πόθου, που αδρανεί σε διάφορο βαθμό και ένταση σε κάθε άτομο.

4. βλ. Κολτσιδόπουλος (2001, σελ. 1)

- Τουρισμός, όπως αναφέρεται στο δίδιο του λεξικού Petite Larousse, είναι κάθε προσπάθεια για βελτίωση των ξενοδοχείων και την αύξηση του αριθμού τους, την ποιοτική βελτίωση και ποσοτική αύξηση των συγκοινωνιακών μέσων, τον εξωραϊσμό της χώρας, τη συστηματοποιημένη επίδειξη των διαφόρων προνομίων, φυσικών καλλονών, αξιοθεάτων, ιστορικών και αρχαιολογικών χώρων και ιαματικών πηγών, καθώς και την ίδρυση και οργάνωση λουτροπόλεων και θερέτρων. Διαφορετικός από τους άλλους ορισμούς αναφέρεται στη δημιουργία υποδομής, ανωδομής και προβολής μιας περιοχής.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι ένας ολοκληρωμένος ορισμός του τουρισμού κάθε άλλο παρά εύκολο έργο είναι. Αυτό όμως σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να εγκαταλειφθεί η προσπάθεια να βρεθεί ένας πληρέστερος και ενιαίος ορισμός του τουρισμού, δηλαδή που να καλύπτει εννοιολογικά τόσο στους ντόπιους τουρίστες, δηλαδή αυτούς που κάνουν εσωτερικό τουρισμό, όσο και τους ξένους τουρίστες, δηλαδή αυτούς που κάνουν εξωτερικό τουρισμό.

1.2 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Από τους ορισμούς που αναφέραμε προκύπτουν ορισμένα στοιχεία που είναι βασικά και απαραίτητα ώστε μια μετακίνηση να χαρακτηρίζεται σαν τουρισμός. Τα εννοιολογικά αυτά στοιχεία είναι τα εξής:

• Δύο διαφορετικοί γεωγραφικοί τόποι

Για να υπάρχει τουρισμός είναι απαραίτητη η μετακίνηση ατόμων από ένα τόπο σ' έναν άλλο. Κατ' ανάγκη ο ένας τόπος είναι ο τόπος της μόνιμης διαμονής και ο άλλος ένας ξένος, μακριά από τον πρώτο αλλά πάντα γνωστός⁵.

• Το άτομο ή η ομάδα ατόμων

Ο τουρισμός απευθύνεται στον άνθρωπο και έτσι είναι το υποκείμενο αλλά και το αντικείμενο του, μια και εξαρτάται από τη συμμετοχή του τόσο τη φυσική, όσο και την οικονομική.

• Πρόσκαιρη παραμονή

Η χρονική διάρκεια παραμονής του τουρίστα αποτελεί βασικό στοιχείο γιατί από αυτή εξαρτάται αν κάποιο άτομο θα εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται σαν τουρίστας ή όχι. Ειδικά για τον τουρισμό που γίνεται σ' άλλη χώρα έχει θεσπιστεί απ' όλα σχεδόν τα κράτη ανώτατο χρονικό διάστημα παραμονής στη χώρα για λόγους τουριστικούς. Το ανώτατο όριο είναι για ορισμένες χώρες το εξάμηνο.

• Η μη άσκηση επαγγέλματος

Η αμοιβή του τουρίστα, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του και την παραμονή του στις περιοχές που επισκέπτεται, είναι απαγορευτικός όρος για να αρθεί η ιδιότητα του τουρίστα, απ' όποια δραστηριότητα με σχέση εξαρτημένης ή όχι εργασίας και αν προέρχεται.

• Ο τουριστικός σκοπός

Ως σκοποί για τους οποίους μια μετακίνηση χαρακτηρίζεται τουριστική έχουν αναφερθεί στους ορισμούς που έχουν παρουσιαστεί, η αναψυχή, η ψυχαγωγία, η συμμετοχή σε διάφορες αντιπροσωπείες, οι λόγοι υγείας και όπως θα δούμε στη συνέχεια και άλλοι.

5. Βλ. Κολτσιδόπουλος (2001, σελ. 27-29)

• Δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων

Η μετακίνηση των τουριστών υπαγορεύει την πρόκληση διάφορων οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες αυτές δημιουργούνται τόσο στους τόπους προέλευσης όσο και στους τόπους προορισμού για την αντιμετώπιση όλων των αναγκών των τουριστών, που παρουσιάζονται από τη στιγμή που οργανώνεται μια τουριστική μετακίνηση στον τόπο της μόνιμης διαμονής μέχρι τη στιγμή της ολοκλήρωσης της, δηλαδή της επανόδου του.

1.3 ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ – ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ⁶

Οι διακρίσεις του τουρισμού είναι πολλές και εξαρτώνται από τα στοιχεία με βάση τα οποία γίνεται η διάκριση. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι άλλα από τα εννοιολογικά στοιχεία του τουρισμού.

1.3.1 ΑΠΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Με βάση το στοιχείο της ύπαρξης δύο διαφορετικών τρόπων έχουμε τη διάκριση του τουρισμού στη μετακίνηση μέσα στην επικράτεια μιας χώρας και στη μετακίνηση έξω από αυτή. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε τον εσωτερικό τουρισμό και στη δεύτερη τον εξωτερικό τουρισμό. Η σημασία των δύο αυτών κατηγοριών είναι πολύ σημαντική ιδιαίτερα στο χαρακτηρισμό μιας χώρας σαν τουριστική ή όχι και κατ' επέκταση στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής της. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε τις δύο αυτές κατηγορίες.

1.3.2 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Όταν η μετακίνηση ατόμου ή ομάδας ατόμων για λόγους τουριστικούς πραγματοποιείται μέσα στα όρια της επικράτειας της χώρας, της οποίας είναι πολίτες, τότε ο τουρισμός αυτός λέγεται εσωτερικός τουρισμός.

Ο εσωτερικός τουρισμός έχει σα βασικό του πλεονέκτημα την αναδιανομή του εισοδήματος, όταν οι μετακινήσεις γίνονται ιδιαίτερα από τα αστικά κέντρα, όπου το εισόδημα τις περισσότερες φορές είναι υψηλό, προς την περιφέρεια. Αυτό το γεγονός βοηθά και στον περιορισμό της αστυφιλίας λόγω του ότι δημιουργούνται θέσεις εργασίας στην περιφέρεια και κατ' επέκταση αυξάνει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της. Επίσης με τον εσωτερικό τουρισμό γνωρίζει ο καθένας τις περιοχές της χώρας του και δεν προτιμά ταξίδια στην αλλοδαπή με αποτέλεσμα τη μείωση της εκροής του συναλλάγματος που για πολλές χώρες είναι πολύτιμο. Στα πλαίσια του εσωτερικού τουρισμού υπάρχει η δυνατότητα της σύσφιξης των σχέσεων μεταξύ των πολιτών της χώρας και η ανάπτυξη μεταξύ τους φιλίας και συνεργασίας.

Σα μειονέκτημα του εσωτερικού τουρισμού μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι πολίτες της χώρας με το να μην επισκέπτονται άλλες χώρες στερούνται της ευκαιρίας να γνωρίσουν άλλες περιοχές με διαφορετικά φυσικά προσόντα και διαφορετικό πολιτισμό και γενικά κουλτούρα.

1.3.3 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Στην περίπτωση που η μετακίνηση ατόμου ή ομάδας ατόμων για λόγους τουριστικούς πραγματοποιείται έξω από τα όρια της επικράτειας της χώρας, της οποίας είναι πολίτες, τότε ο τουρισμός αυτός λέγεται εξωτερικός τουρισμός.

6. βλ. Κολτσιδόπουλος (2001, σελ. 32-34)

Ο εξωτερικός τουρισμός επειδή αφορά δύο χώρες και τους πολίτες τους που μπορούν να μετακινούνται οι μien στη δε και αντιθέτως, χωρίζεται σε δύο υποκατηγορίες. Η μία λέγεται **εξωτερικός παθητικός τουρισμός** και η άλλη **εξωτερικός ενεργητικός τουρισμός**. Στην πρώτη ανήκουν οι πολίτες που μετακινούνται από τη χώρα τους προς μία άλλη π.χ. Έλληνες προς τη Γαλλία και στη δεύτερη, όταν πολίτες άλλης χώρας μετακινούνται προς τη χώρα σου π.χ. Γάλλοι προς την Ελλάδα.

Στον εξωτερικό παθητικό τουρισμό έχουμε το βασικό μειονέκτημα της εκροής του συναλλάγματος προς άλλες χώρες. Η εκροή αυτή τις περισσότερες φορές με κρατικές παρεμβάσεις περιορισμού του ορίου του ποσού, γίνεται προσπάθεια να αποθαρρύνει τέτοιου είδους μετακινήσεις. Σα μειονέκτημα επίσης μπορούμε να αναφέρουμε για τη χώρα της οποίας οι πολίτες μετακινούνται προς άλλες ότι οι δικές της περιοχές εξωτερικός ενεργητικός τουρισμός.

Πλεονέκτημα του εξωτερικού παθητικού τουρισμού είναι η δυνατότητα που δίνεται στους μετακινούμενους να γνωρίσουν κάποιες άλλες χώρες, τους ανθρώπους τους και ανάλογα να λάβουν τα θετικά και να απορρίψουν τα αρνητικά τους στοιχεία. Επίσης επιτυγχάνεται και η σύσφιξη των σχέσεων των διαφόρων λαών που αποτελεί σημαντικό στοιχείο στα πλαίσια της διατήρησης της ειρήνης στον κόσμο.

Στον εξωτερικό ενεργητικό τουρισμό το μεγαλύτερο πλεονέκτημα, από το οποίο απορρέουν και άλλα, είναι η εισροή του συναλλάγματος. Το συνάλλαγμα αυξάνει τα συναλλαγματικά αναποθέματα της χώρας και παράλληλα μετατρέπόμενο σε εθνικό νόμισμα ανεβάζει το εισόδημα των κατοίκων της με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, συγκράτηση των κατοίκων στις περιοχές τους και γενικά βοηθά στην αύξηση του βιοτικού τους επιπέδου. Επίσης φέρνει σε επαφή τους κατοίκους της χώρας με άλλους λαούς και βοηθά στη συναδέλφωσή τους.

Σα μειονεκτήματα μπορούμε να αναφέρουμε την επιβάρυνση του περιβάλλοντος και την παραγκώνιση πολλές φορές του εσωτερικού τουρισμού.

1.4 ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ

Ο τουρισμός ανάλογα με το αν συμμετέχει ένα άτομο ή και οικογένεια σε σχέση με συμμετοχή ομάδας ατόμων διακρίνεται σε μεμονωμένο ή ατομικό τουρισμό και σε μαζικό ή ομαδικό τουρισμό.

1.4.1 ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΟΣ Ή ΑΤΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η μορφή αυτή του τουρισμού είναι η πρώτη μορφή που συναντάμε στην ιστορία της τουριστικής διαδικασίας και η πλέον διαδεδομένη μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '70. Η μετακίνηση γίνεται από ένα άτομο ή μια οικογένεια που μόνοι τους αναλαμβάνουν την οργάνωση και την πραγματοποίηση της. Ο τρόπος αυτός είναι πιο δαπανηρός γιατί οι τιμές των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών είναι σταθερές και αρκετά υψηλές. Τα επίπεδα εκπτώσεων που μπορούν να επιτευχθούν είναι πολύ μικρά έως μηδαμινά. Το μεταφορικό μέσο κύρια είναι ιδιωτικό και πολλές φορές χρησιμοποιούνται μαζικά μέσα μεταφοράς που δρομολογούνται σε τακτικά δρομολόγια οπότε οι επιλογές είναι καθορισμένες. Όσον αφορά όμως την οικονομική του απόδοση για τις τουριστικές επιχειρήσεις είναι η μεγαλύτερη αλλά όχι μεγάλης χρονικής διάρκειας. Το ποσοστό συμμετοχής του μεμονωμένου τουρισμού στο σύνολο των μετακινούμενων τουριστών σε παγκόσμιο επίπεδο στη σημερινή εποχή είναι περίπου 15-20%.

Τα πλεονεκτήματα του μεμονωμένου τουρισμού είναι ότι η επιλογή του προγράμματος είναι ευθύνη του ιδίου του ατόμου που επιπλέον έχει τη δυνατότητα διαφοροποίησης του ανάλογα

με τις ορέξεις του και τις καταστάσεις που θα συναντήσει κατά την εκτέλεση του. Επίσης η κατανομή του χρόνου σε ημερήσια όχι βάση αποτελεί βασικό πλεονέκτημα της μορφής αυτής του τουρισμού. Άλλο πλεονέκτημα είναι το ότι ποιοτικά και πολλές φορές ποσοτικά, τα αγαθά και οι υπηρεσίες που του προσφέρονται βρίσκονται σε καλύτερο επίπεδο.

Τα μειονεκτήματά του είναι ότι στοιχίζει ακριβότερα, είναι λιγότερο ασφαλές και πολλές φορές οι επιλογές της τουριστικής περιοχής όχι σύμφωνα με τις προσδοκώμενες και αρχικές επιθυμίες.

1.4.2 ΜΑΖΙΚΟΣ Ή ΟΜΑΔΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η πλέον διαδεδομένη μορφή τουριστικής μετακίνησης στη σημερινή τουριστική πραγματικότητα που καλύπτει σε ποσοστό το 80-85% των μετακινούμενων τουριστών σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι η μετακίνηση που γίνεται από ομάδες ατόμων (σύλλογοι, σωματεία, τουριστικά γραφεία, κάθε είδους ενώσεις ατόμων κ.α.) με βάση προκαθορισμένο πρόγραμμα όσον αφορά τη διάρκεια ή τις περιοχές και το κόστος του. Τα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιούνται είναι μαζικής μεταφοράς που τις περισσότερες φορές δεν ακολουθούν τα τακτικά δρομολόγια αλλά είναι έκτακτα. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού έπαιξε η μεγάλη χρήση της αερομεταφοράς ειδικά οι πτήσεις τσάρτερ.

Πλεονεκτήματα του μαζικού τουρισμού είναι το χαμηλό του κόστος, η δυνατότητα πολλαπλών επιλογών σε προγράμματα, η οργάνωσή του, που γίνεται από εξειδικευμένα άτομα και το μεγαλύτερο ποσοστό ασφάλειας των μετακινούμενων.

Μειονεκτήματα του είναι η πιστή εφαρμογή του προγράμματος του, αν και τα τελευταία χρόνια υπάρχει αρκετή ελαστικότητα σε πολλά σημεία του, η χαμηλή ποιότητα, τις περισσότερες φορές, των υπηρεσιών του και η ανομοιογένεια του τουριστικού πλήθους που πολλές φορές επηρεάζει την ποιότητά του. Πάντως τα παραπάνω είναι ικανοποιητικά σε συνάρτηση με το ύψος του κόστους που συνήθως είναι ανάλογο με την ποιότητα.

Με βάση το μεγάλο ποσοστό συμμετοχής του μαζικού τουρισμού έχουν δραστηριοποιηθεί πλήθος επιχειρήσεων για την εξυπηρέτηση γεγονός που συμβάλει στη δημιουργία πολλαπλών νέων θέσεων εργασίας.

1.5 ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΕΠΟΧΗΣ

Ανάλογα με τις εποχές του έτους που πραγματοποιούνται τουριστικές μετακινήσεις μπορούμε να διακρίνουμε ανά εποχή τον τουρισμό ή να το χαρακτηρίσουμε σα συνεχόμενο. Έτσι έχουμε τις δύο μορφές το συνεχή ή ετήσιο τουρισμό και τον εποχιακό τουρισμό.

1.5.1 ΣΥΝΕΧΗΣ Ή ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Είναι η μορφή που η τουριστική κίνηση σε μια περιοχή παραμένει ποσοτικά αμετάβλητη καθόλη τη διάρκεια του έτους. Έτσι υπάρχει μια ισοκατανομή στον αριθμό των τουριστικών ή υπάρχουν πολύ μικρές ποσοτικές διακυμάνσεις οι οποίες δεν επηρεάζουν την όλη εικόνα και το χαρακτηρισμό του τουρισμού της περιοχής σα συνεχή. Για την περιοχή που τη χαρακτηρίζει η παραπάνω μορφή, τα πλεονεκτήματα της είναι μεγάλα για τι και οι επιχειρήσεις αλλά και οι εργαζόμενοι εξασφαλίζονται από μια συνεχή πελατεία και έτσι δε δημιουργούνται προβλήματα ανεργίας και οικονομικού μαρασμού.

1.5.2 ΕΠΟΧΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Από τη μορφή αυτή του τουρισμού πηγάζουν τα περισσότερα προβλήματα του και συντονίζονται όλες οι προσπάθειες των αρμοδίων για την εξάλειψή τους. Ο εποχιακός τουρισμός είναι η παρουσία μεγάλου αριθμού τουριστών σε μια συγκεκριμένη εποχή του έτους. Μπορούμε να τον χωρίσουμε ανάλογα με τις εποχές του έτους σε χειμερινό, σε εαρινό, σε θερινό και φθινοπωρινό τουρισμό. Λόγω όμως των μεταβολών στις καιρικές συνθήκες ο τουρισμός από άποψη εποχής διακρίνεται πλέον σε δύο κατηγορίες το χειμερινό και το καλοκαιρινό. Πέραν των καιρικών συνθηκών σημαντικό ρόλο, στη διαμόρφωση της μιας κατηγορίας ή της άλλης, παίζουν και τα φυσικά προσόντα και κύρια ή μορφολογία του εδάφους.

Οι ήπιες θερμοκρασίες διαφόρων περιοχών κατά τη διάρκεια του χειμώνα ευνοούν τη μετακίνηση τουριστών από άλλες με χαμηλές θερμοκρασίες και έτσι δημιουργείται τουριστικό ρεύμα και έχουμε τη μορφή του τουρισμού που ονομάζουμε παραχειμάση. Οι χαμηλές θερμοκρασίες διαφόρων περιοχών σε συνδυασμό με την ύπαρξη υποδομής για χειμερινά σπορ, καθορίζει αυτό που για τους περισσότερους ονομάζεται τελικά χειμερινός τουρισμός. Και στις δύο περιπτώσεις αυτό που διακρίνουμε είναι ένας μεγάλος αριθμός τουριστών που επισκέπτεται τις περιοχές αυτές που είναι κατά πολύ μεγαλύτερος του αριθμού των τουριστών κατά τις άλλες εποχές του έτους. Η χρονική του διάρκεια είναι συνάρτηση των ευνοϊκών καιρικών συνθηκών που επιτρέπουν την άσκηση στα χειμερινά σπορ.

Οι υψηλές θερμοκρασίες σε συνδυασμό με τη θάλασσα και τον ήλιο καθορίζουν αυτό που ονομάζουμε καλοκαιρινό τουρισμό. Παρατηρείται τους καλοκαιρινούς μήνες μια αυξημένη κίνηση που πολλές φορές το μέγεθός της δημιουργεί προβλήματα τόσο στις διάφορες περιοχές, όσο και στους ίδιους τους τουρίστες. Οι περισσότεροι τουριστικοί πάντως προορισμοί είναι για καλοκαιρινό τουρισμό όπου κυριαρχεί η απόλαυση της θάλασσας και του ήλιου.

Σημαντικό ρόλο παίζει επίσης και το πότε χρονικά υπάρχει ελεύθερος χρόνος για τουρισμό μιας και πολλοί παράγοντες όπως η άδεια από την εργασία, οι σχολικές διακοπές, η κατάσταση της υγείας, η πολιτική κατάσταση κ.α. τον επηρεάζουν. Μία σωστή κατανομή του χρόνου για τουρισμό από τα υπονήφια άτομα ίσως θα είναι μια από τις λύσεις για τα προβλήματα που προκαλεί η εποχικότητα του.

1.6 ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ

Με τη διάκριση αυτή καθορίζουμε, είτε στο συνεχή τουρισμό είτε στον εποχιακό, περιόδους οι οποίες έχουν μια διακύμανση στον αριθμό των τουριστών που ανάλογα με την κατανομή τους τις χωρίζουμε σε τρεις υποπεριόδους που είναι η νεκρή ή χαμηλή περίοδος, η μέση περίοδος και η υψηλή περίοδος ή περίοδος αιχμής.

1.6.1 ΝΕΚΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Η ΧΑΜΗΛΗ

Νεκρή ή χαμηλή τουριστική περίοδο έχουμε όταν δεν υπάρχουν, σε μια χρονική περίοδο σε μια συγκεκριμένη περιοχή, καθόλου τουρίστες ή ο αριθμός τους είναι πάρα πολύ μικρός. Σκεφτείτε για παράδειγμα την περιοχή της Πάργας τη χειμερινή περίοδο.

1.6.2 ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Μέση τουριστική περίοδο έχουμε όταν ο αριθμός των τουριστών, σε μία χρονική περίοδο σε μια συγκεκριμένη περιοχή, είναι σχετικά καλός με τάσεις ανόδου. Σκεφτείτε για παράδειγμα την περίοδο της άνοιξης στην Πελοπόννησο.

1.6.3 ΥΨΗΛΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΙΧΜΗΣ

Υψηλή περίοδο ή περίοδο αιχμής έχουμε όταν ο αριθμός των τουριστών, σε μια χρονική περίοδο σε μια συγκεκριμένη περιοχή, είναι παρά πολύ μεγάλος σε σημείο πολλές φορές που δεν έχει τη δυνατότητα η περιοχή να τους εξυπηρετήσει και δημιουργείται στην περιοχή το λεγόμενο overbooking.

Οι παραπάνω περίοδοι ανάλογα με την ύπαρξη τους σε μια περιοχή ή χώρα καθορίζουν κατά πολύ μεγάλο ποσοστό και την τιμολογιακή πολιτική με σκοπό την εξάλειψή τους ώστε ο αριθμός των τουριστών να κυμαίνεται σε υψηλά ποσοστά με τις ευεργετικές συνέπειες για την οικονομία της περιοχής και κατ' επέκταση των κατοίκων της.

1.7 ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΜΟΡΦΗΣ (ΣΚΟΠΟΥ Η ΛΟΓΟΥ)

Ο σκοπός ή ο λόγος της τουριστικής μετακίνησης θα πρέπει να είναι τουριστικός σύμφωνα με τους ορισμούς που έχουν δοθεί. Ο βασικότερος σκοπός τουριστικής μετακίνησης που έχει αναφερθεί είναι η ψυχαγωγία, η αναψυχή. Στην περίπτωση αυτή λέγεται ότι μιλάμε για την **κλασική μορφή** που καθορίζει την τουριστική μετακίνηση που για τον περισσότερο κόσμο αφορά τον τουρισμό των διακοπών και ότι όλοι οι άλλοι σκοποί ή λόγοι καθορίζουν μια ομάδα τουριστικών μετακινήσεων που ονομάζονται **εναλλακτικές ή ειδικές ή ήπιες μορφές** του τουρισμού.

1.7.1 ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η μορφή αυτή αναφέρεται κύρια στον τουρισμό για διακοπές που πέρα από τους λόγους της ανάπαυσης και της αναψυχής περιλαμβάνει και επισκέψεις σε τουριστικά αξιοθέατα όπως φυσικές καλλονές και πολιτιστικά μνημεία και χώρους (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι κ.α.). Η συμμετοχή στη μορφή αυτή του τουρισμού είναι και η μεγαλύτερη και συντελείται περισσότερο κατά την καλοκαιρινή περίοδο και λιγότερο κατά τη χειμερινή. Ο κλασικός τουρισμός διακρίνεται από τη μαζικότητα του, χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μας και τη συμμετοχή του μεμονωμένου τουρισμού στον τουρισμό των διακοπών. Ο τουρισμός λοιπόν των διακοπών έρχεται πρώτος στις προτιμήσεις των τουριστών δημιουργώντας κύρια την περίοδο αιχμής που ποικίλει ανάλογα με την περιοχή ή τη χώρα αναφοράς.

1.8 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ Ή ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι εναλλακτικές οι ειδικές ή ήπιες μορφές του τουρισμού είναι αυτές στις οποίες στηρίζουν οι αρμόδιοι τη μεγάλη επανάσταση στον τουρισμό και προσπαθούν να τις περάσουν στο τουριστικό καταναλωτικό κοινό ώστε να επιτευχθεί μια συνεχής ροή τουριστικών στις τουριστικές περιοχές μ' όλες τις θετικές συνέπειες της και ίσως απεμπλακεί ένα μεγάλο μέρος της πελατείας της κλασικής ίσως απεμπλακεί ένα μεγάλο μέρος της πελατείας της κλασικής μορφής του τουρισμού, και απαλύνει το μεγάλο πρόβλημα της εποχικότητας. Κύριο χαρακτηριστικό των εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι η αντίθεσή τους προς τον κλασικό τουρισμό και ο κύριος στόχος τους η διαφύλαξη του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η ανάπτυξη νέων θεματικών τρόπων προσέλκυσης τουριστών και δημιουργία καινούργιων τουριστικών πόλων και αντίστοιχων τουριστικών ρευμάτων⁷.

7. βλ. Κολτσιδόπουλος (2001, σελ. 41)

Πρόγραμμα ανάπτυξης του συνόλου των μορφών αυτών δεν υπάρχει σε καμία χώρα ώστε να λειτουργήσει πιλοτικά και για τις υπόλοιπες. Ο προγραμματισμός ξεκινά συνήθως από το τοπικό επίπεδο και συνήθως από ιδιωτικές εταιρείες που προσπαθούν να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο και λειτουργεί σα συμπλήρωμα του μαζικού τουρισμού των διακοπών. Σε πολλές περιπτώσεις οι μορφές αυτές μπορούν ανάλογα με την προώθηση τους και τα ενδιαφέροντα των πελατών να μετατραπούν σε μαζικής τους ανάπτυξη στα πρότυπα του μαζικού τουρισμού άργησα ν' αναπτύξουν τις εναλλακτικές μορφές. Σ' αυτές τις χώρες οι ανάπτυξη των ειδικών μορφών συνδέθηκε με τον κορεσμό της κλασικής μαζικής μορφής του τουρισμού και την επίπτωσή του στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και της αρνητικής επιρροής στις τοπικές κοινωνίες.

Στην Ελλάδα οι ειδικές μορφές τουρισμού άρχισαν να γίνονται αντικείμενο μελέτης στα μέσα της δεκαετίας του '70. αποτέλεσμα αυτής της μελέτης ήταν ένα πρόγραμμα ανάπτυξης για ορισμένες μορφές που επιλέχτηκαν σύμφωνα με τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της εποχής.

Στη χώρα μας οι μορφές αυτές διακρίνονται σε α) ειδικές μορφές που έχουν παράδοση παρουσίας αιώνων όπως πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός λόγω του πολιτιστικού και ιστορικού πλούτου της χώρας και β) ειδικές μορφές που λειτουργούν σα συμπλήρωμα του κλασικού μαζικού τουρισμού όπως ο θαλάσσιος και ο υπαίθριος τουρισμός. Σε χώρες που ο τουρισμός δεν αποτελεί κυρίαρχο παραγωγικό τομέα, οι ειδικές μορφές τουρισμού έχουν αναπτυχθεί αρκετά και ορισμένες χώρες διατηρούν και κάποια παράδοση.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να θέσουμε τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τα κατάλληλα κριτήρια που θα πρέπει να υπάρχουν στην οριοθέτηση των ειδικών ή εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Πάντως βασικοί στόχοι για την ανάπτυξη τους είναι η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, η βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών και η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, καθώς επίσης και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών και ανωδομών που θα καλύπτουν τις ανάγκες των τουριστών που θα επιλέγουν τις μορφές αυτές.

Ως απαραίτητες προϋποθέσεις μπορούμε να αναφέρουμε τις παρακάτω:

- Η ειδική μορφή να έχει τη δυνατότητα να συμπληρώνει την κλασική μαζική μορφή καλύπτοντας έτσι τα ειδικά ενδιαφέροντα του τουρίστα με σκοπό την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- Τα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά και οι τοπικές ιδιομορφίες της εκάστοτε περιοχής, που εφαρμόζοντας το κατάλληλο πρόγραμμα να αναπτύσσεται η κατάλληλη ειδική μορφή, όπως για παράδειγμα οικοτουρισμός, πολιτιστικός, θρησκευτικός, αθλητικός κ.ά.
- Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δίνεται στη δυνατότητα συνδυασμένων ειδικών μορφών.
- Νομοθετικό πλαίσιο.
- Εθνικό πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης. Το πρόγραμμα ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών πρέπει να εντάσσεται στο γενικότερο πρόγραμμα τουριστικής ανάπτυξης μιας χώρας, που σημαίνει ότι οι στόχοι της γενικότερης τουριστικής πολιτικής πρέπει να καλύπτουν και τους στόχους των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
- Πληροφόρηση επενδυτών για τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει μια τέτοια επένδυση δίνοντας έμφαση στην αλλαγή που παρουσιάζει η ζήτηση τα τελευταία χρόνια.
- Εκπαίδευση. Σημαντική προϋπόθεση για κάθε πετυχημένη προσπάθεια που ειδικά στον τουρισμό η εκπαίδευση θεωρείται πλέον απαραίτητη για να εξασφαλισθεί καλύτερη αποτελεσματικότητα με στόχο την καλύτερη ανάπτυξη που να διαφυλάσσει το βασικό θύλακα, το περιβάλλον για διάρκεια στην οικονομική ανάπτυξη μέσω του τουρισμού.

• Η ενημέρωση όλων των φορέων που εμπλέκονται στην τουριστική παραγωγική διαδικασία είναι αναγκαία. Όσον αφορά τον ιδιωτικό φορέα χρήσιμη είναι η πληροφόρηση του για την αμοιβαία σχέση της περιβαλλοντικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης και την αναπόφευκτη αλλαγή που παρουσιάζει η τουριστική ζήτηση.

Στη συνέχεια θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε τις εναλλακτικές μορφές που υπάρχουν και έχουν αναπτυχθεί ή συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη.

1.8.1 ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ Ή ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός της μορφής αυτής έχει σα σκοπό την απόλαυση και τη γνώση της φύσης με απώτερο όφελος τη ψυχική και φυσική ευεξία του ατόμου από τις καλύτερες συνθήκες ζωής κοντά στο φυσικό περιβάλλον μακριά από την καθημερινότητα των αστικών κέντρων και την επιβάρυνση του περιβάλλοντος τους.

1.8.2 ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ Ή ΓΝΩΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η μορφή αυτή του τουρισμού έχει σα σκοπό να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να αποκτήσει ή να εμπλουτίσει τις γνώσεις του που θα προέλθουν από το χώρο του πνεύματος, της επιστήμης και της τεχνικής της περιοχής που επισκέπτεται όχι όμως σαν τακτικός ακροατής αλλά από την επικοινωνία του με φορείς και μεμονωμένους ανθρώπους της περιοχής.

1.8.3 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο θρησκευτικός τουρισμός είναι γνωστός από τα πανάρχαια χρόνια με μετακινήσεις που γινόταν για επίσκεψη σε ιερούς χώρους ή για συμμετοχή σε διάφορες θρησκευτικές εκδηλώσεις. Στη σημερινή εποχή υπάρχει μεγάλη ζήτηση της μορφής αυτής απ' τη στιγμή που σε κάθε θρησκεία υπάρχουν ιεροί χώροι και γίνονται ποικίλες θρησκευτικές εκδηλώσεις.

1.8.4 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αθλητικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει σα σκοπό την παρακολούθηση αθλητικών αγώνων ή τη συμμετοχή, επαγγελματική ή ερασιτεχνική σε αθλητικές δραστηριότητες.

1.8.5 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, κάθε μορφής, αποτελούν πόλο έλξης τουριστών με ειδικά ή όχι καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα.

1.8.6 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Ή ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟΣ

Οι χρήστες των ιαματικών πηγών είναι πάρα πολλοί, ιδιαίτερα τα άτομα της τρίτης ηλικίας, και η μορφή αυτή του τουρισμού προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες των ατόμων αυτών.

1.8.7 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ Ή ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Όταν μιλάμε για επαγγελματικό τουρισμό εννοούμε τις μετακινήσεις που σα σκοπό έχουν να δώσουν, τον επαγγελματία ή στον έμπορο, τη δυνατότητα να αποκομίσει οφέλη για την άσκηση του επαγγέλματος του ή της εμπορίας του με τη συμμετοχή του σε αποστολές και με

συμμετοχές του σε διάφορες εκθέσεις αντίστοιχου ενδιαφέροντος ή ακόμη να αντιπροσωπεύσει κάποια προϊόντα στον τόπο της μόνιμης διαμονής του.

1.8.8 ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο συνεδριακός τουρισμός, η πλέον δυναμική εναλλακτική μορφή τουρισμού, είναι η συμμετοχή διαφόρων ατόμων σε κάθε είδους συνεδρίου, σεμιναρίου, σύσκεψης ή συνεδρίασης με επιστημονικό ή άλλο ενδιαφέρον με σκοπό την επικοινωνία, την ανταλλαγή απόψεων και την ενημέρωση.

1.8.9 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ (INCENTIVE TRAVEL)

Είναι η μορφή που αφορά προσφορά διαφόρων εταιρειών και επιχειρήσεων δωρεάν ταξιδιών σε στελέχη τους σαν ένα είδος αμοιβής για την καλή τους απόδοση ή για να τους προτρέψουν να έχουν καλύτερη απόδοση στην εργασία τους.

1.8.10 ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Εκθεσιακός τουρισμός είναι ο τουρισμός που έχει σχέση με την επίσκεψη σε διάφορες εμπορικές εκθέσεις ατόμων που έχουν άμεσο ή έμμεσο κέρδος.

1.8.11 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (YACHTING)

Θαλάσσιος τουρισμός με την ευρύτερη του όρου έννοια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κάθε τουριστική δραστηριότητα που έχει σχέση με τη θάλασσα και τις ακτές της.

1.8.12 ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Ή ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οικολογικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στο φυσικό περιβάλλον και ιδιαίτερα σε περιοχές που χαρακτηρίζονται ως υψηλής οικολογικής αξίας, προστατευόμενες ή μη.

1.8.13 ΑΓΡΟΤΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός αναφέρεται στις δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού που αναπτύσσονται στον αγροτικό χώρο και εντάσσονται στα πλαίσια του αγροτικού περιβάλλοντος και της αγροτικής ζωής.

1.8.14 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΣ

Τουρισμός περιπέτειας χαρακτηρίζονται οι διακοπές με έντονο το στοιχείο του απρόσμενου, του άγνωστου και της έκπληξης.

Η προβολή αυτής της μορφής του τουρισμού τα τελευταία χρόνια έχει ανεβάσει τη ζήτηση σε αρκετά υψηλά επίπεδα λόγω του ότι αποτελεί μια ανάγκη του σύγχρονου αστού που ζητά έντονες εκτονώσεις για να ξεφύγει από την καθημερινότητα.

1.8.15 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΧΕΙΜΑΣΗΣ

Με τον όρο παραχείμαση εννοούμε την παραμονή ατόμων, που προέρχονται από μέρη με χαμηλές θερμοκρασίες τους χειμερινούς μήνες και προβλήματα υγείας που πηγάζουν από αυτές, σε περιοχές που τη συγκεκριμένη περίοδο οι θερμοκρασίες είναι ηπιότερες. Η παραμονή είναι συνήθως μακράς διάρκειας (4 εβδομάδες τουλάχιστον).

1.8.16 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Η μορφή αυτή απευθύνεται στα άτομα με ειδικές ανάγκες και τους συνοδούς τους.

1.8.17 ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ή ίσως έχει καλλιεργηθεί αποκτά φίλους ο ορεινός τουρισμός. Είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται στο ορεινό περιβάλλον με τη δυνατότητα απόλαυσης της ομορφιάς του βουνού όλες τις εποχές του έτους και της διαμονής κοντά του, μακριά από τα πολυσύχναστα τουριστικά και αστικά κέντρα.

Η χώρα μας, όπως γνωρίζουμε, στο μεγαλύτερο μέρος της είναι καλυμμένη από βουνά. Αντίθετα με τα παράλια που το κλίμα είναι τυπικά μεσογειακό, στα βουνά οι βροχοπτώσεις είναι πιο ομοιόμορφα κατανομημένες μέσα στη χρονιά. Επίσης δεν είναι σπάνιες οι καλοκαιρινές καταιγίδες, ενώ στα ψηλότερα σημεία των βουνών διατηρείται το χιόνι για μεγάλο χρονικό διάστημα του έτους. Οι κλιματολογικές συνθήκες σε συνδυασμό με τον πολιτισμό που αναπτύχθηκε στους ορεινούς όγκους της χώρας μας, εξαιτίας του ότι λειτούργησαν κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας ως καταφύγιο και κατοικήθηκαν ευνοεί την ανάπτυξη του ορεινού τουρισμού. Πρόκειται για ένα πολιτισμό κατά κύριο λόγο ποιμενικό και σε μικρότερο βαθμό γεωργικό που δραστηριοποιήθηκε και στην ανάπτυξη διαφόρων επαγγελματιών που τα έργα τους τα θαυμάζουμε και σήμερα όπως η ζωγραφική, η ξυλογλυπτική και η κατασκευή μονοπατιών και θολωτών κυρίως γεφυριών.

Μία άλλη κατηγορία ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων του ορεινού τουρισμού είναι περιηγήσεις με ειδικά οχήματα εκτός χαραγμένων δρόμων, πεζοπορίες, ορειβασίες εξερεύνηση -επίσκεψη σπηλαίων, ορειβατικό ποδήλατο, πέταγμα με δελταπλάνο, παραπέντε κ.ά.

Για την ανάπτυξη της μορφής αυτής απαιτείται βασικά καλή και ασφαλής προσπέλαση καθώς και μια τουριστική υποδομή ανάλογη με τις ιδιαίτερες ανάγκες που δημιουργούνται για την ευχάριστη διαμονή των επισκεπτών αλλά και των εργαζομένων στις περιοχές αυτές.

1.8.18 ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Χιονοδρομικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που γίνεται στα χιονοδρομικά κέντρα και ανήκει ουσιαστικά στο χειμερινό τουρισμό.

1.8.19 ΔΑΣΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Είναι η μορφή που προσφέρει στον τουρίστα τη δυνατότητα ν' ανακαλύψει και να χαρεί τις ομορφιές του δάσους με περιπάτους, πικ-νικ, παρατήρηση του φυτικού και ζωικού στοιχείου του και να το προστατέψει από βλάβες όπως πυρκαγιές και παράνομη υλοτομία.

1.8.20 ΙΠΠΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Σε εγκαταστάσεις (φάρμες) όπου εκτρέφονται άλογα δίνεται η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να ζήσουν ένα διάστημα κοντά στους χώρους αυτούς και να μάθουν ιππασία και όλα τα σχετικά με την εκτροφή και άσκηση των αλόγων που ήταν από τα πρώτα μεταφορικά μέσα που χρησιμοποίησε ο άνθρωπος.

1.8.21 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Είναι γνωστό ότι η ύπαρξη παιδιών σε μια οικογένεια δημιουργεί πρόβλημα στον τρόπο επιλογής του τόπου των διακοπών και της χρονικής διάρκειας αυτών.

Οι μεγάλοι ταξιδιωτικοί οργανισμοί υπολογίζοντας τις οικογενειακές διακοπές σαν ένα ικανοποιητικό κομμάτι των συνολικών διακοπών, προσφέρουν τουριστικά προγράμματα σε προσιτές τιμές που πλησιάζουν τους ετήσιους οικογενειακούς οικονομικούς προϋπολογισμούς. Σε περιπτώσεις που δεν έχουν έτοιμα προγράμματα προσφέρουν ικανοποιητικές εκπτώσεις για τα παιδιά είτε κάνουν ατομικό, είτε μαζικό τουρισμό.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικογενειακού τουρισμού είναι η δημιουργία κατάλληλης υποδομής όπως αίθουσες παιχνιδιών, παιδικές χαρές, παιδικές πισίνες, παιδικοί σταθμοί με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό ώστε να απασχολούνται τα παιδιά και παράλληλα να' ναι πιο ευχάριστη η διαμονή των γονέων τους.

1.8.22 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Μια ειδική μορφή τουρισμού διακρινόμενη από πλευράς ηλικιακής σύνθεσης του τουριστικού πλήθους στο οποίο αναφέρεται είναι ο τουρισμός για νέους. Όπως προκύπτει και από την ονομασία του αφορά τουριστικές δραστηριότητες για νέους.

Οι κρατικοί φορείς έδρασαν προς την κατεύθυνση αυτή δημιουργώντας ειδικά προγράμματα δωρεάν διακοπών για εργαζόμενους νέους και μη, δίνοντας τη δυνατότητα να κάνουν τουρισμό και να ωφεληθούν με προνόμια τουρίστα όπως η γνώση, οι ανθρώπινες σχέσεις κ.ά. Στη χώρα μας εφαρμόζονται προγράμματα τουρισμού για νέους υπό την αιγίδα της Γ. Γ Νέας Γενιάς που προσφέρονται στους δικαιούμενους νέους προσδοκώντας να προσφέρει με πολύ χαμηλό κόστος διακοπές, να δώσει τη δυνατότητα πολιτιστικής αναβάθμισης και επικοινωνίας στους νέους και να παρέχει γνώση, μόρφωση, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και του βιοτικού επιπέδου.

1.8.23 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ Γ ΗΛΙΚΙΑΣ

Τα άτομα που ανήκουν στην τρίτη ηλικία είναι αυτά που ξεπερνούν το 65ο έτος της ηλικίας τους και αποτελούν μια καλή πελατεία για το λόγο ότι τα περισσότερα εκτός του ελεύθερου χρόνου τους διαθέτουν ένα πολύ καλό εισόδημα και κυρίως έχουν τη διάθεση να ταξιδέψουν. Είναι διαπιστωμένο ότι τα άτομα της Γ ηλικίας ταξιδεύουν συνέχεια για να αποκτήσουν εμπειρίες και γνώσεις που κατά τη διάρκεια των προηγούμενων ετών, λόγω πολλών υποχρεώσεων δεν είχαν την ευκαιρία αυτή. Έτσι οι διάφοροι τουριστικοί οργανισμοί αλλά και κρατικοί φορείς άρχισαν να στρέφουν την προσοχή τους στη μερίδα αυτή των τουριστών που μπορεί να λύνει προβλήματα εποχικότητας και συνεχούς ενασχόλησης με τα τουριστικά επαγγέλματα πολλών υπαλλήλων.

Αν λάβουμε υπόψη ότι ολοένα και αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων της Γ ηλικίας και με το πρόβλημα της υπογεννητικότητας να εμφανίζεται έντονο στις μέρες μας, αντιλαμβανόμαστε τι συμμετοχή στην τουριστική διαδικασία θα έχουν τα άτομα αυτά.

Στη χώρα μας, που και οι κλιματολογικές συνθήκες ευνοούν τον τουρισμό των ατόμων αυτών, παρατηρείται κίνηση από το εξωτερικό τόσο στο ηπειρωτικό μέρος με κίνηση προς τις περιοχές των ιαματικών πηγών όσο και στο νησιώτικο ιδιαίτερα με τη μορφή της συμμετοχής τους σε κρουαζιέρες.

1.8.24 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο κοινωνικός τουρισμός αναφέρεται στην προσπάθεια των κρατικών φορέων να δώσουν τη δυνατότητα σε ορισμένες ομάδες ατόμων με χαμηλή ή μέτρια εισοδηματική στάθμη να κάνουν τουρισμό.

1.8.25 ΛΑΪΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο λαϊκός τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που χαρακτηρίζεται για την πελατεία του και πιο συγκεκριμένα για το ότι αυτή αποτελείται από άτομα κατά το πλείστον χαμηλής εισοδηματικής στάθμης και ακόμη ότι τα άτομα αυτά ταξιδεύουν συνήθως οικογενειακά και με κάθε είδους μεταφορικό μέσο όπως με ιδιωτικά αυτοκίνητα, τροχόσπιτα, μοτοσικλέτες κ.ά.

Παρ' ότι τα οικονομικά οφέλη από το λαϊκό τουρισμό δεν είναι μεγάλα, έχουν αναπτυχθεί οι κατάλληλες υποδομές για την εξυπηρέτηση των τουριστών με τη δημιουργία κάμπινγκ που είναι η κύρια τουριστική επιχείρηση που προτιμούν λόγω του χαμηλού κόστους διαμονής.

1.8.26 ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αριστοκρατικός τουρισμός όπως αλλιώς ονομάζεται απευθύνεται σε άτομα υψηλών εισοδημάτων που συνήθως δεν απασχολούνται σε εργασίες με χρονικά όρια και έτσι έχουν ελεύθερο χρόνο να ταξιδεύουν και οι απαιτήσεις είναι υψηλών προδιαγραφών σε υπηρεσίες και αγαθά.

Οι τουρίστες της μορφής αυτής ταξιδεύουν συνήθως με ιδιότητα εναέρια και θαλάσσια μέσα, διαμένουν σε πολυτελή καταλύματα και ζουν κοσμική ζωή με συναναστροφές υψηλού επιπέδου. Αντιλαμβάνεται κανείς ότι για ν' αναπτυχθεί τέτοιου είδους τουρισμός θα πρέπει το επίπεδο της υποδομής και των υπηρεσιών να είναι υψηλό. Τα οικονομικά οφέλη είναι αυτονόητα και παρατηρείται ότι περιοχές κοσμοπολίτικου τουρισμού είναι επώνυμες ανά τον κόσμο και η προβολή και επισημάνση τους γίνεται κύρια μέσω του τύπου και των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας όπου συρρέουν οι μεγιστάνες του πλούτου.

1.8.29 ΓΥΜΝΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο γυμνισμός είναι είδος φυσιολατρίας που συνδυάζεται με περιοχές που υπάρχει θάλασσα και κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες. Οι τουρίστες που προτιμούν να χαρούν τις διακοπές τους εμφανιζόμενοι γυμνοί πρέπει να είναι απελευθερωμένοι και να μη διακατέχονται από προκαταλήψεις. Το πνευματικό και οικονομικό επίπεδο των γυμνιστών ποικίλλει και για το λόγο αυτό υπάρχουν ενιαία γυμνιστικά κέντρα μακριά από άλλες παραλίες και τα μάτια διαφόρων περιέργων.

1.8.30 ΧΡΟΝΟΜΕΡΙΣΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ (TIMESHARING)

Η χρονομεριστική μίσθωση αποτελεί τα τελευταία χρόνια μια επανάσταση στη χωροκατανομή αλλά και στη σωστή διάθεση του χρόνου με τη δυνατότητα που έχουν τα μέλη της να αγοράζουν μακροχρόνια χώρους διαμονής και να τους συναλλάζουν με τα άλλα μέλη έχοντας την ευκαιρία να επισκεφθούν περισσότερες περιοχές.

Στη χώρα μας η χρονομεριστική μίσθωση άρχισε να εφαρμόζεται το 1986 και οι βασικές επιδιώξεις της τουριστικής πολιτικής, μέσα από το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη μορφή αυτή, είναι να ικανοποιηθεί στη χώρα μας η νέα τάση ζήτησης, να υπάρχει μαζική εισροή συναλλάγματος, να μειωθούν τα προβλήματα της εποχικότητας, να βελτιωθεί η χωροκατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, να προσελκυστούν υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις τουριστών, να εξασφαλισθούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης, να στραφούν οι επενδύσεις για απόκτηση τόπου θερινής διαμονής πιο παραγωγικής μορφής από αυτή της απόκτησης θερινής κατοικίας και τέλος μέσω του timesharing να δοθεί η δυνατότητα να λειτουργήσουν ήδη προβληματικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.

Όλες οι παραπάνω μορφές του εναλλακτικού τουρισμού που αναφέραμε προσπαθούν αφενός μεν να δημιουργήσουν νέα ερεθίσματα στους υποψήφιους τουρίστες και να τους αποσπάσουν

από το μαζικό κλασικό τουρισμό των διακοπών και αφετέρου να αμβλύνουν, σε πολλές περιοχές, το πρόβλημα της εποχικότητας αλλά και να συμβάλλουν στην τουριστική ανάπτυξη περιοχών χωρίς να φθάσουμε σε επίπεδα εμπορευματοποίησης, δίνοντας τη δυνατότητα σε περισσότερους ν' ασχοληθούν με την τουριστική δραστηριότητα σαν κύριο αντικείμενο ενασχόλησης ή συμπληρωματικό.

1.8.31 ΑΠΟ ΑΠΟΨΗ ΧΡΗΣΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ ΜΕΣΟΥ

Ανάλογα με το μεταφορικό μέσο που χρησιμοποιείται για τις τουριστικές μετακινήσεις μπορούμε να κάνουμε τις παρακάτω διακρίσεις που είναι:

1.8.32 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ Ή ΟΔΙΚΟΣ

Η χρήση του αυτοκινήτου για τουριστική μετακίνηση αποτέλεσε την πρώτη επανάσταση στη μεταφορά τουριστών. Η αρχή έγινε με τα ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητα που εξυπηρετούσαν και ακόμη εξυπηρετούν τους μεμονωμένους τουρίστες.

Το λεωφορείο αξιοποιήθηκε ιδιαίτερα στην αρχή της εμφάνισης του μαζικού τουρισμού που λόγω του χαμηλού κόστους προτιμήθηκε από πολλούς τουρίστες οι οποίοι το χρησιμοποίησαν και με συμμετοχή τους στα τακτικά δρομολόγια αλλά κύρια στα έκτακτα. Στη σημερινή εποχή το λεωφορείο με τη βοήθεια της τεχνολογίας παρέχει ανέσεις στον επιβάτη, ταχύτητα και σχετική ασφάλεια χρησιμοποιείται για μικρές αποστάσεις και σα μεταφορικό μέσο σε συνδυασμό με τ' άλλα. Επομένως, όσοι χρησιμοποιούν τα οδικά μέσα συγκοινωνίας λέμε ότι κάνουν οδικό τουρισμό. Τελευταία παρατηρείται μια στροφή στα μηχανοκίνητα δίκυκλα ιδιαίτερα από τους νέους που τα προτιμούν και για λόγους μεταφοράς αλλά και για λόγους ξεγνοιασιάς και περιπέτειας.

1.8.33 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΕ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟ

Ο σιδηρόδρομος σα μεταφορικό μέσο έχει δώσει πολλές λύσεις στις τουριστικές μετακινήσεις ειδικά εκεί όπου υπάρχει καλό δίκτυο και δίκτυο που βρίσκεται μέσα στις περιοχές των τουριστικών προορισμών. Για παράδειγμα, στη χώρα μας το δίκτυο δεν καλύπτει όλες τις ηπειρωτικές περιοχές και αδυνατεί λόγω της υπάρχουσας υποδομής να εξυπηρετήσει με αξιοπιστία το επιβατικό κοινό. Με τη βελτίωση της υποδομής που συντελείται μέσω κοινοτικών κονδυλίων η εξυγίανση των ελληνικών σιδηροδρόμων είναι πλέον θέμα χρόνου και η συμβολή του στις μεταφορές και στις τουριστικές μετακινήσεις θα είναι μεγάλη. Σ' άλλες χώρες ο σιδηρόδρομος συμβάλλει κατά πολύ στις τουριστικές μετακινήσεις παρέχοντας υψηλή ποιότητα υπηρεσιών με τη χρήση υπερσύγχρονων συρμών που εξασφαλίζουν ακρίβεια στο χρόνο ταξιδιού, άνεση και χαμηλό κόστος.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του τουριστικού επιβατικού κοινού είναι νέοι που με τη δυνατότητα που τους παρέχει η κάρτα interail το προτιμούν, κάνοντας αυτό που λέμε σιδηροδρομικό τουρισμό με χαμηλό κόστος χωρίς να παραγνωρίζεται και η χρησιμοποίηση του και από άτομα όλων των άλλων ηλικιών.

1.8.34 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΜΕ ΠΛΩΤΑ ΜΕΣΑ

Τα πλωτά μέσα ειδικά σε περιοχές με θάλασσα, νησιωτικά συμπλέγματα, λίμνες και πλωτούς ποταμούς συμμετέχουν δυναμικά στην τουριστική μετακίνηση. Ήδη έχουμε αναφερθεί στην εναλλακτική μορφή του θαλάσσιου τουρισμού και τη συμβολή του. Η χρήση πλοίων γενικά εξυπηρετεί πολλούς τουριστικούς προορισμούς στους οποίους έχει και ιδιαίτερη προτίμηση ένας μεγάλος αριθμός τουριστών. Τόσο τα τακτικά δρομολόγια των πλοίων όσο και τα έκτακτα ειδικά στη διάρκεια της τουριστικής περιόδου αιχμής έχουν μεγάλη πληρότητα. Οι

θαλάσσιες περιηγήσεις, γνωστές σαν κρουαζιέρες, αποτελούν τουρισμό υψηλής ποιότητας, αλλά μετά την πετρελαϊκή κρίση του '70 δεν είναι σε μεγάλη ζήτηση λόγω της αύξησης του κόστους τους. Στις αρχές όμως του '90 οι κρουαζιέρες άρχισαν πάλι να ανακτούν το χαμένο έδαφος και να κερδίζουν νέους και οικονομικά συμφέροντες πελάτες.

Στην κατηγορία των πλωτών μέσων περιλαμβάνονται και τα πορθμεία (φέριμποτ) που εξυπηρετούν τη σύνδεση κοντινών στεριανών περιοχών που τις χωρίζει θάλασσα ή μεταξύ κοντινών νησιών. Σημαντική επίσης συμβολή στις πλωτές μετακινήσεις και συντόμευση του χρόνου ταξιδιού έχουν και τα υδροπτέρυγα, γνωστά ως ιπτάμενα δελφίνια και τα νέα fast ferries όπου έχουν δρομολογηθεί. Γενικά παρατηρείται ένας οργασμός στη ναυσιπλοΐα όπου οι διάφορες ναυτιλιακές εταιρείες έχουν έναν έντονο ανταγωνισμό, προς όφελος του επιβατικού κοινού, που θα βελτιωθεί ακόμη περισσότερο με την επικείμενη άρση του cabotage.

1.8.35 ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η χρήση του αεροπλάνου για τουριστικά ταξίδια επέφερε σημαντικές μεταβολές στην τουριστική παραγωγική διαδικασία ειδικά με τη χρήση των ναυλωμένων πτήσεων, τις γνωστές πτήσεις charter. Η επανάσταση, όπως σωστά χαρακτηρίζεται, στις μεταφορές που έφερε το αεροπλάνο αμέσως λειτούργησε ευεργετικά στον τουρισμό. Με την εκμηδένιση των αποστάσεων σε συνδυασμό με τη χωρητικότητα του, το κόστος του σε σχέση με το κέρδος του χρόνου, την παρεχόμενη ασφάλεια και την πρόοδο της αεροναυπηγικής σηματοδότησε μια νέα εποχή για τις τουριστικές μετακινήσεις. Τα στατιστικά στοιχεία μας δίνουν ένα υψηλό ποσοστό που κυμαίνεται γύρω στο 80% της προτίμησης του αεροπλάνου σε μεταφορικό μέσο. Η δημιουργία ή η προσπάθεια δημιουργίας αεροδρομίων σ' όλους σχεδόν τους τουριστικούς προορισμούς μαρτυρά τη μεγάλη προτίμηση του επιβατικού κοινού και την οικονομική απόδοση της χρήσης του από τις αντίστοιχες αεροπορικές εταιρείες.

1.8.36 ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Το ποδήλατο, πριν την ευρεία διάδοση και χρήση του αυτοκινήτου, χρησιμοποιήθηκε για μετακινήσεις σε μικρές διαδρομές. Σήμερα βλέπουμε ελάχιστα άτομα να το χρησιμοποιούν για να κάνουν τουρισμό. Ίσως στις εναλλακτικές μορφές του φυσιολατρικού, του οικολογικού τουρισμού και του τουρισμού περιπέτειας χρησιμοποιηθεί περισσότερο στο μέλλον μιας και για ορισμένες μορφές αποτελεί βασικό μέσο μετακίνησης αλλά και φυσικής άσκησης.

1.8.37 ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η μετακίνηση με τα πόδια ήταν η πρώτη προσπάθεια του ανθρώπου για να γνωρίσει άλλες περιοχές εκτός των ορίων της μόνιμης διαμονής του. Ο πεζοπορικός τουρισμός γίνεται συνήθως από νέους ανθρώπους και δεν περιλαμβάνει αυτούς που πεζοπορούν με απώτερο σκοπό να επιβιβασθούν σε κάποιο μεταφορικό μέσο, δηλαδή τα άτομα που κάνουν τουρισμό με τη χρήση του auto - step. Η πεζοπορία σήμερα ταιριάζει περισσότερο στα άτομα που προτιμούν τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο φυσιολατρικός, ο οικολογικός, ο δασικός τουρισμός και ο τουρισμός περιπέτειας.

Για όλα τα μέσα που αναφέραμε ο τουρίστας έχει τη δυνατότητα επιλογής ανάλογα με τις οικονομικές του δυνατόμεις, επιθυμίες και ψυχολογικές αναστολές ή φοβίες ή ακόμη να επιλέξει τους πλέον οικονομικά συμφέροντες συνδυασμούς ώστε να φθάσει στον τόπο προορισμού του.

1.9 ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΑΛΑΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός αποτελεί (α) την προσωρινή μετακίνηση ανθρώπων σε τουριστικούς προορισμούς που βρίσκονται εκτός των τόπων της μόνιμης κατοικίας τους, (β) την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στους τουριστικούς προορισμούς που επισκέπτονται, και (γ) τη χρησιμοποίηση των τουριστικών εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν για να ικανοποιούν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η μελέτη του τουρισμού αποτελεί ουσιαστικά μελέτη των ανθρώπων που βρίσκονται για τουριστικούς λόγους μακριά από τους τόπους στους οποίους κατοικούν μόνιμα, των τουριστικών εγκαταστάσεων που βρίσκονται στους τουριστικούς προορισμούς και που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των τουριστών που κάνουν χρήση τους και τέλος των επιδράσεων που ασκούν αυτοί από οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και περιβαλλοντικής άποψης στους τουριστικούς τους προορισμούς κατά την πρόσκαιρη διαμονή τους σε αυτούς. Πέρα από αυτό όμως η μελέτη του τουρισμού συνεπάγεται τη μελέτη των κινήτρων και των εμπειριών των τουριστών, των προσδοκιών των μόνιμων κατοίκων των τουριστικών προορισμών και των προσαρμογών που έκαναν αυτοί, προκειμένου να δικαιωθούν οι προσδοκίες τους, καθώς επίσης τους ρόλους που διαδραματίζουν όλοι όσοι με οποιαδήποτε ιδιότητα και με οποιοδήποτε τρόπο παρεμβάλλονται μεταξύ αυτών και των τουριστών στη διαδικασία παραγωγής, διάθεσης και κατανάλωσης ή χρήσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών⁸.

Σήμερα όμως στις αναπτυγμένες τουλάχιστον χώρες του κόσμου ο τουρισμός αποτελεί χωρίς άλλο τρόπο ζωής. Ο αυξημένος ελεύθερος χρόνος στη διάθεση των εργαζομένων σε συνδυασμό με τα υψηλότερα εισοδήματα τους και θεσμοθετημένες πληρωμένες διακοπές σε συνδυασμό με μια αύξηση κινητικότητα των ανθρώπων συνέβαλαν στο να κάνουν τουρισμό ένα και περισσότερα άτομα κάθε χρόνο. Οι σημαντικές βελτιώσεις στις συγκοινωνίες και τα διάφορα μεταφορικά μέσα, ο πολλαπλασιασμός των τουριστικών καταλυμάτων, η αύξηση της παραγωγής και διάθεσης τουριστικών πακέτων διακοπών και όχι μόνο, καθώς επίσης και άλλων σχετικά φτηνών μορφών διακοπών και ταξιδιών συνέβαλαν ακόμα περισσότερο στη δημιουργία μεγαλύτερων ευκαιριών για την πραγματοποίηση ταξιδιών για διακοπές και ευχαρίστηση. Σήμερα η πλειοψηφία των ανθρώπων στις αναπτυγμένες χώρες, καθώς επίσης ολόένα και περισσότεροι άνθρωποι στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν δυνατότητα να κάνουν κάποιας μορφής τουρισμό και με αυτόν τον τρόπο να ικανοποιήσουν στο μέτρο του εφικτού συγκεκριμένες τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες. Δεν θα αποτελούσε υπερβολή αν υποστηριζόταν η άποψη ότι ο τουρισμός αποτελεί πια ένα γενικά αποδεκτό, συνηθισμένο και αναμενόμενο τρόπο ζωής ενός μεγάλου και συνεχώς αυξανόμενου αριθμού ανθρώπων σε όλα τα μέρη του κόσμου.

Δεν θα αποτελούσε υπερβολή αν υποστηριζόταν η άποψη ότι ο τουρισμός και συγκεκριμένα ο διεθνής τουρισμός αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εξαγόμενα είδη σε παγκόσμιο επίπεδο και ακόμα ότι

σε πολλές χώρες του κόσμου αποτελεί αυτός τη σημαντικότερη εξαγωγική τους βιομηχανία, κατ' επέκταση δε και τη σημαντικότερη πηγή συναλλαγματικών τους εσόδων.

8. βλ. Ηγουμενάκης – Κραβαρίτης – Λύτρας (σελ. 35)

1.10 Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

Αναμφίβολα η ανάπτυξη του τουρισμού συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, στην πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων σε έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής, στην αντιμετώπιση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας της περιφέρειας και στη δημιουργία εσόδων για τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, για το κράτος και για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Στο ίδιο όμως χρονικό διάστημα η ανάπτυξη του τουρισμού δημιούργησε πολλά ερωτηματικά για τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιδράσεις της στους τουριστικούς προορισμούς, καθώς επίσης για τη συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη ή μεγέθυνση μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών.

Έρευνες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα από διάφορους ερευνητές, οι οποίοι ας σημειωθεί χρησιμοποίησαν προς το σκοπό αυτό διαφορετικές ερευνητικές μεθόδους, τεκμηρίωσαν μερικές από τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιδράσεις τουρισμού.

Ο τουρισμός θεωρήθηκε και εξακολουθεί να θεωρείται ευρέως σήμερα ότι δημιουργεί μια πληθώρα ωφέλιμων επιδράσεων σε ορισμένους οικονομικούς δείκτες, όπως είναι για παράδειγμα το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το εισόδημα, η απασχόληση, τα φορολογικά έσοδα κλπ. Ενώ λοιπόν υπάρχουν πολλά στοιχεία αλήθειας, ως προς την άποψη αυτή, όπως επίσης υπάρχουν και εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν και να συμβάλουν στην ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος προς όφελος των κατοίκων των τουριστικών προορισμών και συγκεκριμένα τόσο των μόνιμων όσο και των προσωρινών, αγνοείται συνειδητά ή ασυνείδητα ένα πράγμα: ο σύγχρονος τουρισμός πραγματοποιείται βαθμιαία μεν αλλά σταθερά ολοένα και περισσότερο σε μαζική βάση. Το γεγονός αυτό από μόνο του δεν μπορεί παρά να συνεπάγεται ανεπιθύμητες κοινωνικές, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις που κάθε άλλο παρά επιθυμητές είναι από τις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών και τους μόνιμους κατοίκους τους. Για να εξουδετερωθούν όμως οι οποιεσδήποτε επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, είναι ανάγκη να λαμβάνονται από τις πολιτικές εξουσίες έγκαιρα αποτελεσματικά κατά περίπτωση μέτρα.

Η διάσταση απόψεων για τις επιδράσεις του τουρισμού υπήρχε στο παρελθόν, υπάρχει σήμερα και θα υπάρχει στο μέλλον. Οι "υπέρμαχοι" του τουρισμού υποστηρίζουν την άποψη ότι ο τουρισμός συμβάλλει στην αύξηση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης, περιορίζει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ενισχύει οικονομικά την περιφέρεια¹, δημιουργεί έσοδα στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση, αναπτύσσει την επιχειρηματικότητα όλων εκείνων που παράγουν αγαθά και υπηρεσίες που ικανοποιούν άμεσα ή έμμεσα τις τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των ανθρώπων κλπ. Αντίθετα, οι «πολέμιοι» του τουρισμού υποστηρίζουν την άποψη ότι ο τουρισμός αποπροσανατολίζει την επενδυτική δραστηριότητα, ευαισθητοποιεί επικίνδυνα την οικονομία εξαιτίας μιας υπέρμετρης έμφασης που δίνεται στην ανάπτυξη του, προκαλεί πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία², χαλαρώνει τα ήθη, εξαφανίζει τα έθιμα, αυξάνει την εγκληματικότητα κλπ.⁹

9. βλ. Ηγουμενάκης – Κραβαρίτης – Λύτρας (σελ. 37)

Κατόπιν όσων εκτέθηκαν πιο πάνω, είναι φυσικό να γεννηθεί το εξής ερώτημα: ποιοι από τους δυο έχουν δίκιο; οι πρώτοι που τα βλέπουν όλα ρόδινα ή οι δεύτεροι που τα βλέπουν όλα μαύρα; Η απάντηση είναι σχετικά εύκολη. Ούτε οι μεν αλλά ούτε οι δε. Στην πραγματικότητα η αλήθεια, θα μπορούσε να πει κανείς ότι βρίσκεται κάπου ενδιάμεσα. Όταν ο τουρισμός αναπτύσσεται μονόπλευρα, τότε οι μακροχρόνιες επιδράσεις του στην οικονομία μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών είναι οπωσδήποτε αρνητικές, επειδή αποδυναμώνει τους άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και κυρίως τη βιομηχανία και τη γεωργία με την ευρύτερη έννοια του όρου, ενώ βαθμιαία μεταβάλλει την οικονομία της χώρας αυτής σε οικονομία υπηρεσιών. Αντίθετα, οι μακροχρόνιες επιδράσεις του, ακόμα και κάτω από συνθήκες μονόπλευρης ανάπτυξης του κλάδου, λύνει έστω και προσωρινά ορισμένα πιεστικά προβλήματα της οικονομικής ανάπτυξης μια χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, όπως είναι για παράδειγμα το άνοιγμα του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης έστω και εποχιακά. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο η ανάπτυξη του τουρισμού επιβάλλεται να προωθείται συνειδητά ταυτόχρονα με αυτήν των άλλων παραγωγικών κλάδων της οικονομίας, δηλαδή προγραμματισμένα, ισόρροπα και αρμονικά και κυρίως να χρησιμεύει σαν μέσο προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης γενικά, πλην όμως όχι κύριο αλλά συμπληρωματικό.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι ή ανάπτυξη του τουρισμού κάτω από προϋποθέσεις ασκεί σημαντικότερες επιδράσεις, η σημασία των οποίων με τίποτε δεν μπορεί υποβαθμιστεί και πολύ περισσότερο να αγνοηθεί.

1.11 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΖΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ένα από τα χαρακτηριστικότερα γνωρίσματα του σύγχρονου τουρισμού είναι αναμφίβολα η μαζική μετακίνηση των τουριστών μέσα και έξω από τη χώρα στην οποία διαμένουν μόνιμα. Το γνώρισμα του αυτό αποτελεί χωρίς άλλο συνέπεια των τελευταίων εξελίξεων του τουριστικού φαινομένου, που συνδέονται με την απαρχή μιας λαϊκοποίησής του και παράλληλα μιας λίγο-πολύ έντονης εμπορευματοποίησής του. Ας σημειωθεί ότι η εμπορευματοποίηση του τουρισμού περνά ολοένα και περισσότερο κάτω από τον απόλυτο έλεγχο μεγάλων εθνικών και πολυεθνικών τουρ οπερέιτορς, οι οποίοι διαμορφώνουν τους κανόνες του παιχνιδιού στην τουριστική αγορά όπως αυτοί θέλουν ή μάλλον όπως τους συμφέρει καλύτερα. Η λαϊκοποίηση και ο εκδημοκρατισμός του τουρισμού υπήρξαν συνέπειες μιας θεαματικής στην κυριολεξία αύξησης της τουριστικής ζήτησης, που προκλήθηκε κατά κύριο λόγο από τους εργαζομένους σαν έκφραση της βιολογικής τους ανάγκης για ξεκούραση και χαλάρωση από το καθημερινό άγχος που δημιουργεί η βιοπάλη και η μονοτονία της ρουτίνας. Έτσι λοιπόν διαμορφώθηκε ο μαζικός τουρισμός ή οργανωμένος ομαδικός τουρισμός, όπως χαρακτηρίζεται και αλλιώς, που στην Ευρώπη τουλάχιστον αναπτύχθηκε με αρκετά γρήγορους ρυθμούς¹⁰. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις, οι τάσεις του μαζικού τουρισμού στην Ευρώπη διαμορφώνονται όπως πιο κάτω:

(α) Ο μαζικός ή ομαδικός τουρισμός απ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες αποτελεί ποσοστό που κυμαίνεται γύρω στο 20-30% στο σύνολο των αναχωρήσεων που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό γενικά.

(β) Το υπόλοιπο ποσοστό που κυμαίνεται γύρω στο 70-80% στο σύνολο των αναχωρήσεων που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό, γενικά, είναι μεμονωμένοι τουρίστες που ταξιδεύουν στο εξωτερικό και κατευθύνονται σε γειτονικές κατά το πλείστο χώρες.

10. βλ. Ηγουμενάκης – Κραβαρίτης – Λύτρας (σελ. 52)

(γ) Η σχέση αυτή τείνει τα τελευταία χρόνια βαθμιαία μεν αλλά σταθερά να μεταβάλλεται προς όφελος του μαζικού τουρισμού, οφείλεται δε βασικά στους εξής λόγους:

(1) Στη μείωση του αριθμού των ημερών συνεχών διακοπών και στην ταυτόχρονη αύξηση της συχνότητας πραγματοποίησης διακοπών.

(2) Στα χαμηλά επίπεδα του κόστους αερομεταφοράς παρά τις σημαντικές αυξήσεις των τιμών των υγρών καυσίμων από την εκδήλωση της ενεργειακής κρίσης στα τέλη του 1973 και μετά.

(3) Στη σημαντική αύξηση των ναυλωμένων πτήσεων για να εξυπηρετηθεί όσο το δυνατό περισσότερο και καλύτερα γίνεται ο μαζικός τουρισμός.

(4) Στο έντονο ενδιαφέρον των τουρ οπερέιτορς για την αύξηση του μαζικού τουρισμού που τους αποφέρει μεγάλα κέρδη.

(5) Στην αναζήτηση από τους τουρ οπερέιτορς νέων τουριστικών προορισμών που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα κυρίως από οικονομική άποψη.

(6) Στην αύξηση της συμμετοχής των εργαζομένων, κατά κύριο λόγο, στο μαζικό τουρισμό, δηλαδή στον οργανωμένο ομαδικό τουρισμό, λόγω της ευνοϊκής συναλλαγματικής ισοτιμίας των κυριότερων χωρών προέλευσης τουριστών σε σχέση με τα νομίσματα των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών.

(7) Στην τάση για αύξηση του μαζικού τουρισμού που μετακινείται με τουριστικά λεωφορεία λόγω της συγκριτικά χαμηλής οικονομικής επιβάρυνσης του τουριστικού πακέτου, αλλά παράλληλα και λόγω της ποιοτικής αναβάθμισης του μεταφορικού μέσου για το οποίο ο λόγος, του τουριστικού λεωφορείου.

Εξάλλου, σχετικά με τις τάσεις του μαζικού τουρισμού διαπιστώνονται τα εξής:

(α) Ο ατομικός τουρισμός, δηλαδή τα άτομα που ταξιδεύουν μεμονωμένα για τουριστικούς λόγους, αυξάνεται μεν αλλά με ποσοστά μικρότερα από εκείνα του μαζικού τουρισμού.

(β) Παρ' όλο που οι προτιμήσεις των τουριστών για ανεξαρτητοποίηση του ατομικού τους προγράμματος διακοπών μεγαλώνει, όπως μεγαλώνει και η επιθυμία τους για πιο δημιουργικές διακοπές, εν τούτοις η πραγματοποίηση αυτής της κατηγορίας διακοπών είναι ιδιαίτερα δύσκολη για μακρινούς τουριστικούς προορισμούς, γι' αυτό και δεν έχει ακόμα αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Αυτό οφείλεται βασικά στο υψηλό κόστος που απαιτείται για την εκτέλεση ενός ατομικού προγράμματος διακοπών, πολύ περισσότερο δε όταν σε έναν τουριστικό προορισμό υπάρχει έλλειψη οργανωμένης υποδομής για την εξυπηρέτηση του μεμονωμένου τουρίστα, όπως για παράδειγμα στις τοπικές συγκοινωνίες (οδικές, σιδηροδρομικές κλπ.).

Σχετικά με τις αλλαγές στις προτιμήσεις του τουρίστα, αυτές αποδίδονται στους πιο κάτω βασικούς λόγους:

(α) Στον κορεσμό του ενδιαφέροντος του για καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς και στην ανάγκη που αισθάνεται για αναζήτηση νέων.

(β) Στη μετατόπιση του ενδιαφέροντος του προς τις ήπιες μορφές τουρισμού.

(γ) Στην αναζήτηση δραστηριοτήτων αναψυχής και άλλων δυνατοτήτων ευχάριστης ενασχόλησης κατά τη διάρκεια των διακοπών, όπως είναι για παράδειγμα οι αθλητικές, πολιτιστικές, μουσικές, φολκλορικές, φεστιβαλικές και άλλες εκδηλώσεις, οι γαστρονομικές απολαύσεις, οι δυνατότητες για ψώνια, για νυκτερινή ζωή κλπ.

Συμπερασματικά μπορεί να ειπωθεί ότι στην ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού μελλοντικά, σημαντικό ρόλο θα παίξει η βελτίωση των αερομεταφορών με τη δημιουργία μεγαλύτερων και ταχύτερων αεροπλάνων, με την κατασκευή περισσότερων αεροδρομίων και με τον εγκαίνιασμό νέων αερογραμμών, που θα συνδέσουν τις τουριστικές αγορές με νέους τουριστικούς προορισμούς.

Επίσης θα πρέπει να ειπωθεί ότι στην ανάπτυξη του ατομικού τουρισμού, αποφασιστικό ρόλο θα παίξει τόσο η βελτίωση όσο και η επέκταση των διάφορων μορφών τοπικών συγκοινωνιών που, όπως

είναι γνωστό, απαιτούν μια επίμονη, μακροχρόνια και οπωσδήποτε δαπανηρή προσπάθεια.

Πέρα όμως από τα πιο πάνω μέτρα υπάρχουν και πολλά δευτερεύοντα μέτρα που πρέπει να παρθούν, τα οποία είναι άμεσης προτεραιότητας και καλύπτουν ευαίσθητα σημεία της τουριστικής ζήτησης. Αυτά μπορεί να είναι η αναβάθμιση της λειτουργίας των σταθμών άφιξης-αναχώρησης τουριστών, η βελτίωση του συστήματος πληροφόρησης των τουριστών, η απλούστευση των διαδικασιών εισόδου-εξόδου των τουριστών και η βελτίωση της οδικής σήμανσης. Μικρά ίσως και επιμέρους μέτρα, που αποκτούν όμως ιδιαίτερο ειδικό βάρος στον ατομικό τουρισμό, που φέρνει σε επαφή τον τουρίστα με ένα πλατύ φάσμα εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων της κοινωνικής ζωής της χώρας που επισκέπτεται για να ικανοποιήσει συγκεκριμένες τουριστικές του ανάγκες ή επιθυμίες.

Σε ό,τι τώρα αφορά στο μαζικό τουρισμό, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι παρά τον όγκο και τις ευεργετικές βραχυχρόνιες ή έστω και μεσοχρόνιες επιδράσεις του στις τουριστικές οικονομίες και κατ' επέκταση τις εθνικές οικονομίες των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών, παρουσιάζει αυτός δυο σοβαρά μειονεκτήματα που πηγάζουν από την ίδια τη συστατική και οργανωτική του δομή και που είναι:

(α) Ο κατ' εξοχή έντονος εποχιακός χαρακτήρας του, αφού ταυτίζεται σχεδόν με την περίοδο των θερινών διακοπών σε συνδυασμό με μικρότερη, συγκριτικά με άλλες μορφές τουρισμού, απόδοση του.

(β) Η άμεση εξάρτηση του από τους μεσάζοντες του διεθνούς τουρισμού, δηλαδή τους τουρ οπερέιτορς που, όπως είναι γνωστό, κατευθύνουν την τουριστική ζήτηση εκεί όπου τα κέρδη τους μεγιστοποιούνται όσο το δυνατό περισσότερο. Με άλλα λόγια εκεί όπου τα οικονομικά τους συμφέροντα εξυπηρετούνται καλύτερα.

Τα μειονεκτήματα όμως αυτά του μαζικού τουρισμού δεν μπορούν παρά να προβληματίσουν αργά ή γρήγορα τόσο τους φορείς της πολιτικής εξουσίας των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας των μαζικά μετακινούμενων τουριστών όσο και τους λοιπούς παράγοντες της τουριστικής τους οικονομίας, ιδιαίτερα δε αυτούς της τουριστικής προσφοράς.

Έτσι λοιπόν άρχισαν να αναζητούν νέες δυναμικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που να είναι αποδοτικότερες από οικονομικής άποψης, λιγότερο συνδεδεμένες με την περίοδο των θερινών διακοπών, μα πάνω απ' όλα λιγότερο εξαρτημένες από τους τουρ οπερέιτορς. Τέτοιου είδους εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι για παράδειγμα ο συνεδριακός τουρισμός, ο τουρισμός κινήτρων, ο τουρισμός υγείας κλπ.

Για να προωθηθούν όμως οι νέες αυτές δυναμικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να δημιουργηθούν οι απαραίτητες γι' αυτόν το σκοπό προϋποθέσεις. Συγκεκριμένα θα πρέπει να δημιουργηθούν τα απαραίτητα, για κάθε μια από αυτές έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής, να ληφθούν τα αναγκαία οργανωτικά μέτρα και τέλος να καταρτιστούν και εφαρμοστούν ειδικά προ-

γράμματα τόσο για την προώθηση των νέων αυτών δυναμικών εναλλακτικών μορφών τουρισμού όσο και για την προσέλκυση τουριστών.

Ένας τέτοιος όμως προσανατολισμός της τουριστικής πολιτικής των χωρών υποδοχής και φιλοξενίας των μαζικά και όχι μόνο μετακινούμενων τουριστών σε νέες δυναμικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού, δεν μπορεί παρά να κάνει βαθμιαία οικονομικά αποδοτικότερο τον τουρισμό τους και παράλληλα λιγότερο εξαρτημένο από τους τουρ οπερέιτορς που, όπως ήδη ειπώθηκε, διαμορφώνουν όπως αυτοί θέλουν τους κανόνες του παιχνιδιού στην τουριστική αγορά, έτσι ώστε να εξυπηρετούνται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα οικονομικά τους συμφέροντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

2.1 ΘΕΣΗ – ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ – ΥΔΑΤΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου καταλαμβάνει το νότιο τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας. Αποτελείται από τους Νομούς Αργολίδας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Έδρα της Περιφέρειας είναι η Τρίπολη, πρωτεύουσα του Νομού Αρκαδίας. Στα δυτικά, βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος και συνορεύει με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Ανατολικά βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος και βορειανατολικά συνορεύει με την Περιφέρεια Αττικής. Οι ακτές της Πελοποννήσου εκτείνονται σε 1.200 χλμ. και παρουσιάζουν αρκετή ποικιλομορφία, με αποτέλεσμα να σχηματίζονται πολλοί και σημαντικοί κόλποι. Στο βόρειο τμήμα βρίσκεται ο Κορινθιακός, στα ανατολικά ο Σαρωνικός και ο Αργολικός, στα νότια ο Λακωνικός και ο Μεσσηνιακός και δυτικότερα ο Κυπαρισσιακός Κόλπος.

Η έκταση της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανέρχεται σε 15.490 τ.χλμ. καλύπτοντας το 11,7% της συνολικής έκτασης της χώρας. Το ανάγλυφο της Περιφέρειας χαρακτηρίζεται από έντονες αντιθέσεις, καθώς ο κεντρικός της όγκος είναι γενικά ορεινός, ενώ στις παραθαλάσσιες περιοχές σχηματίζονται αρκετές πεδιάδες. Καλύπτεται από ένα συμπαγές ορεινό συγκρότημα που απλώνεται στο εσωτερικό της και διαμορφώνει το ανάγλυφο στο οποίο υψώνονται οι ορεινοί όγκοι της ζήριας (2.374μ.) στα βόρεια, του Μαινάλου (1.980 μ.) στο κέντρο και του Ταΰγετου (2.404 μ.) και του Πάρνωνα (1.395 μ.0 στα νότια. Μικρότερα όρη είναι ο Ολίγυρτος (1.939 μ.), το όρος Τραχύ (1.808 μ.), το Αρτεμίσιο (1.771 μ.) και το Λύρκειο (1.755 μ.)

Το μισό περίπου της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας Πελοποννήσου χαρακτηρίζεται ως ορεινή, το 30% ως ημιορεινή και το υπόλοιπο 20% περιλαμβάνει πεδινές εκτάσεις. Παρά το γεγονός ότι το ποσοστό των πεδινών εκτάσεων είναι σχετικά μικρό, στην Περιφέρεια σημειώνονται μερικές από τις πιο εύφορες περιοχές της χώρας, όπως οι κάμποι της Αργολίδας και της Κορινθίας. Στο κεντρικό τμήμα της, κάτω από το Μαίναλο, απλώνεται το μεγάλο οροπέδιο της Τρίπολης ή Αρκαδικό και νότια το οροπέδιο της Ασέας. Στο Δυτικό τμήμα, μεταξύ των ορέων της Ανδρίτσαινας και της Δημητσάνας, σχηματίζεται η λεκάνη της Μεγαλόπολης, ενώ νοτιότερα, μεταξύ Ταΰγετου και Πάρνωνα, σχηματίζεται η λεκάνη που καταλήγει στην πεδιάδα του Έλους στο μυχό του Λακωνικού κόλπου. Δυτικότερα, μεταξύ του Ταΰγετου και των ορέων της Κυπαρισσίας, σχηματίζεται η Μεσσηνιακή λεκάνη.

Από τα ακρωτήρια που υπάρχουν στην περιοχή τα κυριότερα είναι το Σκυλαίο (Αργολική χερσόνησος) στην Ανατολική πλευρά του Νομού Αργολίδας, τα ακρωτήρια Μαλέας (χερσόνησος της Επιδαύρου Λιμνής ή Έλους) και Ταίναρο (χερσόνησος του Ταΰγετου ή Μάνης) στα νότια του Νομού Λακωνίας και Ακρίτας (Μεσσηνιακή χερσόνησος), στα νότια του Νομού Μεσσηνίας.

Από τα ποτάμια της Περιφέρειας, το μεγαλύτερο είναι ο Ευρώτας (90 χλμ.) στο Νομό Λακωνίας, ο οποίος πηγάζει από τα αρκαδικά όρη και στην πορεία του προς τον Λακωνικό κόλπο δέχεται τα νερά των παραποτάμων του Πάρνωνα και του Ταΰγετου. Άλλοι μικροί ποταμοί είναι ο Αροάνιος (57 χλμ.) στο Νομό Αρκαδίας, ο Πάμισος (43 χλμ.) στο Νομό Μεσσηνίας και ο Ίναχος (40 χλμ.) στο Νομό Αργολίδας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι

περισσότεροι και μεγαλύτεροι ποταμοί βρίσκονται στα δυτικά και νότια τμήματα της Περιφέρειας, γεγονός που οφείλεται, τόσο στην εδαφική διαμόρφωση, όσο και στις βροχοπτώσεις των περιοχών αυτών.

Ο τουριστικός τομέας είναι για την Περιφέρεια Πελοποννήσου η δραστηριότητα στην οποία σχεδιάζεται να στηρίξει την αναπτυξιακή της προοπτική, παρά τη σχετικά χαμηλή σημερινή συμμετοχή της στην οικονομική δραστηριότητα της Περιφέρειας.

Είναι γεγονός ότι οι εκτεταμένοι και ποικιλόμορφοι τουριστικοί πόροι της Περιφέρειας αποτέλεσαν πλουτοπαραγωγική πηγή για τους κατοίκους της, από τις αρχές του 1960. Η τουριστική ανάπτυξη ξεκίνησε πρώτα από τους Νομούς Κορινθίας και Αργολίδας. Ο πρώτος παρουσίασε αυξημένη ζήτηση του παραλιακού χώρου για παραθεριστική κατοικία λόγω του ότι αποτελεί περιαστική περιοχή της Αττικής και ο δεύτερος δέχτηκε, από τις πρώτες περιοχές της Χώρας, τουριστικές εισροές. Έτσι οι δύο αυτοί Νομοί ξεκίνησαν την τουριστική τους δραστηριότητα δύο δεκαετίες νωρίτερα από τους άλλους, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται τώρα σχετικά κορεσμένοι τουριστικά, ενώ άλλες περιοχές εμφανίζουν ελάχιστη τουριστική αξιοποίηση. Αυτό είναι ένα στοιχείο χωροταξικής ανισότητας όσον αφορά στην τουριστική ανάπτυξη, που εμπειρικά εκφράζεται σε διαφοροποιημένα μεγέθη υποδομής, πληρότητας και τουριστικής δραστηριότητας μεταξύ των Νομών.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία και με βάση τη σημερινή κατάσταση, η Περιφέρεια δέχεται μόνο το 6,4% των αφίξεων τουριστικών επί του συνόλου της Χώρας, ποσοστό ελάχιστο, το οποίο δεν αντιστοιχεί / ανταποκρίνεται ούτε στην έκταση ούτε στους τουριστικούς πόρους της Περιφέρειας. Το ποσοστό των διανυκτερεύσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι ακόμη μικρότερο από το ποσοστό αφίξεων (3,3% επί του συνόλου της Χώρας), γεγονός που καταδεικνύει τι μικρή μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών στην Περιφέρεια.

Από την ανάλυση των στοιχείων του Τουρισμού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, φαίνεται ότι η συγκεκριμένη περιοχή, ενώ έχει πλούσιους φυσικού και πολιτιστικούς πόρους, παρουσιάζει περιορισμένη τουριστική κίνηση. Συγκριτικά με την υπόλοιπη Ελλάδα, προσελκύει μικρούς αριθμούς επισκεπτών, ιδιαίτερα αλλοδαπών και υστερεί σημαντικά στον αριθμό διανυκτερεύσεων τόσο συνολικά, όσο και κατ' άτομο. Η Περιφέρεια προσελκύει τουρισμό διακοπών μόνο σε μικρό αριθμό συγκεκριμένων σημείων. Ο μεγάλος όγκος επισκεπτών πραγματοποιούν ολιγοήμερες επισκέψεις που συναρτώνται κύρια με συγκεκριμένα μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους (αλλοδαποί) ή με τουρισμό Σαββατοκύριακου (ημεδαποί). Σημαντική μείωση του αλλοδαπού τουρισμού στην Περιφέρεια παρατηρήθηκε κατά την περίοδο 1985 – 1999 ενώ ο εγχώριος τουρισμός παρουσίασε σχετική αύξηση¹¹.

Οι μορφές τουρισμού, όπως ο οικολογικός, ο χιονοδρομικός, ο εξειδικευμένος, ο ορειβατικός και ο αθλητικός διαφόρων τύπων, είναι νέες εν δυνάμει μορφές τουρισμού, οι οποίες ατονούν μέχρι σήμερα, αλλά αναμένεται να τις επιλογές των τουριστών, δρώντας θετικά υπέρ της επιμήκυνσης της σεζόν και της διεύρυνσης / μεγέθυνσης της τουριστικής ποιότητας της Περιφέρειας.

11. βλ. Κοτζαμπόπουλος – Παυλάκης (2002, σελ. 5)

Στη Περιφέρεια Πελοποννήσου υπήρχαν, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του ΕΟΤ (2001), 521 ξενοδοχειακές μονάδες, με σύνολο 33.612

Η συμμετοχή των ξενοδοχειακών κλινών της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο ξενοδοχειακό δυναμικό της χώρας κινείται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, έχοντας το 5% περίπου. Η μέση δυναμικότητα των ξενοδοχειακών μονάδων της Περιφέρειας είναι 65 κλίνες, σύμφωνα με τα τελευταία συγκριτικά στοιχεία του ΕΟΤ, σημαντικά χαμηλότερη από την αντίστοιχη μέση δυναμικότητα των ξενοδοχειακών μονάδων στο σύνολο της χώρας (73,6).

Ότι αφορά στη χωρική κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού της Περιφέρειας ανά Νομό, παρατηρείται ότι η ξενοδοχειακή υποδομή δεν ισοκατανέμεται στους Νομούς της Περιφέρειας. Αντίθετα μάλιστα, παρατηρείται έντονη διαφοροποίηση μεταξύ των Νομών. Πιο συγκεκριμένα, στους Νομούς Αργολίδας και Κορινθίας συγκεντρώνεται η πλειονότητα της ξενοδοχειακής υποδομής της Περιφέρειας καθώς, κατά το έτος 2001, οι δύο αυτοί Νομοί κατέχουν αθροιστικά το 51,4% των μονάδων και το 63,6% των κλινών της Περιφέρειας. Ειδικότερα, ο Νομός Αργολίδας έχει τη μεγαλύτερη ξενοδοχειακή υποδομή με 149 μονάδες (28,8% του συνόλου της Περιφέρειας) και 12.673 κλίνες (38% του συνόλου), ενώ ο Νομός Αρκαδίας συγκεντρώνεται μόνο το 12,2% των ξενοδοχειακών μονάδων (63 μονάδες) και το 7% των κλινών (2.337 κλίνες) της Περιφέρειας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

2.2 ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ο Νομός Αρκαδίας έχει έκταση 4.419 τ.χλμ. και βρίσκεται στο κέντρο της Πελοποννήσου. Στα βόρεια συνορεύει με τους Νομούς Αχαΐας και Κορινθίας, στα δυτικά με τους Νομούς Ηλείας και Μεσσηνίας, στα νότια με τους Νομούς Μεσσηνίας και Λακωνίας και στα ανατολικά με το Νομό Αργολίδας, ενώ βρέχεται από τον Αργολικό κόλπο. Ο νομός είναι κατά βάση ορεινός, καθώς οι ορεινοί όγκοι καταλαμβάνουν το 62,5% της συνολικής του έκτασης, ενώ το 28,6% είναι ημιορεινές εκτάσεις και μόλις το 8,8% αποτελούν οι πεδινές εκτάσεις. Στο κέντρο του Νομού απλώνεται το οροπέδιο της Τρίπολης που περιβάλλεται από τα Αργολιδοαρκαδικά Όρη, το οποίο χωρίζεται σε μικρότερες λεκάνες. Τα νερά των λεκανών αυτών αποχετεύονται υπογείως με καταβόθρες, που σχηματίζουν λίμνες, έλη και κεφαλάρια, έξω από τα σύνορα του Νομού ή χύνονται στον Αλφειό και στον Αργολικό κόλπο. Το οροπέδιο της Τρίπολης και τα γύρω βουνά αποτελούν τον κυρίως υδροκρίτη της Πελοποννήσου, καθώς στα νότια του οροπεδίου πηγάζει ο Αλφειός, ο οποίος πριν βγει από το Νομό, δέχεται τα νερά του Λάδωνα και του Ερυμάνθου που πηγάζουν από την Αχαΐα. Στα βόρεια των Τροπαίων (Γορτυνία) υπάρχει φράγμα που συγκρατεί τα νερά του Λάδωνα και σχηματίζεται έτσι τεχνητή λίμνη.

Ο Νομός Αρκαδίας είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση Νομός της Περιφέρειας, συγκεντρώνοντας όμως μόλις το 16% του πληθυσμού της Περιφέρειας, ήτοι 101.223 κατοίκους το 2001 και ως εκ τούτου είναι ο πλέον αραιοκατοικημένος Νομός, με πληθυσμιακή πυκνότητα 22,9 κατοίκους ανά τ.χλμ. Η πληθυσμιακή πυκνότητα του Νομού είναι σημαντικά χαμηλότερη από το μέσο όρο της Περιφέρειας και απέχει κατά πολύ από το μέσο όρο της χώρας.

Ο Νομός Αρκαδίας έχει υποστεί τις σημαντικότερες πληθυσμιακές απώλειες σε σχέση με τους υπόλοιπους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου κατά την περίοδο 1961 -2001, καθώς ο πληθυσμός του Νομού μειώθηκε κατά 25,04%. Το φαινόμενο αυτό είναι ανάλογο με τη γεωμορφολογία της περιοχής, όπου είναι έντονο το ορεινό στοιχείο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991, το 38% του πληθυσμού του Νομού κατοικεί σε ορεινές περιοχές, επίσης ένα 38% κατοικεί σε πεδινές περιοχές και ένα 25% σε ημιορεινές περιοχές, ποσοστά που διαφοροποιούνται από το μέσο όρο της Περιφέρειας. Ο Νομός Αρκαδίας συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς, το οποίο φθάνει το 68% το 1991, ενώ ο αστικός πληθυσμός αποτελεί το 21% και ο ημιαστικός το 11%. Η χωρική κατανομή του πληθυσμού με βάση την αστικότητα, διαφοροποιείται από το μέσο όρο της Περιφέρειας, κυρίως ως προς το ποσοστό του πληθυσμού που κατοικεί σε αστικές περιοχές, το οποίο είναι σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο μέγεθος της Περιφέρειας.

Η ηλικιακή πυραμίδα του Νομού Αρκαδίας παρουσιάζει την αρνητική πληθυσμιακή κατανομή που χαρακτηρίζει το σύνολο της χώρας, αλλά με μεγαλύτερη ένταση, δηλαδή ελλιπή πληθυσμιακή ανανέωση και διογκωμένο τον αριθμό των ατόμων στις μη παραγωγικές ηλικίες. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται στο δείκτη γήρανσης που είναι ο υψηλότερος από όλους τους νομούς της Περιφέρειας και φθάνει στο 122,40, όταν ο αντίστοιχος εθνικός δείκτης είναι 77,3.

Πριν την εφαρμογή του Ν. 2539/97, ο Νομός Αρκαδίας εμφανίζεται σε 4 επαρχίες (Γορτυνίας, Κυνουρίας, Μαντινείας, Μεγαλόπολης), με 4 Δήμους (Λαγκαδίων, Άστρους, Λεωνιδίου, Λεβιδίου, Τρίπολης, Ανατολικής Φαισσίας και Μεγαλόπολης) και με 238 Κοινότητες. Μετά την εφαρμογή του Ν. 2539/97, αποτελείται από 22 Νέους Δήμους και 1 Κοινότητα, έχοντας ως έδρα του Νομού, αλλά και της Περιφέρειας Πελοποννήσου, την Τρίπολη. Οι Νέοι Δήμοι / Κοινότητες και ο αριθμός των Δημοτικών Διαμερισμάτων που τους απαρτίζουν, παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Νέοι Δήμοι/Κοινότητες Ν. Αρκαδίας (βάσει του Προγράμματος «Ιωάννης Καποδίστριας»)

A/A	ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΙ/ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ
1	Δ. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	2
2	Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	26
3	Δ. ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	14
4	Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	7
5	Δ. ΓΟΡΤΥΝΟΣ	10
6	Δ. ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	7
7	Δ. ΗΡΑΙΑΣ	17
8	Δ. ΚΛΕΙΤΟΡΟΣ	9
9	Δ. ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	9
10	Δ. ΚΟΡΥΘΙΟΥ	6
11	Δ. ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	2
12	Δ. ΛΕΒΙΔΙΟΥ	11
13	Δ. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	12
14	Δ. ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	7
15	Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	31
16	Δ. ΣΚΥΡΙΤΙΔΑΣ	7
17	Δ. ΤΕΓΕΑΣ	16
18	Δ. ΤΡΙΚΟΛΛΟΝΩΝ	5
19	Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	11
20	Δ. ΤΡΟΠΑΙΩΝ	14
21	Δ. ΦΑΛΛΙΣΙΑΣ	14
22	Δ. ΦΑΛΛΑΝΘΟΥ	7
23	Κ. ΚΟΣΜΑ	1

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.2.1 ΚΛΙΜΑ

Το κλίμα του Ν. Αρκαδίας παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ανάλογα με το υψόμετρο και με τον παράλιο χαρακτήρα της περιοχής. Οι ορεινές περιοχές έχουν ψυχρό ηπειρωτικό κλίμα, με δριμύ χειμώνα και συχνές χιονοπτώσεις, ενώ οι παράλιες περιοχές, στο ανατολικό τμήμα του Νομού έχουν ηπιότερο κλίμα με λιγότερο ψυχρούς χειμώνες.

Το μέσο ύψος βροχόπτωσης, κατά τη διάρκεια του έτους, είναι ιδιαίτερα χαμηλό, το δεύτερο πιο χαμηλό, με βάση τις μετρήσεις των μετεωρολογικών σταθμών της ΕΜΥ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Ο μεγαλύτερος αριθμός ημερών με υψηλή ηλιοφάνεια παρατηρείται τον Αύγουστο και ο μικρότερος τον Ιανουάριο. Φαινόμενο, σύνηθες για τα χαρακτηριστικά του κλίματος της περιοχής.

Οι χιονοπτώσεις στο Ν. Αρκαδίας είναι συχνά φαινόμενο, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές του Νομού, καιρικό φαινόμενο ευνοϊκό για την ανάπτυξη χειμερινού τουρισμού, καθώς ήδη υπάρχει και χιονοδρομικό κέντρο.

2.2.2 ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑ

Η πρόσβαση στο Ν. Αρκαδίας είναι εύκολη και σύντομη μόνο για την πρωτεύουσα του Νομού. Για τις άλλες περιοχές του Ν. Αρκαδίας η πρόσβαση είναι σχετικά δύσκολη, εξαιτίας τόσο της ορεινής μορφολογίας όσο και της βατότητας του οδικού δικτύου. Αν και το επαρχιακό οδικό δίκτυο είναι εκτεταμένο, ορισμένες περιοχές δεν εξυπηρετούνται αποτελεσματικά καθώς η διασύνδεση μεταξύ των περιοχών του Νομού δεν είναι ικανοποιητική. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα κάποιες περιοχές να είναι λιγότερο ή περισσότερο απομονωμένες. Επίσης, το επαρχιακό δίκτυο στην πλειονότητα του αποτελείται από δρόμους με στενές λωρίδες και μέτρια βατότητα αυξάνοντας έτσι τη χρονοαπόσταση μεταξύ των περιοχών.

Στο Ν. Αρκαδίας το 16,5% του συνολικού οδικού δικτύου είναι κύριο ενώ το 7,7% είναι κοινοτικό και 75,7% είναι αγροτικό/δασικό.

2.2.3 ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Ο Νομός Αρκαδίας έχει τέσσερα βασικά αστικά κέντρα, την Τρίπολη, το Άστρος, το Λεωνίδιο και τη Μεγαλόπολη. Η Τρίπολη είναι μικρό αστικό κέντρο με περιφερειακό ρόλο, επειδή η έδρα της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Η επιλογή της στηρίχτηκε στη γεωγραφική θέση της, καθώς βρίσκεται στο κέντρο της Περιφέρειας και σε μικρή σχετικά απόσταση από το μητροπολιτικό κέντρο της ζώρας την Αθήνα.

Η Τρίπολη έχει διατηρήσει σε μικρό βαθμό τον παραδοσιακό της χαρακτήρα με αποτέλεσμα να έχουν διασωθεί λιγοστά μνημεία του πρόσφατου ιστορικού της παρελθόντος. Η ελκυστικότητα της είναι περιορισμένη και προσφέρεται για μικρής διάρκειας διακοπές. Μπορεί όμως να αποτελέσει βάση για περιήγηση στους κοντινούς ορεινούς οικισμούς.

Τα άλλα τρία αστικά κέντρα, η Μεγαλόπολη, το Άστρος και το Λεωνίδιο, εκτός από τον αστικό ρόλο τους, παρουσιάζουν αυξημένη, για τα δεδομένα του Νομού τουριστική κίνηση. Το Άστρος και το Λεωνίδιο αποτελούν πόλεις με παραδοσιακή αρχιτεκτονική κοντά στο ανατολικό παράλιο τμήμα του Νομού. Είναι χτισμένες σε τοποθεσίες με πλούσιο φυσικό περιβάλλον κοντά σε όμορφες ακτές και σε μικρή απόσταση από τις ορεινές περιοχές του Πάρνωνα.

Η Μεγαλόπολη είναι χρισμένη στο κέντρο του Ν. Αρκαδίας και είναι γνωστή λόγω της ύπαρξης του εργοστασίου της ΔΕΗ. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν πολιτιστικοί πόροι κυρίως αρχαιολογικοί χώροι και βυζαντινές εκκλησίες.

2.3 ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

2.3.1 ΑΚΤΕΣ

Ένα μικρό τμήμα, του Ν. Αρκαδίας έχει πρόσβαση στη θάλασσα, το οποίο βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος. Ο Ν. Αρκαδίας έχει το μικρότερο μήκος ακτογραμμής σε σύγκριση με όλους τους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Το συνολικό μήκος της ακτογραμμής του Ν. Αρκαδίας είναι 95 χλμ., ποσοστό 7,9% του συνόλου της Περιφέρειας Πελοποννήσου ενώ το συνολικό μήκος των ακτών που είναι κατάλληλες για κολύμβηση είναι 21,2 χλμ., ποσοστό 22,3% του συνολικού.

Στο Ν. Αρκαδίας καταμετρήθηκαν συνολικά 16 παραλίες που προσφέρονται για κολύμβηση, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως άριστες σχεδόν στο σύνολο τους, με ποσοστό 88%. σύμφωνα με έρευνα καταγραφής του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η μορφολογία των ακτών είναι αμμώδης κατά 99%.

Το μεγαλύτερο μήκος ακτών, στο οποίο υπάρχει η δυνατότητα κολύμβησης συγκεντρώνεται στις περιοχές. Ξηροπήγαδο, Παράλιον Άστρος, Άγιος Ανδρέας του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας, Παραλία Τυρού, Πέρα Μέλανα του Δήμου Απόλλωνος και Πραματευτής, Πουλίθρα, Πηγάδι του Δήμου Λεωνιδίου.

2.3.2 ΤΟΠΙΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΛΛΟΥΣ

Στο Ν. Αρκαδίας βρίσκονται 2 από τις 15 θεσμοθετημένες περιοχές, οι οποίες είναι χαρακτηριζόμενες ως τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Οι θεσμοθετημένες αυτές περιοχές αφορούν στο χωριό Καστανίτσα και τη γύρω περιοχή του και το λόφο του χωριού Νεστάνη. Το χωριό Καστανίτσα είναι ένα από τα πιο όμορφα ορεινά χωριά του Νομού, χτισμένο σε μεγάλο υψόμετρο, σε όμορφο φυσικό τοπίο με καστανιές, καρυδιές και έλατα. Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός.

2.3.3 ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΦΥΣΗΣ

Στο Ν. Αρκαδίας συγκεντρώνονται 4 από τα 14 θεσμοθετημένα διατηρητέα μνημεία φύσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου, από τα οποία τρία αφορούν σε μεμονωμένα δένδρα και ένα αφορά σε δάσος. Τα συγκεκριμένα μνημεία φύσης έχουν ιδιαίτερη μορφολογική και ιστορική αξία, δίχως όμως από μόνα τους να μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς πόλους έλξης, παρά μόνο εντασσόμενα σε ευρύτερο δίκτυο φυσικών πόρων.

2.3.4 Βιότοποι CORINE

Ο Ν. Αρκαδίας περιλαμβάνει 8 βιότοπους CORINE. Οι βιότοποι αυτοί αφορούν σε διαφορετικά είδη βιοτόπων και περιλαμβάνουν ποτάμια, λίμνες, φαράγγια, τμήματα ή κορυφές ορέων. Στους βιότοπους CORINE περιλαμβάνονται οι σημαντικότεροι φυσικοί πόροι του Νομού, μερικοί από τους οποίους ήδη αξιοποιούνται στο πλαίσιο του ορεινού φυσιολατρικού τουρισμού και νέων ορεινών σπορ.

2.3.5 ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΘΗΡΑΜΑΤΩΝ

Στο Ν. Αρκαδίας υπάρχουν ορισμένες τοποθεσίες οριοθετημένες από το Υπ. Γεωργίας στις οποίες απαγορεύεται το κυνήγια για όλο το χρόνο με σκοπό την προστασία των θηραμάτων και την αύξηση της βιοποικιλότητας. Οι περιοχές αυτές είναι επισκέψιμες ως ένα βαθμό και μπορούν να ενταχθούν σε περιηγήσεις.

2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

2.4.1 ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου με τη μακρόχρονη και αδιάλειπτη ιστορική της πορεία περιλαμβάνει στο σύνολο της ένα σημαντικό αριθμό παραδοσιακών οικισμών θεσμοθετημένων από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή το Υπουργείο Πολιτισμού.

Ο Ν. Αρκαδίας συγκεντρώνει συνολικά, 47 θεσμοθετημένους παραδοσιακούς οικισμούς από το ΥΠΕΧΩΔΕ και είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος αριθμός θεσμοθετημένων παραδοσιακών οικισμών σε ένα Νομό της Περιφέρειας. Οι οικισμοί αυτοί αποτελούν τη βάση ανάπτυξης του ορεινού τουρισμού τα τελευταία χρόνια.

Από το Υπουργείο Πολιτισμού έχουν οριστεί επίσης 2 οικισμού ως ιστορικοί τόποι με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος, η Καστανίτσα και η Στεμνίτσα.

2.4.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

Οι Αρκάδες θεωρούσαν του εαυτούς τους ως τους μόνους αυτόχθονες Έλληνες μετά τους Λέλεγες, αντίληψη που υποστήριζαν και επιφανείς ιστορικοί της αρχαιότητας. Οι Αρκάδες, από τους προϊστορικούς χρόνους μέχρι την κατάκτησή τους από τους Ρωμαίους, έχουν δυναμική παρουσία στον ελλαδικό χώρο. Οι πόλεις που παρουσίασαν μεγάλη ακμή ήταν η Τεγέα, η Μαντινεία, η Ηραία και η Μεγαλόπολη.

Ο Ν. Αρκαδίας είναι περισσότερο γνωστός για τον ορεινό φυσικό πλούτο του παρά για τους αρχαιολογικούς χώρους που συγκεντρώνει. Οι αρχαιολογικοί χώροι του Ν. Αρκαδίας δεν απέκτησαν τη φήμη, όπως άλλοι αρχαιολογικοί χώροι της Περιφέρειας Πελοποννήσου, κυρίως επειδή δεν σώζονται σε καλή κατάσταση. Ο αριθμός τους όμως είναι μεγάλος και υπάρχουν αρκετές τοποθεσίες οι οποίες είναι επισκέψιμες.

Οι κυριότεροι αρχαιολογικοί χώροι του Ν. Αρκαδίας είναι οι ακόλουθοι:

- Ο Αρχαιολογικός χώρος της Μαντινείας στο Δ. Μαντινείας

Σήμερα διασώζονται ερείπια από τον οχυρωτικό περίβολο που προστάτευε την πόλη που χτίστηκε το 370 π.χ. Ο περίβολος αποτελείται από 10 πύλες και 122 πύργους και γύρω από αυτόν υπήρχε προστατευτική τάφος. Εκτός από τα ερείπια των τειχών, διασώζονται θεμέλια δημοσίων οικοδομημάτων που υπήρχαν στην αρχαία αγορά που χρονολογικά ανήκουν στην Ρωμαϊκή περίοδο. Διακρίνονται ακόμα ερείπια από το θέατρο, το βουλευτήριο και ναούς που ήρθαν στο φως μετά από τις ανασκαφές της γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής.

- Ο Αρχαιολογικός χώρος «της αρχαίας Ασέας» στο Δ. Βαλτετσίου

Από τα ερείπια που διασώζονται τα περισσότερο διατηρημένα ανήκουν στα Ελληνιστικά χρόνια. Οι ανασκαφές που έγιναν από Σουηδούς αρχαιολόγους έφεραν στο φως οικοδομικά ευρήματα ελληνιστικών, κυρίως, κατοικιών και ενός ναού.

- Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Τεγέας» στο Δ. Τεγέας

Το σπουδαιότερο αξιοθέατο της περιοχής αποτελεί ο ναός της Αλέας Αθηνάς που ξεχωρίζει από τους άλλους ναούς της Πελοποννήσου, τόσο για την αρχιτεκτονική του όσο και για το μέγεθος του. Σήμερα σώζονται μόνο το κρηπίδωμα από τον νεώτερο δωρικό ναό και ορισμένα αρχιτεκτονικά μέλη, έργο του Παριανού γλύπτη Σκόπα.

- Ο Αρχαιολογικός χώρος του «Παλλάντιου» του Δ. Τρίπολης

Πρόκειται για τη θέση μίας αρχαίας αρκαδικής πόλης από την οποία λέγεται ότι ξεκίνησαν οι άποικοι που ίδρυσαν την Ρώμη.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Ελύμια» στο Δ. Λεβιδίου

Πρόκειται για το χώρο στον οποίο τοποθετείται η αρχαία πόλη της Ελύμια, στην οποία υπήρχε το ιερό της Υμνίας Αρτέμιδος. Στην θέση αυτή σήμερα βρίσκεται το εκκλησάκι της Παναγίας.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος στο χωριό Ορχομενός στο Δ. Λεβιδίου

Πρόκειται για μία ρωμαϊκή πόλη, από την οποία υπάρχουν ελάχιστα ίχνη. Στην επάνω πόλη του Ορχομενού διατηρούνται τμήματα του οχυρωματικού περιβόλου της αρχαιότερης πόλης (4^{ος} αιώνας), θεμέλια οικοδομημάτων της αγοράς (βουλευτήριο, στοά, ναός Άρτεμης) και τμήμα από το κοίλο του θεάτρου που ήρθαν στο φως από τις ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Πλάκας» Λεωνιδίου

Πρόκειται για το επίγειο του Λεωνιδίου, το οποίο σύμφωνα με τα ευρήματα των ανασκαφών κατέχει τη θέση της αρχαίας πόλης Βραστής ή Πρασιές.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Πολίχνα» στο Δ. Λεωνιδίου

Βρίσκεται στο λόφο Βίγλα και διατηρούνται τμήματα από το αρχαίο τείχος.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Ηραίας» στο Δ. Ηραίας

Πρόκειται για την αρχαία πόλη της Ηραίας, ερείπια της οποίας υπάρχουν στην πλαγιά του λόφου κοντά στο χωριό Άγιος Ιωάννης. Η Ηραία ήταν στην αρχαιότητα η μεγαλύτερη πόλη της Αρκαδίας και συνόρευε με την Ηλεία. Στο Βρετανικό Μουσείο βρίσκεται χαραγμένη χάλκινη πλάκα του 540 π.χ. με τη συνθήκη συμμαχίας ανάμεσα στους Ηλείους και τους Ηραίους.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Μεγαλόπολης» στο Δ. Μεγαλόπολης

Πρόκειται για την αρχαία μεγάλη πόλη, λιγοστά ερείπια της οποίας διασώζονται μέχρι σήμερα. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως λείψανα κτιρίων της αγοράς (γυμνάσιο, στοές, βουλευτήριο, Ιερό του Δία, Ρωμαϊκά ερείπια) καθώς και τμήμα της ορχήστρας και της σκηνής του θεάτρου.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Λυκοσούρας» στο Δ. Μεγαλόπολης

Πρόκειται για τοποθεσία της αρχαίας πόλης Λυκοσούρα, η οποία, σύμφωνα με τον Πausανία, ήταν μία από τις αρχαιότερες πόλεις του κόσμου. Στον λόφο διακρίνονται ερείπια από τον οχυρωματικό περίβολο της αρχαίας ακρόπολης και ερείπια από τον περίφημο ναό της Δήμητρας, δωρικού ρυθμού.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος του «Κάστρου» στο δ. Απόλλωνος

Διακρίνονται ίχνη από κυκλώπεια τείχη. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως και ερείπια δύο ναών αφιερωμένων στο Απόλλωνα.

• Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Γόρτυνας» στο Δ. Δημητσάνας

Η αρχαία Γόρτυνα ήταν μια από τις σημαντικότερες αρκαδικές πόλεις στην αρχαιότητα. Στον αρχαιολογικό χώρο υπάρχουν ερείπια του οχυρωματικού περιβόλου, θεμέλια σπιτιών και λουτρών, λείψανα ιερών (τα έφεραν στο φως οι ανασκαφές της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής.

- Ο Αρχαιολογικός χώρος της «Θέλπουσας» στο Δ. Τροπαίων.

Από την αρχαία πόλη της Θέλπουσας σώζονται σήμερα τμήματα του οχυρωματικού περιβόλου, ερείπια οικοδομήματος ρωμαϊκών χρόνων και λείψανα δεξαμενής νερού.

2.4.3/ΜΟΥΣΕΙΑ

Τα μουσεία του νομού χαρακτηρίζονται για τα αξιόλογα εκθέματα τους, τα οποία αντιπροσωπεύουν τις μεγάλες χρονικές περιόδους της ιστορίας του.

- Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Τρίπολης στο Δ. Τρίπολης

Στεγάζεται σ' ένα διώροφο νεοκλασικό κτίριο σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Τσίλερ. Εγκαινιάστηκε το 1986 και διαθέτει 8 αίθουσες στις οποίες εκτίθενται ευρήματα από αρχαιολογικές ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στον νομό. Περιλαμβάνει νεολιθικά και πρωτοελλαδικά αντικείμενα και σκεύη, καθώς και μία πλούσια συλλογή Μυκηναϊκών χρόνων. Εκτίθενται ακόμα ευρήματα γεωμετρικών Χρόνων και Κεραμική Αρχαϊκών έως Ρωμαϊκών Χρόνων. Υπάρχουν τρεις αίθουσες με γλυπτά και ανάγλυφα Αρχαϊκών έως Ρωμαϊκών χρόνων, μια αίθουσα με χάλκινα (αγγεία, εδώλια) κλασσικών έως Ρωμαϊκών χρόνων. Υπάρχουν επίσης και μερικά ευρήματα Παλαιοχριστιανικών και Πρώιμων Βυζαντινών χρόνων.

- Το Αρχαιολογικό Αλέας στο Δ. Τεγέας

Αυτό περιλαμβάνει έργα σκοπαδικής κυρίως τεχνοτροπίας, τμήματα αγαλμάτων και αγαλμάτια από τον ναό της Αλέας Αθηνάς, ευρήματα από διάφορες περιοχές της Αρκαδίας καθώς και πήλινα, μετάλλινα, χάλκινα αντικείμενα και ορισμένα όστρακα αγγείων από τις ανασκαφές της Αλέας.

- Το Μουσείο του Άστρους στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας

Περιλαμβάνει την αρχαιολογική συλλογή με ευρήματα από ανασκαφές στην περιοχή της αρχαίας Ανθήνης, καθώς και μία δεύτερη συλλογή από μαρμάρινες επιγραφές που προέρχονται από την λεγόμενη έπαυλη του Ηρώδη του Αττικού.

- Το Μουσείο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου στο Δ. Λεβιδίου

Περιλαμβάνει προσωπικά του αντικείμενα (ρούχα, φωτογραφίες, επίσημα έγγραφα και την προσωπική του αλληλογραφία) και στεγάζεται στο Δημαρχείο.

- Το Μουσείο της Μεγαλόπολης στο Δ. Μεγαλόπολης

Στο εσωτερικό του εκτίθενται αρχιτεκτονικά μέλη, επιγραφές και όστρακα που βρέθηκαν στον χώρο της αρχαίας πόλης.

- Το Μουσείο της Λυκοσούρας στο Δ. Μεγαλόπολης

Σ' αυτό εκτίθενται αρχαιολογικά ευρήματα που βρέθηκαν στον αρχαιολογικό χώρο της Λυκοσούρας, καθώς και αντίγραφα των υπερφυσικών μαρμάρινων κεφαλών που ανήκουν στα λατρευτικά αγάλματα της Δέσποινας, της Δήμητρας, της Άρτεμης και του Άνυτου (τα πρωτότυπα βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας).

- Το Λαογραφικό Μουσείο της Στεμνίτσας στο Δ. Τρικολώνων

Στεγάζεται στο αρχοντικό Χατζή και στο ισόγειο αναπαρίστανται εργαστήρια παραδοσιακών επαγγελμάτων (του Χρυσικού, του καμpanά του γανωτή, του κηροπλάστη και του τσαγκάρη.

Στον πρώτο όροφο υπάρχει αναπαράσταση χαρακτηριστικού Στεμνιτσιώτικου σπιτιού, ενώ στον δεύτερο εκτίθενται μεταβυζαντινές εικόνες, όπλα του αγώνα, έργα κεραμικής, μεταλλοτεχνίας, ξυλογλυπτικής, κεντήματα, υφαντά και παραδοσιακές φορεσιές.

- Το Μουσείο Υδροκίνησης Δημητσάνας στο Δ. Δημητσάνας

Το Μουσείο περιλαμβάνει ένα νερόμυλο με νεροτριβή, ένα βυρσοδεψείο με την κατοικία του βυρσοδέψη, ένα μπαρουτόμυλο και δύο βυρσοδεψεία υπό κατασκευή. Στα κτήρια αυτά αναβιώνουν οι παραδοσιακές τέχνες νεροτριβής, βυρσοδεψίας και παρασκευής μπαρουτιού.

- Το Νικοζετοπούλειο Πνευματικό Κέντρο (Στεμνίτσα) στο Δ. Τρικολώνων

Στεγάζεται σε παραδοσιακό κτίριο και διοργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις από τον Δήμο, τον Πολιτιστικό Σύλλογο και τον Σύνδεσμο Τρικολώνων.

2.4.4 BYZANTINA ΚΑΙ METABYZANTINA ΜΝΗΜΕΙΑ

Στους πολιτιστικούς πόρους του Νομού περιλαμβάνονται αξιόλογα μνημεία της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου, τα οποία όμως δεν διατηρούνται ολοκληρωμένα.

Από αυτά τα σημαντικότερα κάστρα του Νομού είναι τα ακόλουθα:

- Το Μεσαιωνικό κάστρο της Καρύταινας στο Δ. Γόρτυνος

Πρόκειται για ένα από τα πιο εντυπωσιακά κάστρα της Πελοποννήσου, χτισμένο σ' ένα λόφο (υψόμετρο 582μ.) στο νότιο τμήμα του χωριού.

Η κατασκευή του χρονολογείται στα μέσα του 13^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με το χρονικό του Μωρέως, η κατασκευή του αποδίδεται στον Γοδεφρείφο Ντε Μπριγιέρ και είναι ένα από τα αντιπροσωπευτικότερα δείγματα γαλλικής αρχιτεκτονικής του 13^{ου} αιώνα. Σήμερα είναι ερειπωμένο στο εσωτερικό, τα εξωτερικά όμως τείχη του διατηρούνται σε σχετικά καλή κατάσταση.

- Το Μεσαιωνικό Κάστρο του Άστρους (παράλιο) στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας

Στην κορυφή του λόφου βρίσκεται μεγάλο τμήμα του οχυρωματικού περιβόλου και ένας από τους στρογγυλούς πύργους του κάστρου που η κατασκευή του τοποθετείται στα χρόνια της τουρκοκρατίας.

- Το φράγκικο κάστρο της Άκοβας (Τρόπαια) στο Δ. Τροπαίων

Τα ερείπια του δεσπόζουν σε ύψωμα. Χτίστηκε στα μέσα περίπου του 13^{ου} αιώνα, από μία από τις ισχυρότερες φράγκικες βαρονίες. Από το κάστρο διατηρούνται σήμερα τμήματα των εξωτερικών τειχών και κάποιοι πύργοι.

- Το κάστρο της Ωριάς (Αγ. Πέτρος) στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας

Ερείπια του μεσαιωνικού κάστρου βρίσκονται στην κορυφή ενός λόφου. Από το κάστρο σώζονται ερείπια του οχυρωματικού περιβόλου, των πυλών και ενός πύργου.

- Το Φράγκικο κάστρο στο Λεοντάρι στο Δ. Φαλαισίας

Από το κάστρο και τις πολλές εκκλησίες που υπήρχαν στο εσωτερικό σώζονται μόνο ερείπια. Επίσης, στον Ν. Αρκαδίας υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός από εκκλησίες αξιόλογης αρχιτεκτονικής, καθώς και μοναστηριακά κέντρα με φρουριακό χαρακτήρα.

Τα σημαντικότερα από αυτά τα μνημεία καταγράφονται παρακάτω:

- Το μοναστήρι της Παναγίας της Επάνω Χρέπας στο Δ. Τρίπολης, κατασκευάστηκε τον 11^ο αιώνα και είναι διακοσμημένο με τοιχογραφίες κρητικής και βυζαντινής τεχνοτροπίας. Διαθέτει μικρή αλλά αξιόλογη βιβλιοθήκη όπου σώζονται κώδικες και παλαιά χειρόγραφα.
- Το μοναστήρι της Γοργοεπήκοου στο Δ. Μαντινείας, κατασκευάσθηκαν τον 10^ο αιώνα και διαθέτει αξιόλογες τοιχογραφίες, κυρίως του 16^{ου} αιώνα.
- Το μοναστήρι της Παναγίας της Μαλεβής στο Δ. βόρειας Κυνουρίας, κατασκευάστηκε τη βυζαντινή περίοδο και διαθέτει αξιόλογες εικόνες και τοιχογραφίες.
- Το μοναστήρι της Παλαιοπαναγίας στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας, βρίσκεται μεταξύ Άστρους και Αγίου Πέτρου.
- Το γυναικείο μοναστήρι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα Λουκούς στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας, κατασκευάστηκε στα ερείπια του αρχαίου ιερού του Ασκληπιού, στα μέσα του 12^{ου} αιώνα. Η βιβλιοθήκη της μονής περιλαμβάνει σημαντικά ιστορικά χειρόγραφα και κώδικες.
- Το μοναστήρι της Παναγίας της Σφυρίδας στο Δ. Βυτίνας. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας λειτουργούσε κρυφό σχολείο. Σήμερα όμως είναι εγκαταλελειμμένο.
- Το μοναστήρι της Κερνίτσας Δ. Βυτίνας, κατασκευάστηκε το 1.105μ.χ. και έως το 1940 ήταν ανδρικό. Έκτοτε μετατράπηκε σε γυναικείο. Λειτουργήσε σαν κρυφό σχολείο κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και υπέστη πολλές καταστροφές.
- Η μονή του Φιλοσόφου στο Δ. Δημητσάνας, βρίσκεται στις όχθες του ποταμού Λούσιου και είναι αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Σύμφωνα με την παράδοση ιδρύθηκε το 963 μ.Χ. από τον Ιωάννη Λομπαρδόπουλο, ονομαζόμενο Φιλόσοφο. Στην μονή λειτουργήσε η «Σχολή της Δημητσάνας» καθώς και το κρυφό σχολείο. Υπήρξε κέντρο πνευματικής αντίστασης κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας με πρωτεργάτες τον Πατριάρχη τον Ε΄ και τον Παλαιών Πατρών Γερμανών. Σήμερα σώζεται μόνον το καθολικό της μονής όπου παρουσιάζουν ξεχωριστό ενδιαφέρον οι Βυζαντινές τοιχογραφίες.
- Το μοναστήρι της Παναγίας των Αιμυάλων στο Δ. Δημητσάνας, την εκκλησία του οποίου κοσμούν τοιχογραφίες του 17^{ου} αιώνα, έργα του Ναυπλιώτη ζωγράφου Δημήτρη Μόσχου.
- Τα παλαιά μοναστήρια της Παναγίας της Ρεκίτσας και του Αγ. Γεωργίου (Β.Δ. του Δυρραχίου) στο Δ. Φαισσίας.
- Το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου (Β.Δ. από το Καστρί) στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας, κατασκευάστηκε τον 12^ο μ.Χ. αιώνα. Το εσωτερικό της εκκλησίας κοσμείται με τοιχογραφίες του 18^{ου} αιώνα.
- Το γυναικείο μοναστήρι της Παναγίας της Ελώνας στο Δ. Λεωνιδίου, βρίσκεται στις απότομες πλάγιες του Πάρωνα και κατασκευάστηκε τον 16^ο μ.Χ. αιώνα. Διαθέτει θρησκευτικά κειμήλια, αγιογραφίες και ξυλόγλυπτο τέμπλο.
- Το Βυζαντινό μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στο Δ. Τρικολώνων. Η εκκλησία του μοναστηριού διαθέτει αξιόλογες εικόνες του 14^{ου} και του 16^{ου} αιώνα. Έχει αξιόλογη βιβλιοθήκη και λειτουργεί αγιογραφικό εργαστήριο.
- Το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου Σίντζας στο Δ. Λεωνιδίου. Κατασκευάστηκε τον 17^ο αιώνα και διαθέτει μικρή βιβλιοθήκη με χειρόγραφα.

Μεταξύ των Εκκλησιών μπορούμε να διακρίνουμε παλαιοχριστιανικές βασιλικές, μονόχωρες βασιλικές, μονόκλιτες – τρίκλιτες βασιλικές με τρούλο, σταυροειδείς εγγεγραμμένες με τρούλο, όλες με μεγάλο αρχιτεκτονικό και θρησκευτικό ενδιαφέρον.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις παρακάτω τις πιο σημαντικές εκκλησίες:

- Οι Βυζαντινές εκκλησίες της Ζωοδόχου Πηγής (15^{ος} αιώνας) της Παναγίας της Μπαφέρω (12^{ος} αιώνας), του Αγίου Νικολάου, με τοιχογραφίες του 14^{ου} αιώνα, των Τριών Ιεραρχών με τοιχογραφίες του 1.715, στη Στεμνίτσα του Δ. Τρικολώνων.

- Η βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Νικολάου και ο ιδιότυπος ναός της Αγίας Θεοδώρας (Ίσαρης) στο Δ. Μεγαλόπολης.
- Η βυζαντινή εκκλησία του Τίμιου Προδρόμου στο Δ. Λεβιδίου.
- Η βυζαντινή εκκλησία του Αγ. Βασιλείου στην Τρίπολη στο Δ. Τριπόλεως.
- Οι εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Ιωάννη στο Άστρος, με καλοδιατηρημένες τοιχογραφίες στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας.
- Η εκκλησία των Αγίων Αποστόλων (16^{ος} αιώνας) στη Βυτίνα και η εκκλησία της Παναγίας (Μαγουλιανά) στο Δ. Βυτίνας)
- Η εκκλησία της Κοίμησης της Θεοτόκου (17^{ος} αιώνας) και των Αγίων Θεοδώρων στο Βαλτεσίνικο του Δ. Κλείτορος.
- Η εκκλησία του Αγίου Νικήτα (Δυρράχιο) στο Δ. Φαλαισίας
- Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου και της Ζωοδόχου Πηγής (Καρύταινα) στο Δ. Γόρτυνος
- Η εκκλησία των Ταξιάρχων και του Αγίου Ιωάννη (18^{ος} αιώνας) στα Λαγκάδια του Δ. Λαγκαδίων
- Η εκκλησία των Αγίων Αναργύρων (1.884 μ.Χ.) στην Κοινότητα Κοσμά

2.4.5 ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ

Μεταξύ των σημαντικότερων νεότερων διατηρητέων μνημείων μπορούν να συμπεριληφθούν τα ακόλουθα:

- Η οικία του ποιητή Κώστα Καρυωτάκη, το νεοκλασικό κτίριο στο κέντρο της πόλης όπου στεγάζεται το Μαλλιανοπούλειο Ίδρυμα και το δικαστικό μέγαρο στην πλατεία Άρεως στην Τρίπολη.
- Η οικία των Δελληγιανναίων στα Λαγκάδια του Δ. Λαγκαδίων
- Το νεοκλασικό κτίσμα εντός του οποίου έλαβε χώρα η Β' εθνοσυνέλευση στο Άστρος του Δ. Βόρειας Κυνουρίας
- Οι οικίες του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε' και του Παλαιών Πατρών Γερμανού, οι έξι μπαρουτόμυλοι στον περίγυρο της πόλης της Δημητσάνας και η βρύση του Μουσταφά στη Δημητσάνα του Δ. Δημητσάνας.
- Η γέφυρα του ποταμού Αλφειού η οποία αποτελεί μία αξιόλογη αρχιτεκτονική κατασκευή με έξι τόξα και πολλά φράγκικα στοιχεία στην Καρύταινα στο Δ. Γόρτυνος
- Το φράγμα του Λάδωνα στα Τρόπαια στο Δ. Τροπαίων

Αξιόλογο πόρο στο πλαίσιο της καταγραφής της πολιτιστικής προσφοράς του Νομού αποτελούν οι υπάρχουσες αξιόλογες βιβλιοθήκες. Οι σημαντικότερες είναι οι εξής:

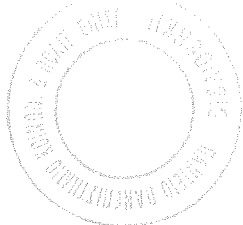
- Η βιβλιοθήκη της Δημητσάνας στο Δ. Δημητσάνας
Στο εσωτερικό της φυλάσσονται κώδικες, σπάνιες εκδόσεις και πλούσιο βιβλιογραφικό υλικό που συνιστά το ιστορικό της αρχείο. Επίσης εκτίθεται μικρή αρχαιολογική συλλογή με ευρήματα από ανασκαφές στην περιοχή και λαογραφική συλλογή με υφαντά, κεντήματα, είδη μεταλλοτεχνίας.
- Η βιβλιοθήκη της κοινότητας Κοσμά
Περιέχει 3.000 περίπου τόμους βιβλίων, μικρή πινακοθήκη με έργα Ελλήνων καλλιτεχνών και λαογραφικό Μουσείο με παραδοσιακές ενδυμασίες, εργαλεία, φωτογραφίες, υφαντά. Χαρακτηρίζεται μικρή αλλά αξιόλογη. Αυτή περιλαμβάνει κώδικες, παλαιά χειρόγραφα ζωγραφισμένα στο χέρι, παλαίτυπα.

2.5 ΤΟΠΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΕΟΡΤΕΣ

Οι τοπικές εκδηλώσεις πολιτιστικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα ισχυροποιούν μια περιοχή ως πόλο έλξης τουρισμού. Στο Ν. Αρκαδίας σε πολλούς Δήμους διοργανώνονται εκδηλώσεις με αφορμή εθνικές επετείους και θρησκευτικές γιορτές. Τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει μια προσπάθεια προβολής των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται με σκοπό να υπερβούν τον τοπικό χαρακτήρα που έχουν.

Οι σπουδαιότερες τοπικές εκδηλώσεις και εορτές που λαμβάνουν χώρα στους στο Ν. Αρκαδίας είναι οι παρακάτω:

- Στο Δ. Τρίπολης, η εορταστική εκδήλωση της απελευθέρωσης της πόλης της Τριπόλεως από τους Τούρκους στις 23 Σεπτεμβρίου, οι εορτασμοί κατά τη διάρκεια του Πάσχα.
- Στο Δ. Βαλτεσίου, η εορταστική εκδήλωση της επετείου της μάχης του Βαλτεσίου στις 24 Απριλίου.
- Στο Δ. Τεγέας, η εμπορική έκθεση στο μεγάλο πάρκο της Παλαιάς Επισκοπής Τεγέας από τις 14-20 Αυγούστου.
- Στο Δ. Βόρειας Κυνουρίας, οι εορταστικές εκδηλώσεις της Παναγίας στις 23 Αυγούστου στο μοναστήρι της Παναγίας της Μαλεβής, οι εορταστικές εκδηλώσεις των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου στις 29 Ιουνίου στον Άγιο Πέτρο, οι εορταστικές εκδηλώσεις της Αγίας Παρασκευής στις 26 Ιουλίου και του Αγίου Παντελεήμονα στις 27 Ιουλίου στο Καστρί και τέλος στην Καστανίτσα η γιορτή του Κάστανου.
- Στο Δ. Φαλαισίας, οι εορταστικές εκδηλώσεις της εξόδου του Παπαφλέσσα στα μέσα Αυγούστου, της Παναγίας τον Δεκαπενταύγουστο, του Αγίου Νικήτα και της Πεντηκοστής στο Δυρράχιο και τα «Φαζαϊσιώτικα» από 3-7 Αυγούστου στο Λεοντάρι.
- Στο Δ. Τροπαίων, το Θεατρικό φεστιβάλ στο κάστρο της Άκοβας στα Τρόπαια κατά την διάρκεια του καλοκαιριού.
- Στο Δ. Γορτυνίας, τα πανηγύρια της Καρβουναραϊκής Παναγίας στις 23 Αυγούστου, του Αγίου Αθανασίου στις 17 Μαΐου και του Αγίου Παντελεήμονα στις 27 Ιουλίου στην Καρύταινα.
- Στην Κ. Κοσμά, τα πανηγύρια των Αγίων Αναργύρων 1^η Ιουλίου και 1^η Νοεμβρίου και της Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο στον Κοσμά.
- Στο Δ. Λαγκαδίων, το επτάημερο φεστιβάλ δημοτικού τραγουδιού τέλη Ιουλίου στα Λαγκάδια.
- Στο Δ. Λεβιδίου, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις τον Αύγουστο στο Λεβίδι οι οποίες περιλαμβάνουν χορευτικά συγκροτήματα, μουσικές εκδηλώσεις, κινηματογραφικές προβολές οι οποίες κορυφώνονται στις 23 του ίδιου μήνα με το Πανηγύρι της Παναγίας.
- Στο Δ. Λεωνιδίου, οι θρησκευτικές και εορταστικές εκδηλώσεις της Μεγάλης εβδομάδας στο Λεωνίδιο με φωτισμένα αερόστατα το βράδυ της Ανάστασης και τον Αύγουστο η γιορτή της «τσακωνικής μελιτζάνας» η οποία είναι προϊόν ΠΟΠ.
- Στο Δ. Μεγαλόπολης, το φεστιβάλ της Μεγαλόπολης, 15-17 Αυγούστου, το οποίο περιλαμβάνει παραστάσεις αρχαίου δράματος, συναυλίες, κινηματογραφικές προβολές, εκθέσεις, δημοτικούς χορούς και τραγούδια.
- Στο Δ. Απόλλωνος, το πανηγύρι της Παναγίας στις 15 Αυγούστου στην παραλία του Τύρου – Σαπουνκαίικα.
- Στο Δ. Τρικολώνων, οι εορταστικές εκδηλώσεις της πρώτης Κυριακής του Ιουνίου στη Στεμνίτσα με παραδοσιακούς χορούς και τραγούδια, ενώ παράλληλα οργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις από τον πολιτιστικό σύλλογο στο Νικολετοπούλειο Πνευματικό Κέντρο.

2.6 ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

2.6.1 ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η γεωμορφολογία της Περιφέρειας Πελοποννήσου και ιδιαίτερα ο Ν. Αρκαδίας με τον έντονα ορεινό χαρακτήρα ενδείκνυται για περιηγητικές και ορειβατικές διαδρομές. Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες, οι οποίες περιλαμβάνονται σε προγράμματα ορειβατικών και φυσιολατρικών συλλόγων.

Στους Δήμους Βόρειας Κυνουρίας και Λεωνιδίου και στην Κοινότητα Κοσμά:

Πάρνωνας

α. Μονή Μαλεβής – Καταφύγιο

β. Καστάνιτσα, οροπέδιο Κορυφής, Προφήτης Ηλίας, Σίταινα

Μαίναλο

α. Μοναστήρι Πάνω Χρέπας, Αϊντίνι, Μουρετζά, Καρδαράς, Οστρακίνα

Γορτυνιακά Βουνά

α. Φαράγγι Λούσιου από Καρκαλού – Δημητσάνα

β. Στεμνίτσα, Ζυγοβίτσιο, Κλινίτσα

γ. Στεμνίτσα, Άγιος Νικόλαος, Πηγές Πορί, Κουρνοβρύση

Στις διαδρομές αυτές μπορούν να προστεθούν και οι επισκέψεις στα σπήλαια του Καψιά στο Δ. Λεβιδίου και του Διόνυσου στο Δ. Λεωνίδιο με σταλαγμίτες και σταλακτίτες, ενώ βρέθηκαν οστά και αγγεία από διάφορες περιόδους.

2.6.2 RAFTING ΚΑΙ KAYAK

Τα ποτάμια του Ν. Αρκαδίας τα οποία διασχίζουν τους Δήμους Γόρτυνος, Δημητσάνας και Τρικολώνων προσφέρονται για εναλλακτικές μορφές τουρισμού που συνδυάζουν την επαφή με το φυσικό περιβάλλον και την άθληση. Στον Αλφειό και Λούσιο οργανώνονται διαδρομές Rafting και kayak, οι οποίοι είναι μεταξύ των πιο γνωστών προορισμών στο σύνολο της χώρας και οι μοναδικοί στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

2.6.3 ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Το μοναδικό χιονοδρομικό κέντρο στην Περιφέρεια Πελοποννήσου βρίσκεται στο Ν. Αρκαδίας, στο βουνό Μαίναλο στο οροπέδιο Οστρακίνας, όπου λειτουργεί και καταφύγιο χωρητικότητας 40 κλινών. Η πρόσβαση γίνεται από τα χωριά Καρδαράς και Αλωνίσταινα ενώ η περιοχή ανήκει στα διοικητικά όρια του Δ. Βυτίνας.

2.6.4 ΜΑΡΙΝΕΣ – ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΓΚΥΡΟΒΟΛΙΑ

Εκτός από φυσικούς πόρους για ορεινό τουρισμό ο Ν. Αρκαδίας διαθέτει και περιοχές με όμορφες ακτές, οι οποίες εντάσσονται σε διαδρομές περιήγησης με σκάφη αναψυχής. Συγκεκριμένα, στην παραλία Τυρού και στο Παράλιο Άστρος υπάρχουν μικρά λιμάνια όπου μπορούν να δέσουν σκάφη αναψυχής ενώ στην Πλάκα Λεωνιδίου υπάρχει και σταθμός ανεφοδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

3.1 ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Ο Νομός Αρκαδίας έχει τη μικρότερη συμμετοχή συγκριτικά με τους υπόλοιπους Νομούς στην τουριστική υποδομή της Περιφέρειας, όσον αφορά στην προσφορά, κυρίως ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Το 2001 ο αριθμός των ξενοδοχειακών μονάδων ανέρχεται σε 63 και ο αριθμός των κλινών τους σε 2.337, συμμετέχοντας κατά 12% και 7% στα αντίστοιχα περιφερειακά μεγέθη, έχοντας σημειώσει μικρή βελτίωση συγκριτικά με τη συμμετοχή που είχε ο Νομός κατά το 1990.

Σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του '90, η ξενοδοχειακή υποδομή του Νομού εμφανίζεται αισθητά βελτιωμένη, τόσο ως προς τον αριθμό αλλά και ως προς την ποιότητα των καταλυμάτων.

Η ξενοδοχειακή υποδομή του Νομού Αρκαδίας χαρακτηρίζεται από υψηλό ποσοστό μονάδων χαμηλών σχετικά τάξεων, κυρίως Γ' και δευτερευόντως Δ' τάξης, οι οποίες συγκεντρώνουν το 85% των συνολικών κλινών του Νομού. Αισθητά χαμηλότερη είναι η συμμετοχή των μονάδων υψηλών τάξεων (Α' και Β' τάξης). Η υψηλότερη μέση δυναμικότητα σημειώνεται στα καταλύματα Β' τάξης με 52 κλίνες, μέγεθος, όμως, το οποίο είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της Περιφέρειας.

Στις αρχές της δεκαετίας του '90, η εικόνα της τουριστικής προσφοράς του Νομού, ήταν διαφορετική, αφενός γιατί η προσφορά κλινών ήταν αισθητά χαμηλότερη σε σχέση με το 2001, αφετέρου διότι στο διάστημα που μεσολάβησε επήλθε μικρή αναβάθμιση όσον αφορά στα καταλύματα Α' τάξης, καθώς πραγματοποιείται μικρή αύξηση στον αριθμό των μονάδων (από 1 σε τέσσερις) και των προσφερόμενων κλινών (από 17 σε 59).

Η τουριστική προσφορά του Νομού Αρκαδίας συμπληρώνεται από την σημαντική παρουσία των ενοικιαζόμενων δωματίων, ο αριθμός των οποίων ανέρχεται σε 3.011, σημειώνοντας σημαντική συμμετοχή στο αντίστοιχο Περιφερειακό μέγεθος. Η παρουσία των ενοικιαζόμενων δωματίων, τα οποία εκτείνονται στην πλειονότητα τους κατά μήκος της παραλιακής ζώνης του Νομού, είναι εντονότερη από τη παρουσία ξενοδοχειακών μονάδων, γεγονός το οποίο προϋδεάζει για ένα σχετικά χαμηλό ποιοτικά προσφερόμενο τουριστικό προϊόν.

Στη συνέχεια, ακολουθεί ανάλυση της τουριστικής προσφοράς που σημειώνεται στις σημαντικότερες τουριστικές περιοχές του Νομού Αρκαδίας.

Η σημαντικότερη συγκέντρωση ξενοδοχειακών κλινών του Νομού Αρκαδίας σημειώνεται στα αστικά κέντρα όπως η Τρίπολη, ή στα εν δυνάμει αστικά κέντρα του Νομού, όπως η Μεγαλόπολη. Εκτός από την τουριστική κίνηση που λαμβάνει χώρα στις περιοχές αυτές και την ανάλογη προσφορά που συνεπάγεται η κίνηση αυτή, με πιθανό κίνητρο τον επαγγελματικό τουρισμό, τουριστική προσφορά σημειώνεται και σε άλλες περιοχές, τόσο ορεινές όσο και παράλιες.

- Η Τρίπολη συγκεντρώνει, το 2001, το 23% των συνολικών ξενοδοχειακών κλινών του Νομού. Στις 7 συνολικά μονάδες με 539 κλίνες που έχει η πόλη, εντονότερη είναι η

παρουσία των μονάδων και κλινών Γ' τάξης, ενώ αισθητά χαμηλότερη αριθμητικά είναι η παρουσία καταλυμάτων Δ' και Ε' τάξης, όπως και ενοικιαζόμενων δωματίων.

- Η δεύτερη σημαντικότερη συγκέντρωση ξενοδοχειακών κλινών παρατηρείται στην περιοχή του Παράλιου Άστρους, το οποίο έχει 7 μονάδες με 306 κλίνες, στις οποίες κυριαρχούν οι μονάδες Γ' τάξης. Η υποδομή της περιοχής ενισχύεται από μια πολύ σημαντική συγκέντρωση ενοικιαζόμενων δωματίων, τα οποία με 550 κλίνες, αντιπροσωπεύουν το 18% του συνόλου των κλινών ενοικιαζόμενων δωματίων του Νομού.
- Η περιοχή της Βυτίνας αποτελεί τον σημαντικότερο ορεινό τουριστικό πόλο του Νομού Αρκαδίας, σημειώνοντας την τρίτη μεγαλύτερη συγκέντρωση ξενοδοχειακών κλινών. Έχει 5 μονάδες με 267 κλίνες, ήτοι το 11% των ξενοδοχειακών κλινών του Νομού για το 2001, εκ των οποίων 3 μονάδες με 135 κλίνες είναι Γ' τάξης ενώ οι υπόλοιπες είναι Β' τάξης.
- Σημαντική συγκέντρωση κλινών, οι οποίες ανέρχονται σε 187 και αντιπροσωπεύουν το 8% των συνολικών κλινών του Νομού, σημειώνεται στη Μεγαλόπολη. Η τουριστική κίνηση, όπως και στην περίπτωση της Τρίπολης, μπορεί ενδεχομένως να αποδοθεί σε επισκέψεις με επαγγελματικό κίνητρο.
- Άλλες σημαντικές συγκεντρώσεις σημειώνονται στην περιοχή του Τυρού και των Σαπουνακαϊκών, περιοχές οι οποίες συγκεντρώνουν σχεδόν το 13% της ξενοδοχειακής υποδομής του Νομού αλλά αποτελούν ταυτόχρονα ισχυρό πόλο συγκέντρωσης ενοικιαζόμενων δωματίων (32% των κλινών του Νομού), καθώς η γεωγραφική θέση των περιοχών αυτών ενισχύει τη συγκέντρωση τουριστών και παραθεριστών, όπως θα φανεί στη συνέχεια.
- Μικρότερη συγκέντρωση ξενοδοχειακών κλινών παρατηρείται στο Λεωνίδιο (113 κλίνες), στη Δημητσάνα και στα Λαγκάδια (83 και 91 κλίνες αντίστοιχα), στα Μαγουλιανά (71 κλίνες), στον Άγιο Πέτρο, τη Στεμνίτσα, τα Πούλιθρα και το Λεοντάριο (43,88,55 και 41 κλίνες αντίστοιχα), ενώ μόλις το 1% των συνολικών κλινών συγκεντρώνουν το Άστρος, ο Πραστός, τα Λουτρά Ηραίας, η Δήμητρα, το Λεβίδι, το Παλαιοχώριο, ο Ίσαρης, το Ελληνικό και το Δυρράχιο.
- Εκτός από τις περιοχές των οποίων η τουριστική προσφορά σηματοδοτείται από την ύπαρξη ξενοδοχειακών μονάδων, υπάρχουν περιοχές στο Νομό Αρκαδίας όπου οι κλίνες βρίσκονται αποκλειστικά σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Στην κατηγορία αυτή ανήκει το Ξηροπήγαδο Άστρους το οποίο με 513 κλίνες συμμετέχει κατά 18% στις κλίνες ενοικιαζόμενων δωματίων του Νομού. Στα Πούλιθρα Λεωνιδίου, υπάρχει επίσης μια σημαντική συγκέντρωση ενοικιαζόμενων δωματίων, εκτός από τις ξενοδοχειακές μονάδες, τα οποία παρέχουν 324 κλίνες, ήτοι 11% των συνολικών κλινών – σε ενοικιαζόμενα δωμάτια – του Νομού, ενώ μικρότερες συγκεντρώσεις σημειώνονται στη Βυτίνα, στα Λουτρά Ηραίας, στον Άγιο Ανδρέα, στη Δημητσάνα, στο Λεωνίδιο και σε άλλες περιοχές.

3.1.1 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι η σημαντικότερη προσφορά κλινών σημειώνεται στις αστικές ή εν δυνάμει αστικές περιοχές του Νομού, δηλαδή την Τρίπολη και τη Μεγαλόπολη, φαινόμενο που οφείλεται στην πολύ περιορισμένη σημασία της παραδοσιακής τουριστικής – παραθεριστικής αγοράς του Νομού Αρκαδίας. Η τουριστική προσφορά στους κατ' εξοχήν τουριστικούς τόπους διακοπών, οι οποίοι εκτείνονται στην πλειονότητά τους κατά μήκος της ακτογραμμής, γίνεται στο μεγαλύτερο βαθμό από τα ενοικιαζόμενα δωμάτια στις περιοχές του Άστρους, του Λεωνιδίου και των Τυροσαπουνακαϊκών. Τέλος, η προσφορά σε κλίνες στην ορεινή ζώνη, γίνεται σχεδόν αποκλειστικά από μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, με επίκεντρο του ορεινού χώρου την περιοχή της Γορτυνίας και κυρίως τη Βυτίνα και δευτερευόντως την περιοχή της Μαντινείας.

Η τουριστική προσφορά ενισχύεται από την ύπαρξη των camping, στις περιοχές του Τυρού, του Άστρους, των Μαγουλιανών, της Μελιγούς και της Τρίπολης.

3.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

α) Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις

Η φυσιογνωμία του Νομού Αρκαδίας, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία προορισμών, τόσο ορεινών όσο και παράλιων, ανταποκρίνεται περισσότερο στο πρότυπο του τουρισμού διακοπών, με μέση διάρκεια παραμονής τις 2-3 ημέρες. Η ύπαρξη ορεινών προορισμών διευρύνει το διάστημα επισκεψιμότητας στο Νομό, το οποίο περιλαμβάνει όλους τους μήνες. Οι καλοκαιρινοί μήνες συγκεντρώνουν κατά τη μεγαλύτερη κίνηση από τους υπόλοιπους μήνες του έτους.

Η συμμετοχή του Νομού Αρκαδίας στην τουριστική κίνηση της Περιφέρειας Πελοποννήσου διαμορφώνεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα και κυμαίνεται από 8% ως 10% όσον αφορά στις αφίξεις και από 6% ως 8% όσον αφορά στις διανυκτερεύσεις, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για την περίοδο 1990- 1999. Σε σύγκριση με τους υπόλοιπους Νομούς, ο Νομός Αρκαδίας σημειώνει τη χαμηλότερη συμμετοχή στην τουριστική κίνηση της Περιφέρειας, χωρίς η συμμετοχή αυτή να διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των ετών.

Ο Νομός Αρκαδίας φαίνεται να προσελκύει στην συντριπτική πλειονότητα τους, Έλληνες επισκέπτες, οι οποίοι πλησιάζουν το 90% του συνόλου των επισκεπτών του Νομού. Αν μάλιστα σε αυτούς προστεθεί και ο πολύ σημαντικός αριθμός, ο οποίος δεν καταγράφεται στατιστικά, των διανυκτερεύσεων σε ενοικιαζόμενα δωμάτια, όπου η διαμονή καλύπτεται σε μεγάλο βαθμό από Έλληνες, τότε η τουριστική κίνηση του Νομού ενισχύεται ακόμα περισσότερο υπέρ των Ελλήνων. Ο μικρός αριθμός των αλλοδαπών επισκεπτών του Νομού, προέρχεται κατά κύριο λόγο, όπως και στους άλλους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου, από Ευρωπαϊκές χώρες και ειδικότερα τη Γερμανία, την Αγγλία, τη Γαλλία και την Ιταλία, ενώ υπάρχει και ένας μικρός αριθμός Αμερικανών επισκεπτών.

Β) Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων

Σε ετήσια βάση, η πληρότητα του Νομού Αρκαδίας, κατά την εξεταζόμενη περίοδο 1990 – 1999, κινείται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, σημειώνοντας τη χαμηλότερη τιμή της, 28%, το 1995 και 1996 και την υψηλότερη τιμή το 1990, όπου έφθασε το 37%. Το τελευταίο έτος παρατήρησης, δηλαδή το 1999, η τιμή της πληρότητας έφθασε το 31%.. Αξιοσημείωτο είναι ότι η χαμηλότερη τιμή σημειώθηκε τον Ιούνιο με 25% και η υψηλότερη τιμή τον Αύγουστο με 45%, χωρίς όμως οι μηνιαίες τιμές των υπολοίπων μηνών να διαφοροποιούνται σημαντικά από αυτές. Το γεγονός ότι η χαμηλότερη τιμή της πληρότητας, σε ετήσια βάση, παρατηρείται σε έναν από τους καλοκαιρινούς μήνες, ερμηνεύεται από την ιδιομορφία του νομού και κατ' επέκταση του τουρισμού που προσελκύει, ο οποίος δεν περιορίζεται μόνο στους μήνες της καλοκαιρινής περιόδου και σε θαλάσσιους προορισμούς, αλλά λαμβάνει χώρα όλο το χρόνο και περιλαμβάνει και ορεινούς προορισμούς. Όπως είναι προφανές από την ανάλυση που προηγήθηκε, οι Έλληνες επισκέπτες δημιουργούν τον υψηλότερο βαθμό πληρότητας, ήτοι 27% για το 1999, ενώ οι αλλοδαποί δημιουργούν μόλις το 4%.

Στη συνέχεια, αναλύεται η τουριστική ζήτηση και πληρότητα των περιοχών του Νομού όπου σημειώνεται αξιόλογη τουριστική κίνηση.

Τουριστική ζήτηση και πληρότητα στις Τουριστικές περιοχές του Νομού Αρκαδίας

α) Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις

Η τουριστική κίνηση του Νομού Αρκαδίας, όπως αποτυπώνεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία, φαίνεται να δημιουργεί μια «τυπολογία» προορισμών. Η κατανομή της τουριστικής

κίνησης γίνεται σε τρεις τύπους προορισμών: στα αστικά κέντρα, στις παράλιες περιοχές και στις ορεινές περιοχές.

Η Τρίπολη συγκεντρώνει το 65% των διανυκτερεύσεων του Νομού για το 1999. Μαζί με τη Μεγαλόπολη, η οποία συμμετέχει κατά 8% στις διανυκτερεύσεις που σημειώθηκαν στο Νομό Αρκαδίας συνολικά για το 1999, συνιστούν ένα αστικό δίπολο που φαίνεται να κυριαρχεί στην τουριστική κίνηση του Νομού, αν και όπως προαναφέρθηκε πρόκειται σε πολύ μεγάλο βαθμό για επαγγελματικό τουρισμό.

Ο δεύτερος τουριστικός πόλος, εκτείνεται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης του Νομού με επίκεντρο τον Τυρό και τα Σαπουνακαίικα (Τυροσαπουνακαίικα), που συγκεντρώνουν το 6% περίπου της τουριστικής κίνησης του Νομού για το 1999, το Άστρος που συγκεντρώνει το 5% και το Λεωνίδιο, το οποίο προσελκύει μόλις το 1% της τουριστικής κίνησης του Νομού. Η τουριστική κίνηση στην παραλιακή ζώνη του Νομού Αρκαδίας ενισχύεται από την προσέλευση και διαμονή τουριστών στα camping του Τυρού, των Μαγούλιανων, του Άστρους, της Τρίπολης, και της Μελιγούς.

Η ισχυρή παρουσία των ενοικιαζόμενων δωματίων στις περιοχές αυτές, ενισχύει τη θέση τους ως προς τη συμμετοχή τους στη συνολική τουριστική κίνηση του Νομού, με το Ξηροπήγαδο, τα Τυροσαπουνακαίικα και το Άστρος να συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό δωματίων και κλινών του Νομού.

Ο τρίτος σημαντικότερος τουριστικός πόλος του Νομού, περιλαμβάνει περιοχές της ορεινής ζώνης εκ των οποίων η Βυτίνα έχει τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση συμμετέχοντας κατά 5% στην τουριστική κίνηση που σημειώθηκε το 1999 στο σύνολο του Νομού. Ακολουθεί ο Άγιος Πέτρος, ο οποίος συμμετέχει κατά 3%, η Δημητσάνα με 2%, όπως και το Λεοντάριο, και τέλος, τα Λαγκάδια με 1%. Μικρή τουριστική κίνηση σημειώνεται στον Ίσαρη και στα Τρόπαια.

β) Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων

Οι υψηλότερες πληρότητες στο Νομό Αρκαδίας παρατηρούνται στις αστικές περιοχές του, δηλαδή στην Τρίπολη και στη Μεγαλόπολη. Με έτος βάσης το 1999, η πληρότητα φθάνει το 50% στην Τρίπολη και το 31% στη Μεγαλόπολη. Ενδιαφέρον είναι ότι, εκτός από τις αστικές περιοχές, οι υψηλότερες πληρότητες σημειώνονται στις ορεινές περιοχές, δηλαδή στον Άγιο Πέτρο που φθάνει το 42%, στο Λεοντάριο με 25%, στη Βυτίνα και στη Δημητσάνα με 23%. Όσον αφορά στις παραλιακές ζώνες, η υψηλότερη πληρότητα σημειώνεται στον τυρό, φθάνοντας το 28%. Στις υπόλοιπες περιοχές, η πληρότητα κυμαίνεται σε ακόμα χαμηλότερα επίπεδα 17% στο Άστρος, 12% στο Λεωνίδιο και στα Σαπουνακαίικα, 15% στα Τρόπαια, ενώ χαμηλότερες ακόμα τιμές παρατηρούνται στους υπόλοιπους τουριστικούς τόπους του Νομού. Τέλος, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τουριστική κίνηση δε σημειώνεται σε όλες τις περιοχές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, όπως συμβαίνει στα Σαπουνακαίικα. Στην περιοχή αυτή, τα ξενοδοχειακά καταλύματα λειτουργούν κατά την περίοδο Απρίλιο – Σεπτέμβριο.

3.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ – ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ ΕΚΤΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ – ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΕΚΤΟΣ ΤΕΓΕΑΣ

Η υπ' όψη περιοχή, καταλαμβάνουσα το μεγαλύτερο μέρος της Αρχαίας Αρκαδίας και με έντονη παρουσία στα ιστορικά δρώμενα της Πελοποννήσου διαχρονικά, έχει να επιδείξει πληθώρα πόρων, για τους οποίους υπάρχει μεγάλο περιθώριο περαιτέρω και πιο συστηματικής τουριστικής ανάδειξης και αξιοποίησης. Ήδη στο μεγαλύτερο τμήμα της υπάρχουν αρκετά

γνωστοί και αναδεδειγμένοι τουριστικοί προορισμοί (Βυτίνα, Στεμνίτσα, Καρύταινα, Δημητσάνα κ.λ.π.), οι οποίοι ασφαλώς δεν έχουν εξαντλήσει τη φέρουσα ικανότητα τους και εν όψει των Ολυμπιακών αγώνων της Αθήνας αναμένεται να απορροφήσουν ικανό αριθμό επισκεπτών προς και από την γειτονική Ολυμπία, συμπαρασύροντας σε τουριστική άνθηση και τις λιγότερο γνωστές και αξιοποιημένες υποπεριοχές του περιγύρου τους, όπως Μαντινεία, Λύκαιο όρος, Φάλανθος, Τρόπαια, Κοντοβάζαινα, Ηραία κ.λ.π., που επίσης διαθέτουν σημαντικότερους τουριστικούς πόρους.

Στην περιοχή της Δημητσάνας η προ ολίγων ετών δημιουργία του μοναδικού Υπαίθριου Μουσείου Υδροκίνησης και η υποδειγματική λειτουργία του συγκεντρώνει τεράστιο ενδιαφέρον για επισκέπτες, κυρίως ημεδαπούς, των οποίων ο αριθμός βαίνει κατ' έτος αυξανόμενος σταθερά (Για το 2001 ο αριθμός αυτός – σύμφωνα με τα κοπέντα εισιτήρια του Μουσείου άγγιξε τα 40.000 άτομα). Κατά δήλωση επαγγελματιών του κλάδου τουρισμού της Δημητσάνας υπάρχει ανάγκη διπλασιασμού τουλάχιστον των περίπου 110 υπαρχουσών κλινών της περιοχής.

Στην ανερχόμενη τουριστικά περιοχή της Καρύταινας (όπου, κυρίως με τη στήριξη της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II, δραστηριοποιούνται τα τελευταία 2-3 χρόνια 4 Εταιρείες Εναλλακτικού Τουρισμού στους ποταμούς Αλφειό και Λούσιο) και σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από την εκεί έρευνα πεδίου και τις συνεντεύξεις εμπλεκόμενων τοπικών παραγόντων, προκύπτουν τα εξής:

Υπάρχει προσέλευση επισκεπτών (κυρίως αθλούμενων στους ποταμούς) καθ' όλη την διάρκεια του έτους και μάλιστα με επαναληψιμότητα επισκέψεων (μέσα στο ίδιο έτος) που αγγίζει πλέον το 30% (Σε αντίθεση με ποταμούς άλλων περιοχών που προσφέρονται για ποτάμια αθλήματα μόνο τους μη θερινούς μήνες, στην περιοχή Καρύταινας υπάρχει επαρκές νερό ποταμών για τέτοιες δραστηριότητες, ακόμα και το καλοκαίρι). Για τουλάχιστον έξι μήνες κάθε χρόνο υπάρχει πληρότητα των καταλυμάτων κατά 100% τα Σάββατα και κατά 60% περίπου τις Παρασκευές.

Επειδή ο αριθμός επισκεπτών κυμαίνεται από 300 – 500 άτομα τα Σαββατοκύριακα αιχμής, οι υπάρχουσες τοπικά υποδομές διανυκτέρευσης ουδόλως επαρκούν και οι επισκέπτες αναγκάζονται να μετακινηθούν ακόμα και μέχρι την Ανδρίτσαινα Ηλείας, προκειμένου να καταλύσουν. Εκτιμάται ότι απαιτούνται 150 – 200 επί πλέον κλίνες (άλλωστε οι υπάρχουσες στην περιοχή περιορίζονται στις 40).

Η τουριστική ανάπτυξη της Καρύταινας συνδυάζεται με τις διαφαινόμενες προοπτικές αξιοποίησης και της παρά τον Αλφειό περιοχής Μεγαλόπολης, στην οποία υπάρχει, πέρα από το όρος Λύκαιο (όπου και τα ερείπια της φερόμενης ως η αρχαιότερη πόλη του Κόσμου Λυκόσουρας) και την παγκοσμίως μοναδική εκκλησία της Αγίας Θεοδώρας (με τα χωρίς ρίζες δένδρα στην κεραμοσκεπή της), υπάρχει η προοπτική δημιουργίας Πολιτιστικού – Οικολογικού Πάρκου, που θα φθάνει μέχρι την Ολυμπία. Γι' αυτό έχει δημιουργηθεί (και ήδη καταγραφεί στα πλαίσια της δημόσιας διαβούλευσης του υπό κρίση προγράμματος) έντονο επιχειρηματικό ενδιαφέρον για την αξιοποίηση και αυτής της περιοχής¹².

Η περιοχή θα υποστηριχθεί και από το σχέδιο που αφορά την ανάπτυξη σιδηροδρομικού τουρισμού (στα πλαίσια της ίδιας διατοπικής συνεργασίας), σχέδιο από την εφαρμογή του οποίου θα επωφεληθούν και άλλες υποπεριοχές της περιοχής παρέμβασης (Δήμοι Βαλτετσίου και Κορυθίου, Αχλαδόκαμπος κ.λ.π.).

12. βλ. ΑΝ.ΒΟ.ΠΕ. (σελ. 42)

Όλα από αυτά, στον μικρό χρόνο λειτουργίας τους και παρά το γεγονός της ανύπαρκτης σχεδόν συστηματικής προβολής τους, παρουσιάζουν αυξανόμενη κίνηση, κυρίως Σαββατοκύριακα και περιόδους εορτών – διακοπών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση καταλύματος στο Λεβίδι (το Λεβίδι ευρίσκεται πάνω στην ΕΟ Τρίπολης – Ολυμπίας και παρότι είναι παρά πολύ όμορφο, ενδιαφέρον και δίπλα στο δάσος του Μαινάλου, ανέκαθεν λειτουργούσε σαν στάση επισκεπτών και σχεδόν καθόλου σαν τελικός τουριστικός προορισμός). Το κατάλυμα αυτό (Ξενοδοχείο Επιπλωμένων Διαμερισμάτων), τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του (2001) και παρά το άγνωστον της υπάρξεως του εξασφάλισε 976 κρατήσεις διαμερισμάτων. Από τις κρατήσεις αυτές οι 70 αφορούσαν τον πρώτο μήνα λειτουργίας (Ιανουάριος 2001), τον αντίστοιχο δε μήνα του επομένου έτους (2002) οι κρατήσεις σχεδόν υπερδιπλασιάστηκαν (133).

3.3.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Από τα στοιχεία ΕΟΤ – ΕΣΥΕ για τα έτη 1996 – 2000 που αφορούν διανυκτερεύσεις επισκεπτών σε όλη την Ελλάδα προκύπτουν τα εξής:

Στον Νομό Αρκαδίας και ειδικότερα για τις προαναφερθείσες περιοχές παρατηρούνται αυξήσεις των διανυκτερεύσεων, ημεδαπών κατά 8.24%, των αλλοδαπών κατά 67.28% και του συνόλου κατά 12.66%.

Ο Νομός Αρκαδίας έχει:

Αύξηση διανυκτερεύσεων ημεδαπών κατά 8.24% έναντι αύξησης 12.32% (Περιφέρειας Πελοποννήσου)

Αύξηση διανυκτερεύσεων αλλοδαπών κατά 67.28%, έναντι μείωσης 19.54% (Περιφέρειας Πελοποννήσου)

Αύξηση διανυκτερεύσεων συνόλου ημεδαπών – αλλοδαπών κατά 12.66%, έναντι μείωσης 3.97% (Περιφέρειας Πελοποννήσου)

Από τα παραπάνω προκύπτουν συμπεράσματα για ευοίωνες προοπτικές αύξησης της τουριστικής ζήτησης στην περιοχή (εν όψει μάλιστα και της αναμενόμενης μεγάλης τουριστικής εισροής λόγω Ολυμπιακών Αγώνων και γειτνίασης με την Ολυμπία και της άμεσα μελλοντικής χρήσης του Αεροδρομίου Τρίπολης ως πολιτικού Αεροδρομίου), υπό την προϋπόθεση συμπλήρωσης των τουριστικών υποδομών, αναβάθμισης του επιπέδου παρεχόμενων υπηρεσιών τους και συστηματικής προβολής και ανάδειξης της περιοχής.

3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ:

Δ. β. Κυνουρίας, Δ. Τεγέας, Δ. Σκυρίτιδας, Δ. Απόλλωνος, Δ. Λεωνιδίου, Κ. Κοσμά

Σε ολόκληρη την περιοχή υπάρχουν 15 ξενοδοχειακές μονάδες συνολικής δυναμικότητας 451 κλινών. Η πλειοψηφία των ξενοδοχειακών μονάδων (περίπου το 73%) υπάγονται στην κατηγορία Γ' και διαθέτουν περίπου το 70% του συνόλου των κλινών. Ακολουθεί η Β' κατηγορία συγκεντρώνοντας το 14% των ξενοδοχειακών μονάδων και στη συνέχεια η Δ' κατηγορία με ποσοστό 7%. Τέλος η κατηγορία Ε' διαθέτει μόνο μια ξενοδοχειακή μονάδα δυναμικότητα 23 κλινών. Είναι προφανές ότι προκειμένου η περιοχή παρέμβασης να προσελκύει τουρισμό θα πρέπει οι ιδιοκτήτες των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων να προχωρήσουν σε ποιοτική αναβάθμιση των καταλυμάτων τους. Ταυτόχρονα δε, θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε να παραχθεί ένα ολοκληρωμένο τουριστικό προϊόν το οποίο θα πληροί ταυτόχρονα δύο προϋποθέσεις: α) θα έχει ταυτότητα και θα είναι αναγνωρίσιμο

μεταξύ των υπολοίπων τουριστικών προϊόντων που προσφέρονται και β) θα απευθύνεται σε ειδικά τμήματα ζήτησης τα οποία θα μπορούν να ανακατανεμηθούν μέσα στο χρόνο.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα τουριστικά καταλύματα, πέρα των ξενοδοχειακών μονάδων, στην περιοχή λειτουργούν ακόμα, δύο camping, ένα στο Δ. Β. Κυνουρίας και ένα στο Δ. Απόλλωνος. Ο αριθμός των ξενώνων ανέρχεται σε 1, τα ενοικιαζόμενα διαμερίσματα σε 67 και τέλος η πιο πολυπληθής κατηγορία είναι τα ενοικιαζόμενα δωμάτια τα οποία υπολογίζονται σε 47. Τα προαναφερθέντα τουριστικά καταλύματα συνεργάζονται με τον ΕΟΤ και έχουν λάβει το σήμα ποιότητας.

Αυτού του τύπου τουριστικά καταλύματα λειτουργούν συμπληρωματικά ως προς τις ξενοδοχειακές μονάδες και στην πλειοψηφία τους εντάσσονται στην Γ' κατηγορία. Ο αριθμός τους δεν θεωρείται ικανοποιητικός αναλογικά των δυνατοτήτων της περιοχής και είναι δε κατά κύριο λόγο συγκεντρωμένα στις πλέον τουριστικές περιοχές όπως στο Δ. Απόλλωνος.

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να εξεταστεί είναι η μέση διάρκεια παραμονής των επισκεπτών στις διάφορες χωρικές ενότητες. Για την περίοδο 1990- 1996, η μέση διάρκεια παραμονής στην Περιφέρεια ανέρχεται στις 2,72 μέρες και 2 μέρες για το Ν. Αρκαδίας. Οι αλλοδαποί παραμένουν στην Περιφέρεια 3-4 ημέρες, ενώ οι ημεδαποί 2 ημέρες. Στο Ν. Αρκαδίας κατά μέσο όρο οι ημεδαποί τουρίστες παραμένουν στην περιοχή για 2,1 ημέρες και οι αλλοδαποί για 1,9 ημέρες.

Αυτή η πολύ μικρή διάρκεια παραμονής οφείλεται στο ότι οι επισκέπτες, μέσω των μεγάλων οδικών αξόνων, κινούνται ελεύθερα και κάνουν ταξίδια μικρής διάρκειας στην Περιφέρεια και ειδικότερα για την περιοχή που αναφερόμαστε. Επίσης, οι Έλληνες τουρίστες παραμένουν Σαββατοκύριακα στην περιοχή ή στην Περιφέρεια (1-2 ημέρες), ενώ οι αλλοδαποί αρκούνται στην επίσκεψη των αρχαιολογικών και βυζαντινών χώρων των νομών και τους εγκαταλείπουν με προορισμό τα νησιά του Αιγαίου και της Κρήτης.

Τέλος, ένας αξιόλογος δείκτης της τουριστικής κίνησης αποτελεί η πληρότητα των τουριστικών καταλυμάτων σε σχέση με την υπάρχουσα υποδομή σε καταλύματα. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του ΕΟΤ, η Περιφέρεια Πελοποννήσου παρουσίασε πληρότητα της τάξης του 37 – 44% κατά την περίοδο 1990 – 1997. Σε δυσμενέστερη θέση, ο Ν. Αρκαδίας υπολείπεται σχετικά σημαντικά στο δείκτη πληρότητας συγκριτικά με την Περιφέρεια καθώς κυμαίνεται μεταξύ 28-30%.

Σε ότι αφορά τον βαθμό πληρότητας σε επίπεδο μηνός, η τουριστική περίοδος στην περιοχή είναι περίπου επτάμηνη (Απρίλιος – Οκτώβριος), με τους μήνες αιχμής (Ιούνιος – Σεπτέμβρης) να φθάνει η πληρότητα και μέχρι 100%, ενώ τους υπόλοιπους μήνες να μειώνεται. Ειδικότερα, τους χειμερινούς μήνες μεγάλος αριθμός καταλυμάτων παραμένει κλειστός και οι πληρότητες αγγίζουν μόλις το 20%, αφορώντας κυρίως ημεδαπούς επισκέπτες.

3.4.1 ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Μια ακόμα αδυναμία που χαρακτηρίζει τον τουριστικό τομέα της περιοχής, είναι η περιορισμένη δυναμική που παρουσιάζουν οι λοιπές υπηρεσίες εξυπηρέτησης του τουριστικού τομέα. Ο επισκέπτης που θα έρθει στην περιοχή θα βρει ένα πολύ περιορισμένο δίκτυο υπηρεσιών εξυπηρέτησης του, που ενδεχομένως δεν θα ικανοποιήσουν το ελάχιστο των απαιτήσεων του. Ειδικότερα σε όλη την περιοχή παρέμβασης υπάρχουν μόνο 7 τραπεζικά καταστήματα, ενώ σε περιοχές που δεν υπάρχουν υποκαταστήματα τραπεζών δεν υπάρχουν ούτε και ΑΤΜ. Τα γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων και τα ταξιδιωτικά γραφεία ανέρχονται συνολικά σε τρία. Καλύτερη εικόνα παρουσιάζει ο τομέας του λιανικού εμπορίου καθώς πέρα από τους εποχιακούς επισκέπτες θα πρέπει να εξυπηρετήσει και τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής.

3.4.2 ΛΟΙΠΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Στην περιοχή πέρα από τους «κλασσικούς τουριστικούς πόρους», όπως η καθαρή θάλασσα και οι δαντελωτές παραλίες, οι οποίοι είναι εύκολα ανταγωνίσιμοι ιδιαίτερα από περιοχές οι οποίες διαθέτουν αντίστοιχους πόρους και επιπρόσθετα έχουν πιο ανεπτυγμένη τουριστική υποδομή, στοιχείο το οποίο απουσιάζει από τη τουριστική περιοχή του Πάρνωνα, εντοπίζονται σε αυτή άλλου τύπου τουριστική πόροι, οι οποίοι μπορούν να λειτουργήσουν ως αντίβαρο στην προηγούμενη αντινομία.

Ο συνδυασμός της πλούσιας ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και παράδοσης σε όλη την έκταση της περιοχής με τους αξιόλογους φυσικούς πόρους, τόσο ορεινούς όσο και παράλιους, δημιουργούν ένα εντυπωσιακό σύμπλεγμα αξιοθέατων, το οποίο μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πόλο τουριστικής έλξης.

Στο παραπάνω σύμπλεγμα θα μπορούσαν να προστεθούν ακόμη και τα παραδοσιακά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, οι παραδοσιακές της βιοτεχνίες και τα αξιόλογα, από αισθητικής και παραγωγικής πλευράς, δάση της.

Παρά το πλούσιο απόθεμα της περιοχής σε πολιτιστικούς πόρους, είναι εμφανής η έλλειψη αξιοποίησης τους, με αποτέλεσμα να βρίσκονται σε αφάνεια και μόνο ελάχιστοι φορείς ή ιδιώτες να συντηρούν και να ασχολούνται περιστασιακά με αυτούς για ιδία επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτιστική και πνευματική ικανοποίηση.

3.5 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα που ακολουθεί η περιοχή παρέμβασης παρουσιάζει χαμηλό ποσοστό πληρότητας το οποίο για το 1998 ανήλθε μόλις στο 24,3%, ενώ το 1999 αυξήθηκε ελαφρά και κυμάνθηκε στο 25,3%. Οι τουριστικές περιοχές που παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά πληρότητας τα οποία κυμαίνονται από 40% έως 56%. Με βάση το βαθμό πληρότητας κατά μήνα, προκύπτει ότι η τουριστική περίοδος για την περιοχή παρέμβασης είναι περίπου επτάμηνη (Απρίλιος – Οκτώβριος), με μήνες αιχμής τον Ιούνιο έως το Σεπτέμβριο όπου η πληρότητα μπορεί να φτάσει και το 90%.

Γενικά, η περιοχή παρέμβασης ακολουθεί τις διακυμάνσεις των δύο νομών στους οποίους εντάσσεται με τη μόνη διαφορά ότι οι τιμές είναι αρκετά πιο χαμηλές.

Κλίνες – Αφίξεις – Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα, πλην camping, περιόδου Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 1999,1998

Περιοχή	Κλίνες		Αφίξεις		Διανυκτερεύσεις		Πληρότητα	
	1999	1998	1999	1998	1999	1998	1999	1998
Μονεμβασιάς	5389	4875	24656	22378	46508	40969	28,8%	28,0%
Νεάπολης	115	104	512	516	1408	1276	41,0%	40,0%
Άστρους	1892	1071	3991	1870	9748	5229	17,2%	16,3%
Λεωνιδίου	523	486	1.083	680	1.829	1.415	11,7%	9,7%
Άγιου Πέτρου	418	456	2.734	2.120	5.2929	4.033	42,2%	29,5%
Σαπουνακείκα	246	246	375	415	857	1.010	11,6%	13,7%
Τυρού	1439	1.361	3.540	2.269	11.996	9.385	27,8%	23,0%
Νομίων	232	232	3323	293	558	784	8,0%	11,3%
Αναβρυτής	16	16	4	19	4	19	0,8%	4,0%
Μυστρά	304	190	3.926	2.858	4.786	3.204	52,5%	56,2%
Τρύπης	444	258	333	398	705	523	5,3%	6,8%
Σύνολο	11.018	9.295	41.441	33.816	83.691	67.847	25,3%	24,3%

Πηγή: ΕΟΤ

Όσον αφορά τις κλίνες, κατά τη διετία 1998 – 1999 έχουν αυξηθεί σε απόλυτα μεγέθη κατά 898, δηλαδή κατά 24,5%. Επίσης ο ρυθμός των αφίξεων σημείωσε ικανοποιητική άνοδο αφού η αύξηση κυμάνθηκε στο 22,5%. Οι διανυκτερεύσεις συμβαδίζουν με την πορεία που παρουσίασαν οι κλίνες – αφίξεις, καθώς η ποσοστιαία αύξηση που σημείωσαν για την ίδια χρονική περίοδο ανήλθε στο 23,4%, ενώ τέλος η πληρότητα των τουριστικών καταλυμάτων σημείωσε αύξηση κατά 1 ποσοστιαία μονάδα. Την μεγαλύτερη μεταβολή σε αριθμό κλινών, αφίξεων και διανυκτερεύσεων παρουσίασε η περιοχή του Άστρους (Β. Κυνουρίας), ενώ σε ποσοστό πληρότητας την εμφάνισε η περιοχή του Αγ. Πέτρου (πάλι στην Β. Κυνουρίας).

Παρά το γεγονός ότι οι τιμές των βασικών χαρακτηριστικών του τουριστικού τομέα σημείωσαν άνοδο, εντούτοις η κατάσταση δεν κρίνεται ικανοποιητική καθώς για την περιοχή ισχύουν δύο παράμετροι: η έντονη εποχικότητα και η χαμηλή μέση διάρκεια παραμονής των επισκεπτών η οποία δεν ξεπερνά τις δύο μέρες. Όσον αφορά την πρώτη παράμετρο, αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι το προϊόν που παράγεται προωθείται στο πρότυπο του μαζικού τουρισμού, βασιζόμενο στα κλασικά στοιχεία του «3S», sea, sun, sand, με φυσικό επακόλουθο η περιοχή να δέχεται την πλειοψηφία των τουριστών του που την επισκέπτονται τους καλοκαιρινούς μήνες.

Η δεύτερη συνθήκη, αυτή της πολύ μικρής διάρκειας παραμονής, μπορεί να εξηγηθεί με την εγγύτητα της περιοχής με το αστικό κέντρο της Αθήνας που έχει ως αποτέλεσμα να είναι τόπος επίσκεψης για τους τουρίστες κυρίως το Σαββατοκύριακο, οι δε αλλοδαποί, που συνήθως ταξιδεύουν οργανωμένα επισκέπτονται μόνο τους αρχαιολογικούς χώρους για να συνεχίσουν στα νησιά του Αιγαίου και Ιονίου πελάγους ή την Κρήτη.

Ο συνδυασμός προαναφερθέντων πτυχών του τουριστικού τομέα, η εποχικότητα, ο χαμηλός βαθμός πληρότητας και η μικρή διάρκεια παραμονής έχει σημαντική επίπτωση στην αξία του προϊόντος που παράγεται, καθώς περιορίζεται σε μικρά μεγέθη, γεγονός που έχει παραπέρα επίπτωση στην τοπική οικονομία και στα εισοδήματα των κατοίκων της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ – ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ

4. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της απογραφής του 2001, η Περιφέρεια Πελοποννήσου εντάσσεται στις πλέον αραιοκατοικημένες περιοχές της χώρας (40,9 κάτοικοι ανά τ. χλμ. ενώ σε επίπεδο χώρας η πυκνότητα διαμορφώνεται στους 82,9 κατοίκους ανά τ. χλμ.). Οι Νομοί Κορινθίας και Μεσσηνίας συγκεντρώνουν το 52% του Πληθυσμού της Περιφέρειας, με έντονα χαρακτηριστικά αστικοποίησης, ακολουθούν οι Νομοί Αργολίδας και Λακωνίας, ενώ ο πλέον αραιοκατοικημένος είναι ο Νομός Αρκαδίας και συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού σε σχέση με τους υπόλοιπους νομούς.

Παρά την ύπαρξη πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η τουριστική κίνηση εμφανίζεται περιορισμένη. Η Περιφέρεια δέχεται μόνο το 6,4% των τουριστών επί του συνόλου της χώρας, ποσοστό ελάχιστο, το οποίο δεν αντιστοιχεί ούτε στην έκταση ούτε στους τουριστικούς πόρους της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Το ποσοστό διανυκτερεύσεων είναι χαμηλότερο από αυτό των αφίξεων, το 3,3% επί του συνόλου της χώρας (στοιχεία 1999). Συγκριτικά με την υπόλοιπη Ελλάδα, προσελκύει μικρούς αριθμούς επισκεπτών, ιδιαίτερα αλλοδαπών και υστερεί σημαντικά στον πραγματοποιούμενο αριθμό διανυκτερεύσεων συνολικά αλλά και κατά άτομο. Ο κύριος όγκος των αλλοδαπών επισκεπτών πραγματοποιεί ολιγοήμερες επισκέψεις οι οποίες συνδέονται κατά κύριο λόγο με μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία (Μυκήνες, Επίδαυρος, Κόρινθος, Σπάρτη, Πύλος, Μυστράς, Μονεμβασιά, Μάνη, σπήλαιο Δυρού κ.α.), ο δε κύριος όγκος των ημεδαπών τουριστών πραγματοποιεί επισκέψεις του Σαββατοκύριακου (η παραλιακή ζώνη της Κορινθίας – Ευλόκαστρο, Άγιοι Θεόδωροι, Ισθμια, Λουτράκι – Περαχώρα, αποτελεί περιαστική περιοχή της πρωτεύουσας λόγω της ύπαρξης δεύτερης κατοικίας των κατοίκων της Αθήνας). Συγκεκριμένες περιοχές δέχονται παραθεριστικό τουρισμό, όπου παρατηρείται υψηλή φόρτιση (Ναύπλιο, Δρέπανο, Τολό, Πορτοχέλι, Ερμιόνη, Άστρος, Λεωνίδιο, Τυρός, Γύθειο, Μαυροβούνι, Μονεμβασιά, Νεάπολη, Ελαφώνησος, Καρδαμύλη, Στούπα, Πεταλίδι, Κορώνη κ.α.) με ανάλογες επιπτώσεις. Παρατηρείται λοιπόν χωροταξιακή ανισότητα όσον αφορά την τουριστική ανάπτυξη των Νομών της Περιφέρειας Πελοποννήσου¹³.

Διαχρονικά, η Περιφέρεια Πελοποννήσου παρουσιάζει χαμηλό βαθμό πληρότητας καταλυμάτων σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας, με φθίνουσα πορεία από το έτος 1990 και μετά στις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών και αύξουσα πορεία στις διανυκτερεύσεις ημεδαπών τουριστών. Για το έτος 1999 η πληρότητα στην Περιφέρεια ανέρχεται σε 37,9%, έναντι 60,6% του συνόλου της χώρας. Το 1999 πραγματοποιήθηκαν στην Περιφέρεια Πελοποννήσου 1.982.751 διανυκτερεύσεις τουριστών στα ξενοδοχειακά καταλύματα που αντιστοιχεί στο 3,3% του συνόλου των διανυκτερεύσεων της χώρας. Από αυτούς το 56% ήταν ημεδαποί και τι 44% αλλοδαποί. Οι Νομοί που εμφανίζουν την μεγαλύτερη πληρότητα καταλυμάτων είναι οι Νομοί Αργολίδας και Μεσσηνίας και την χαμηλότερη πληρότητα εμφανίζει ο Νομός Αρκαδίας. Όλοι οι Νομοί με εξαίρεση την Αργολίδα παρουσιάζουν υψηλότερες πληρότητες σε ημεδαπούς τουρίστες.

13. βλ. Κοταμπόπουλος – Παυλάκης (2002, σελ. 340)

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει 521 ξενοδοχειακές μονάδες με 33.612 κλίνες με μέση δυναμικότητα 65 κλινών (στοιχεία ΕΟΤ 2001). Στερείται ξενοδοχειακής υποδομής στις υψηλές τάξεις και επομένως προσελκύει κυρίως τουρίστες μεσαίας και χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Η χαμηλής ποιότητας προσφορά καταλυμάτων (τα ξενοδοχεία Γ' Τάξης αποτελούν το 51,8% του συνόλου των καταλυμάτων της Περιφέρειας, στοιχεία ΕΟΤ 2001) συμβάλλει αρνητικά στην τουριστική ζήτηση της Περιφέρειας από αλλοδαπούς. Διαχρονικά, παρατηρείται αύξηση της συμμετοχής των κλινών της Γ' τάξης και μικρή μείωση των κλινών Β' Τάξης στο σύνολο των κλινών της Περιφέρειας. Η συμμετοχή των κλινών Πολυτελείας και Α' τάξης σημειώνει μικρή αύξηση, ενώ η συμμετοχή κλινών Δ' και Ε' τάξης παρουσιάζει μείωση. Οι Νομοί Αργολίδας και Κορινθίας συγκεντρώνουν την πλειονότητα της ξενοδοχειακής υποδομής, αντίθετα ο Νομός Αρκαδίας το μικρότερο δυναμικό ξενοδοχειακής υποδομής.

Στους πέντε Νομούς της Περιφέρειας παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ως προς την προσφορά και το επίπεδο ποιότητας του ξενοδοχειακού δυναμικού, με αποτέλεσμα να παρατηρείται ανισομερής κατανομή των επισκεπτών και του παραγόμενου εισοδήματος στις διάφορες περιοχές της Περιφέρειας. Οι Νομοί Κορινθίας και Αργολίδας, έχοντας αναπτυχθεί πρώτοι (από την δεκαετία του 1960), εμφανίζονται σχετικά τουριστικά κορεσμένοι, ενώ οι υπόλοιποι Νομοί εμφανίζουν μικρή τουριστική αξιοποίηση.

Όσον αφορά στο τουριστικό Ακαθάριστο Προϊόν της Περιφέρειας, αυτό σχετίζεται άμεσα, τόσο με την τουριστική ζήτηση (αφίξεις – διανυκτερεύσεις), όσο και με την τουριστική προσφορά (κλίνες). Ο αριθμός των κλινών κατά τη δεκαετία του '90 παρουσιάζει αυξητικές τάσεις, ενώ αντίθετα η τουριστική κίνηση παρουσιάζει τάσεις μείωσης. Η αλληλεπίδραση των παραγόντων αυτών έχει ως αποτέλεσμα το τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας να παρουσιάζει μικρές τάσεις μείωσης, με Μέσο Ετήσιο ρυθμό Μεταβολής κατά την περίοδο 1990 – 1999 - 0,3%.

Από κάθε τουριστική κλίνη, σύμφωνα με το μοντέλο μέτρησης που χρησιμοποιήθηκε, παρέχεται ετήσιο προϊόν ίσο προς 6.000 ευρώ . Επιπρόσθετα, διαπιστώνεται ότι κάθε διανυκτέρευση αλλοδαπού τουρίστα προσφέρει 0,0206 εκατ. Δρχ. στο ετήσιο προϊόν. Αντίθετα, οι διανυκτερεύσεις των ημεδαπών στατιστικά φαίνεται να επιφέρουν μικρές επιπτώσεις στο ετήσιο προϊόν. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να αιτιολογηθεί από την υπόθεση ότι οι αλλοδαποί τουρίστες χρησιμοποιούν υψηλής τάξης καταλύματα και αγοράζουν περισσότερες και ακριβότερες γενικά υπηρεσίες. (π.χ. ενοικιάσεις αυτοκινήτων, ημερήσιες εκδρομές κ.λ.π.)

Ο τουρισμός στην Περιφέρεια Πελοποννήσου φαίνεται να επιδρά και να επηρεάζει ένα σύνολο δραστηριοτήτων. Η περισσότερο ισχυρή συσχέτιση του τουρισμού παρατηρείται ως προς τις δραστηριότητες των μεταφορών και του εμπορίου, για προφανείς λόγους, ενώ λιγότερο ισχυρή συσχέτιση παρατηρείται με τη μεταποιητική δραστηριότητα.

Όσον αφορά στην ιδιωτική κατανάλωση, ο τουρισμός στην Περιφέρεια Πελοποννήσου δεν φαίνεται να την επηρεάζει ιδιαίτερα. Όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις της Ομάδας Μελέτης με βάση τη μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό Προσάρτημα, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 η ιδιωτική κατανάλωση αν και ακολουθεί αυξητικές τάσεις, επηρεάζεται σε πολύ μικρό βαθμό από τον τουρισμό.

4.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Ν. Αρκαδίας αναφορικά με την τουριστική ανάπτυξη, εστιάζοντας κυρίως στα εξής:

- Ισχυρή ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά
- Σημαντικά μνημεία της φύσης
- Μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας

- Καλές κλιματολογικές συνθήκες
- Πολλαπλές επιλογές διαφορετικού τύπου τουριστικών προορισμών
- Πλούσια ιστορική και λαογραφική παράδοση
- Γειτνίαση με τη μητροπολιτική περιοχή της πρωτεύουσας
- Δυνατότητες του πρωτογενή τομέα για παραγωγή υψηλής ποιότητας παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων
- Χαμηλοί δείκτες κορεσμού

4.1.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ

Η ανάλυση θα επικεντρωθεί στην συνθετική προσέγγιση των βασικών στοιχείων της SWOT, όπως αυτά καταγράφησαν παραπάνω. Με αυτόν τον τρόπο θα δοθεί μια πληρέστερη εικόνα των προοπτικών που υπάρχουν για τον τουρισμό στην Πελοπόννησο σε όλα τα υπό διεύρυνση ζητήματα.

α. Ισχυρή ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά

Το συγκριτικό πλεονέκτημα για την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού είναι η εξαιρετικά πλούσια και γεωγραφικά διάσπαρτη ιστορική, αρχαιολογική και πολιτιστική κληρονομιά του Ν. Αρκαδίας, η οποία απετέλεσε και αποτελεί τη βάση για την ανταγωνιστική προσφορά του προϊόντος που προσφέρεται στους τουρίστες, την αυθεντικότητα που αναζητούν στο ταξίδι τους και τη δυνατότητα συνδυασμού της ξεκούρασης και της γνωριμίας τους με την πολιτιστική παράδοση της κάθε περιοχής.

β. Σημαντικά μνημεία της φύσης

Το φυσικό περιβάλλον του Ν. Αρκαδίας αποτελεί το υπόβαθρο για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του τουρισμού. Η χρήση και η διαχείριση των μνημείων της φύσης αποτελούν βασικής σημασίας παραμέτρους στην επιτυχημένη πορεία ανάπτυξης του τουρισμού. Στα σημαντικά μνημεία της φύσης περιλαμβάνονται τοπία ιδιαίτερα φυσικού κάλλους, διατηρητέα μνημεία φύσης, υδροβιότοποι, μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς.

γ. Μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και πανίδας

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου έχουν επιλεγεί 26 περιοχές Natura 2000 διαφόρων κατηγοριών, στο πλαίσιο της Οδηγίας 92/43/EEC. Οι περιοχές αυτές έχουν ως σκοπό να συμβάλουν στη διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας με την προστασία και διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και τη αυτοφύους χλωρίδας και άγριας πανίδας.

Επίσης, η Περιφέρεια έχει 7 σημαντικές περιοχές για τα πουλιά (π.χ. λίμνη Στυμφαλία, Δέλτα Ευρώτα, Ακρωτήριο Ταΐναρο, Κεντρικό όρος του Ταυγέτου) που δεν είναι θεσμοθετημένες και δεν προστατεύεται από κάποιο εθνικό ή διεθνές καθεστώς.

Υπάρχουν πολλές περιοχές πέραν των θεσμοθετημένων όπου υπάρχει πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Σε αυτό συμβάλει η γεωμορφολογική συγκρότηση της Περιφέρειας.

δ. Καλές κλιματολογικές συνθήκες

Η Περιφέρεια της Πελοποννήσου ανήκει στη ζώνη του μέγιστου της ηλιοφάνειας και του ελάχιστου της νέφωσης. Το χαρακτηριστικό αυτό του κλίματος είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό για την προσέλκυση των επισκεπτών. Από όλους τους μήνες χρόνου, κατά το Δεκέμβριο,

παρατηρείται ο μεγαλύτερος αριθμός ημερών με νέφωση, ενώ τον Αύγουστο ο μεγαλύτερος αριθμός ημερών ηλιοφάνειας.

Ο Ν. Αρκαδίας, εκτός από τις χαμηλές παραλιακές περιοχές έχει κλίμα ψυχρό ηπειρωτικό και ο χειμώνας είναι δριμύς.

Η ύπαρξη ποικίλων κλιματολογικών συνθηκών συγκεντρώνουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις (συγκριτικό πλεονέκτημα) για ανάπτυξη όλων των εφικτών μορφών τουρισμού.

ε. Πολλαπλές επιλογές διαφορετικού τύπου τουριστικών προορισμών

Τα προϊόντα του εσωτερικού τουρισμού συνδυάζονται αρμονικά με άλλα προϊόντα και υπηρεσίες, τόσο του Οργανωμένου Μαζικού τουρισμού Διακοπών, όσο και των Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού. Ενδεικτικά αναφέρονται δραστηριότητες σχετικές με τον Αθλητισμό, την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, την Ψυχαγωγία, το Περιβάλλον, τη Φυσιολατρία, την Υγεία, την Περιήγηση. Στο Ν. Αρκαδίας υπάρχουν διαφορετικού τύπου προορισμοί (θαλάσσιοι, παραποτάμιοι, ορεινοί) που προσφέρουν διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν, με αποτέλεσμα ο τουρίστας να έχει πολλαπλές επιλογές στην άσκηση της τουριστικής του δραστηριότητας. Η αξιοποίηση των υπαρχόντων τουριστικών προορισμών ή η ανάδειξη νέων παρέχει τη δυνατότητα προσέλκυσης νέων τουριστών, αλλά και τη δυνατότητα επέκτασης της τουριστικής περιόδου.

στ. Πλούσια ιστορική και λαογραφική παράδοση

Στην περιφέρεια της Πελοποννήσου υπάρχει σημαντικός αριθμός ευρημάτων – παλαιολιθικών, μεσολιθικών, νεολιθικών, πρωτοελλαδικών, μεσοελλαδικών, μυκηναϊκών, γεωμετρικών ελληνιστικών και ρωμαϊκών – τα οποία φυλάσσονται και εκθέτονται σε διάφορα μουσεία. Ο ιστορικός πλούτος του Ν. Αρκαδίας καταδεικνύει τη σημαντική παρουσία πολλών περιοχών της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα που άφησαν πίσω τους ένα μεγάλο αριθμό μνημείων διεθνούς σημασίας και διαμόρφωσαν μια ιστορική και λαογραφική παράδοση που στήριξε την Ευρωπαϊκή κουλτούρα και αποτελεί τη βάση των ανθρωπίνων αξιών σε παγκόσμιο επίπεδο.

ζ. Γειτνίαση με τη μητροπολιτική περιοχή της πρωτεύουσας

Ο Ν. Αρκαδίας γειτνιάζει με τη Μητροπολιτική Περιοχή της Πρωτεύουσας, γεγονός που της παρέχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην τουριστική της ανάπτυξη, μέσω των οδικών αξόνων, αφού η Αθήνα αποτελεί «διαμετακομιστικό τουριστικό κέντρο» που διοχετεύει τουρίστες σε περιοχές με αξιόλογους τουριστικούς πόρους.

η. δυνατότητα του πρωτογενή τομέα για παραγωγή υψηλής ποιότητας παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων

Οι δυνατότητες του πρωτογενή τομέα για παραγωγή υψηλής ποιότητας παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων, τα οποία με την κατάλληλη μεταποίηση, συσκευασία και διαδικασίες προώθησης, μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικού επιπέδου συμπληρωματικό εισόδημα στον αγροτικό της πληθυσμό, ενώ παράλληλα μπορούν να είναι σημαντικές εισροές στην τουριστική δραστηριότητα του Ν. Αρκαδίας. Πολλές περιοχές του Ν. Αρκαδίας παράγουν είτε οικολογικά προϊόντα (π.χ. κρασιά, μέλι) είτε παραδοσιακά (π.χ. ζυμαρικά, παστό, γλυκά) υψηλής ποιότητας τα οποία πωλούνται στους τουρίστες ή επισκέπτες και για τα οποία υπάρχει έντονη ζήτηση.

θ. Χαμηλοί δείκτες κορεσμού

Ο Ν. Αρκαδίας προσελκύει τουρισμό αμιγώς διακοπών σε σχετικά λίγα συγκεκριμένα σημεία. Ο κύριος όγκος επισκεπτών πραγματοποιούν ολιγοήμερες επισκέψεις που συναρτώνται κύρια με μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους (αλλοδαποί) ή με τουρισμό Σαββατοκύριακου (Έλληνες). Γενικά εκτιμάται ότι υπάρχει χαμηλός δείκτης κορεσμού, γεγονός που επιτρέπει την περαιτέρω ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας.

4.2 ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Τα μειονεκτήματα – αδυναμίες του Ν. Αρκαδίας αναφορικά με την τουριστική ανάπτυξη επικεντρώνονται στα εξής:

- Συγκριτικά χαμηλό επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών
- Ανεπάρκεια υποστηρικτικών υποδομών αναψυχής (γκολφ, μαρίνες, θεματικά πάρκα
- Σχετικά χαμηλό Επίπεδο Τεχνικών Υποδομών
- Ανεπαρκής συντήρηση και αξιοποίηση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
- Ελλείψεις σε ειδικευμένο προσωπικό και managers

4.2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ

α. Συγκριτικά χαμηλό επίπεδο προσφερομένων υπηρεσιών

Το μεγαλύτερο μέρος των τουριστικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων του Ν. Αρκαδίας είναι μικρομεσαίες, με ανάλογη πάγια σύνθεση και μικρό αριθμό εργαζομένων.

Οι παρεχόμενες υπηρεσίες στον τουριστικό κλάδο, συγκρινόμενες με άλλες περιοχές της χώρας που παρουσιάζουν τουριστική δραστηριότητα δεν είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα. Η ποιότητα στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό οφείλεται στην έλλειψη επαγγελματισμού και στη διαχρονικά φθίνουσα τουριστική και ξενοδοχειακή πληρότητα.

β. Ανεπάρκεια υποστηρικτικών υποδομών αναψυχής (γκολφ, μαρίνες, θεματικά πάρκα κ.λ.π.)

Η ειδική τουριστική υποδομή που έχει διαχρονικά δημιουργηθεί από το κράτος είναι γενικά ανεπαρκής, πλην ορισμένων περιπτώσεων, για να υποστηρίξει τις απαιτήσεις της τουριστικής βιομηχανίας και να καλύψει τις βασικές ανάγκες της εγχώριας και αλλοδαπής τουριστικής ζήτησης.

Σε ορισμένες περιοχές, υπάρχει μια συγκέντρωση υποδομών, ιδιαίτερα στις παραδοσιακά τουριστικές, ενώ αντίθετα σε άλλες παρά τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν (π.χ. πολιτιστικούς πόρους) δεν υπάρχει η ανάλογη ανάπτυξη. Αυτό, πέραν των άλλων, δημιουργεί και ενδοπεριφερειακές ανισότητες.

γ. Σχετικά χαμηλό επίπεδο Τεχνικών Υποδομών

Σε πολλές περιπτώσεις ένα σημαντικό μέρος της υποδομής παραμένει υποβαθμισμένο (αποχέτευση, διαχείριση απορριμμάτων, υπηρεσίες καθαριότητας, ύδρευση). Απαιτούνται ουσιαστικές παρεμβάσεις (θεσμικές και επενδυτικές), ώστε να ενισχυθούν οι υποστηρικτικές υποδομές προκειμένου να ανταποκριθεί ο τουρισμός στα διεθνή πρότυπα του ανταγωνισμού.

δ. Ανεπαρκής συντήρηση και εκμετάλλευση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος

Ο Ν. Αρκαδίας διαθέτει αξιόλογα ιστορικά μνημεία και αρχιτεκτονικά σύνολα που έχουν κριθεί διατηρητέα και είναι διεθνούς σημασίας, τα οποία δεν συντηρούνται ούτε αξιοποιούνται ικανοποιητικά. Ένα σημαντικό ποσοστό της υποδομής – όπως είναι οι αναστηλώσεις διατηρητέων κτιρίων, η ανάδειξη παραδοσιακών συνόλων και συνηθειών – χρειάζεται αναβάθμιση.

ε. Έλλειψεις σε ειδικευμένο προσωπικό και managers

Παρατηρείται έλλειψη κατάλληλα εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για ανάπτυξη οργανωμένων ανταγωνιστικών και υψηλού επιπέδου τουριστικών δραστηριοτήτων.

Ειδικότερα, παρατηρείται μία ουσιαστική έλλειψη σε άτομα τα οποία σχετίζονται με το σχεδιασμό υποδομών και δραστηριοτήτων για ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σε άτομα με ειδίκευση στο σχεδιασμό και στην οργάνωση αναπτυξιακών προγραμμάτων και σε εφαρμογές σύγχρονων τεχνολογιών.

4.3 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΕΝΤΑΓΜΕΝΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

- Η Ελλάδα ως μέλος της ΕΕ (ισχυρή οικονομία, οικονομική στήριξη)
- Η Διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.
- Ασφαλής τουριστικός προορισμός
- Αναπτυξιακά κίνητρα για τον τουρισμό
- Ενδυνάμωση της τάσης Εγχώριου Τουρισμού
- Βιώσιμη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων.
- Σχεδιασμός – προγραμματισμός υποδομών επί των οποίων μπορούν να αναπτυχθούν οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές του τουρισμού.
- Ευνοϊκές επενδυτικές τάσεις στον σταθερά αναπτυσσόμενο τουριστικό κλάδο.

α. Η Ελλάδα ως μέλος της ΕΕ (ισχυρή οικονομία, οικονομική στήριξη).

Η αγορά της ΕΕ, παρέχει τη δυνατότητα για αναζήτηση περισσότερων ευκαιριών. Το γενικότερο οικονομικό πλαίσιο, η οικονομική ευρωστία, αλλά και ο ευρύτερος καταναλωτικός χώρος της ΕΕ παρέχει μεγάλες δυνατότητες και για αξιοποίηση τους. Αρκεί να γίνει συστηματική μελέτη και κατάλληλη αξιοποίηση των προσφερομένων ευκαιριών. Άλλωστε, πολλές χώρες της Ευρώπης έχουν αναπτύξει υποδειγματικά διάφορες ειδικές μορφές τουρισμού. Οι οποίες προσφέρονται μέσα σε ολοκληρωμένα προγράμματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πλότοι στην ελληνική πραγματικότητα. Η Περιφέρεια της Πελοποννήσου μέσω του ΠΕΠ του Γ' ΚΠΣ 2000-2006, αλλά και άλλων κοινοτικών προγραμμάτων, μπορεί να αξιοποιήσει κοινοτικούς πόρους για ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και για ενίσχυση της τουριστικής επιχειρηματικότητας.

β. Τα κίνητρα της τουριστικής πολιτικής για την ενίσχυση της τουριστικής επιχειρηματικής δραστηριότητας

Το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο (Ν. 2601/98) παρέχει τη δυνατότητα ενίσχυσης της δημιουργίας ειδικής τουριστικής υποδομής (τουρισμός υγείας – χιονοδρομικά κέντρα – αθλητικές δραστηριότητες σε ορεινά προπονητικά κέντρα), όπου μπορούν να αναπτυχθούν μορφές επιχειρηματικής δραστηριότητας χειμερινού – ορεινού τουρισμού, συνδυαζόμενες με άλλες τουριστικές δραστηριότητες κυρίως αθλητικές.

Όσον αφορά στο Γ' ΚΠΣ, οι δράσεις και οι πόροι του Τουρισμού ενσωματώθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» (ΕΠΑΝ), που στοχεύουν μεταξύ των άλλων στη μείωση της εποχικότητας και στην ενίσχυση των ειδικών υποδομών για την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Επίσης, άλλα προγράμματα της ΕΕ (Leader+) παρέχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης χρηματοδοτικών πηγών που ενισχύουν την επιχειρηματικότητα στον τουριστικό τομέα.

Τα κίνητρα της τουριστικής πολιτικής μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο από ιδιώτες, όσο και από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη δημιουργία δημοτικών ή δημοσυνεταιριστικών τουριστικών επιχειρήσεων. Αυτό αποτελεί μια δυνατότητα που μπορεί να συμβάλλει στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής που βρίσκονται οι σχετικές εγκαταστάσεις και στην προώθηση της τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας. Τα οικονομικά οφέλη μπορεί να είναι πολλά για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (π.χ. συνάλλαγμα, νέες θέσεις εργασίας, ζήτηση για ανάπτυξη υπηρεσιών αγοράς, δημιουργία εγκαταστάσεων και ειδικής υποδομής, φορολογικά έσοδα, βελτίωση του τομέα μεταφορών), εφόσον με την αξιοποίηση τους θα υπάρξει τόνωση της τοπικής οικονομίας.

γ. Η Διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων

Η Ολυμπιάδα του 2004 (τόσο κατά την διάρκειά της, όσο και κατά την περίοδο που προηγείται αλλά και αυτή που έπεται) είναι μια σημαντική ευκαιρία που μπορεί να αξιοποιηθεί για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος της Πελοποννήσου.

Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα επίσης αποτελεί έναν σημαντικό σταθμό στην προσπάθεια μιας συστηματικότερης και περισσότερο εξειδικευμένης πολιτικής προβολής του τουριστικού προϊόντος «πολιτιστικός τουρισμός». Θα αποτελέσει άλλωστε μια εντυπωσιακή σε χρόνο, μέγεθος και όγκο, δωρεάν διαφήμιση των τουριστικών πόρων της χώρας.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις από την Ολυμπιακή προσπάθεια της χώρας, είτε μέσω των Ολυμπιακών Πόλεων, είτε με τις ολιγοήμερες μετακινήσεις σε γνωστούς τουριστικούς τόπους.

δ. Ασφαλής τουριστικός προορισμός

Η Ελλάδα και κατ' επέκταση και η Πελοπόννησος είναι ένας τουριστικός προορισμός απόλυτα ασφαλής για τους τουρίστες. Αυτό εμπνέει εμπιστοσύνη στους ταξιδιώτες και ενισχύει την τουριστική δραστηριότητα.

ε. Ενδυνάμωση του Εγχώριου Τουρισμού

Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση εσωτερικού τουρισμού από ημεδαπούς επισκέπτες.

Η γεωμορφολογία, το φυσικό περιβάλλον και η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Πελοποννήσου, στοιχεία τα οποία ανταποκρίνονται στα πρότυπα του εσωτερικού τουρισμού, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την ανάπτυξή του. Η σταθερή και αυξανόμενη

ζήτηση για πολλά προϊόντα διαμορφώνει το πλαίσιο των ευκαιριών, οι οποίες δίνουν μια δυναμική διάσταση στην ανάπτυξη της ημεδαπής ζήτησης. Αυτή η ζήτηση που διαμορφώνεται αποτελεί συστατικό στοιχείο για τον εμπλουτισμό και την ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της κάθε περιοχής της Περιφέρειας.

στ. Βιώσιμη αξιοποίηση των τουριστικών πόρων.

Η αξιοποίηση των τουριστικών πόρων μπορεί να αποτελέσει εργαλείο παρεμβάσεων με στόχους τη δημιουργία και επέκταση σε ποιοτικές και εξειδικευμένες δραστηριότητες τουρισμού υψηλού επιπέδου σε διάφορες τουριστικές περιοχές της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Η διαχείριση επισκεπτών σε αρχαιολογικούς χώρους, η οργάνωση και προβολή καλλιτεχνικών και λαογραφικών εκδηλώσεων, τα δίκτυα τοπικών ή ειδικών μουσείων, οι αναστηλώσεις των διατηρητέων κτιρίων και η ανάδειξη παραδοσιακών συνόλων και συνηθειών αποτελούν σημαντικά στοιχεία για την βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού.

ζ. Ο σχεδιασμός – προγραμματισμός υποδομών επί των οποίων μπορούν να αναπτυχθούν οι ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Η δημιουργία υποδομών (γενικών και ειδικών) είναι αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, η ανάπτυξη μικρών λιμένων σκαφών αναψυχής με πρωτοβουλία τοπικών φορέων, η δημιουργία επενδύσεων σε έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής (ΠΟΤΑ, μαρίνες, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, ιαματικές πηγές, τουριστικά αγκυροβόλια κ.λ.π.) που έχουν ήδη δρομολογηθεί στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ θα δημιουργήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για οργάνωση των τουριστικών υποδομών σε νέα βάση που θα ωθήσουν περαιτέρω την τουριστική δραστηριότητα στην Περιφέρεια.

η. Ευνοϊκές Επενδυτικές Τάσεις στον σταθερά αναπτυσσόμενο τουριστικό κλάδο.

Τα τελευταία χρόνια, καταγράφονται σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης ή επιχειρηματικής ενασχόλησης από άτομα τα οποία διαθέτουν τα προσόντα ή έχουν την πρόθεση να επενδύσουν σε δραστηριότητες τουρισμού. Ο τουρισμός, σύμφωνα με εκτιμήσεις των διεθνών εμπειρογνομόνων θα εξακολουθήσει μέχρι το 2020 να είναι η μεγαλύτερη βιομηχανία του κόσμου και είναι φυσικό επακόλουθο να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, εισόδημα κ.λ.π. Αυτό θα επηρεάσει και την ελληνική τουριστική βιομηχανία και κατ' επέκταση την τουριστική επιχειρηματική δραστηριότητα στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, η οποία θα πρέπει να αξιοποιήσει τις δυνατότητες που της παρέχονται.

4.4 Απειλές για την τουριστική ανάπτυξη του Νομού Αρκαδίας στα πλαίσια της Περιφέρειας Πελοποννήσου

- Ισχυρός ανταγωνισμός.
- Προσέλευση σημαντικού μέρους των επενδύσεων σε ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές.
- Χρονοβόρες και δύσκολες διαδικασίες στη δανειοδότηση των επιχειρήσεων.
- Έλλειψη συντονισμού κρατικών φορέων και ιδιωτών για την προβολή του τουριστικού προϊόντος

Ανάλυση των απειλών

Η ανάλυση στο σημείο αυτό επικεντρώνεται στη συνθετική προσέγγιση των βασικών στοιχείων της SWOT, όπως αυτά καταγράφηκαν παραπάνω. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται μια πληρέστερη εικόνα των απειλών που υπάρχουν για τον τουρισμό στην Πελοπόννησο.

α. Ισχυρός ανταγωνισμός

Τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι χώρες που παρουσιάζουν μια ανάπτυξη διαφόρων ειδικών ή και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. του χειμερινού – ορεινού τουρισμού, του αγροτουρισμού, του πολιτισμικού, του θεματικού), που αναπτύσσεται σε τοπικό επίπεδο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν έντονα φαινόμενα ανταγωνισμού με βασικά όπλα τις τιμές, την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, τον τεχνικό εξοπλισμό, το φυσικό περιβάλλον και την οργανωτική διάρθρωση.

Ο ανταγωνισμός αυτός παρατηρείται, τόσο ανάμεσα σε ευρωπαϊκές, όσο και σε μεσογειακές τρίτες χώρες. Συνεπώς, η απειλή του ανταγωνισμού είναι άμεση και για τη χώρα μας και κατ' επέκταση για την Περιφέρεια Πελοποννήσου.

β. Προσέλκυση σημαντικού μέρους των επενδύσεων σε ήδη ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές

Είναι σημαντικός ο κίνδυνος της κατεύθυνσης των επενδύσεων σε ανεπτυγμένες και συχνά κορεσμένες περιοχές, παρά την ύπαρξη αντικινήτρων για την αποφυγή της υπερσυγκέντρωσης της τουριστικής υποδομής σε συγκεκριμένες τουριστικές περιοχές. Ο κίνδυνος αυτός προέρχεται από την τάση του κεφαλαίου να συγκεντρώνεται σε ήδη ανεπτυγμένες περιοχές, οι οποίες προσφέρουν εξωτερικές οικονομίες και οικονομίες κλίμακας και ως εκ τούτου η αποδοτικότητα του κεφαλαίου είναι αυξημένη έναντι επενδύσεων σε περιοχές που δεν παρουσιάζουν αυτά τα χαρακτηριστικά, όπως είναι το μεγαλύτερο μέρος της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

γ. Χρονοβόρες διαδικασίες ολοκλήρωσης των τουριστικών επενδυτικών σχεδίων

Οι διαδικασίες για την τελική έγκριση των επενδύσεων συχνά αντιμετωπίζουν προβλήματα και καθυστερήσεις από τους κρατικούς φορείς. Αυτή η παράμετρος πρέπει να συνεκτιμάται στην διαδικασία λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων ως ένα είδος αντικινήτρου. Επίσης, πολλές φορές παρατηρούνται προβλήματα στη φάση της υλοποίησης της επένδυσης εξαιτίας εμποδίων που παρουσιάζονται, συνήθως σε τοπικό επίπεδο.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τον τουρισμό διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για την οργάνωση δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτόν, αλλά η παρουσία χρονοβόρων διοικητικών διαδικασιών που αφορούν την αναβάθμιση αρχαιολογικών χώρων και περιοχών, με την ένταξη σε Νόμους περί κινήτρων, έχουν σαν αποτέλεσμα την ύπαρξη προβλημάτων και συχνά αντικρουόμενων θέσεων του Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα σχετικά με αυτά.

Ακόμα, η εμπλοκή πολλών συναρμόδιων φορέων και οι συνακόλουθες πολύπλοκες χρονοβόρες διαδικασίες εκταμιεύσεων οδηγούν στη δυσχέρεια και στην καθυστέρηση ανάληψης ιδιωτικών πρωτοβουλιών.

δ. Χρονοβόρες και δύσκολες διαδικασίες στη δανειοδότηση των επιχειρήσεων

Γενικά, η δανειοδότηση των επιχειρήσεων (κεφάλαιο κίνησης ή επενδυτικά κεφάλαια) εντάσσεται στο πλαίσιο των τραπεζικών προϋποθέσεων, οι οποίες κατά κανόνα έχουν

υιοθετήσει χρονοβόρες διαδικασίες που πολλές φορές δυσκολεύουν ή αποθαρρύνουν τις επιχειρήσεις στη σύναψη των σχετικών δανειακών συμβάσεων. Παράλληλα, οι τραπεζικές απαιτήσεις περί εγγυήσεων για δανειοδότηση δρουν αποθαρρυντικά στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από νέους επιχειρηματίες.

ε. Έλλειψη συντονισμού κρατικών φορέων και ιδιωτών για την προβολή του τουριστικού προϊόντος

Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων κρατικών φορέων για την ανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών και δράσεων με σκοπό την προβολή του τουριστικού προϊόντος και η ύπαρξη απροθυμίας του ιδιωτικού τομέα να συμμετάσχει στις ευθύνες και τη δαπάνη της προώθησης του εσωτερικού τουριστικού προϊόντος αποτελούν ανασταλτικούς παράγοντες της πολιτικής διαφήμισης του εσωτερικού τουρισμού.

Οι ενέργειες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια δεν κατέστησαν δυνατή τη σημαντική διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς και την εκμετάλλευση των «αποθεμάτων δυναμικού» που διαθέτει η Περιφέρεια. Οι αιτίες της αναποτελεσματικότητας αυτής, μεταξύ άλλων, είναι η σοβαρή ανεπάρκεια των διατιθέμενων πόρων, το απρόσφορο των ενεργειών, η έλλειψη σταθερών στόχων και η αναντιστοιχία στόχων και μέσων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τουρισμός και το περιβάλλον είναι στοιχεία αλληλοεξαρτώμενα. Το φυσικό και τεχνητό περιβάλλον παρέχει στους τουρίστες πολλά θέλγητρα και η ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί να προκαλέσει θετικά και αρνητικά περιβαλλοντικά αποτελέσματα. Η ανάπτυξη και διοίκηση του τουρισμού έτσι ώστε να είναι συμβατός με το περιβάλλον και να μην το υποβαθμίζει, είναι ένας σημαντικός παράγοντας για να επιτευχθεί βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Εάν ο τουρισμός είναι καλά σχεδιασμένος, αναπτυγμένος και διοικούμενος, μπορεί να προκαλέσει σημαντικά θετικά περιβαλλοντικά αποτελέσματα, τα κυριότερα των οποίων είναι τα εξής:

- i. Συντελεί στη διατήρηση των φυσικών περιοχών και της άγριας ζωής, συμπεριλαμβανομένου και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, της ανάπτυξης των εθνικών και περιφερειακών πάρκων και προστατευόμενων περιοχών, γιατί αυτά είναι βασικά θέλγητρα για τους τουρίστες.
- ii. Ο τουρισμός παρέχει το κίνητρο να προστατευθούν περιβαλλοντικά οι τουριστικές περιοχές μέσα από τον έλεγχο του αέρα, του θορύβου, του νερού και της αισθητικής των χώρων, μέσα από την μείωση του κυκλοφοριακού φόρτου, της αναβάθμισης της συνολικής εμφάνισης, την κατάλληλη διαμόρφωση του κτιριακού σχεδιασμού. Επίσης, καλά τοποθετημένες και σχεδιασμένες τουριστικές εγκαταστάσεις αυτές καθ' αυτές μπορούν να συνεισφέρουν στην ελκυστική εμφάνιση και του αστικού και του αγροτικού περιβάλλοντος. Η βελτίωση της υποδομής ιδιαίτερα της παροχής νερού, της αποχέτευσης και της απόθεσης των στερεών απορριμμάτων, επίσης συμφέρει στην βελτίωση της περιβαλλοντικής ποιότητας.
- iii. Αυξάνει την τοπική περιβαλλοντική συνείδηση όταν οι κάτοικοι και ιδιαίτερα οι νέοι άνθρωποι παρατηρούν το ενδιαφέρον των τουριστών για την (περιβαλλοντική) διατήρηση.

Εάν ο τουρισμός δεν είναι καλά σχεδιασμένος, ανεπτυγμένος και διοικούμενος, μπορεί να προκαλέσει διαφόρους τύπους περιβαλλοντικών αρνητικών συνεπειών/ αντικτύπων, όπως:

- Η μόλυνση της θάλασσας που προέρχεται από μη κατάλληλο σχεδιασμό της αποχέτευσης και εναπόθεσης των στερεών απορριμμάτων για τα ξενοδοχεία και τις άλλες εγκαταστάσεις. Μπορεί να υπάρξει μόλυνση των νερών των ποταμών, των λιμνών και των ακτών από σωλήνες αποχέτευσης και εκροής υγρών λυμάτων και των υπογείων νερών από διαρροή λυμάτων / απορριμμάτων.
- Η μόλυνση του αέρα που προκαλείται από υπερβολική χρήση των μηχανών εσωτερικής καύσης των οχημάτων (αυτοκίνητα, ταξί, λεωφορεία, μοτοσικλέτες, κ.λ.π.) σε τουριστικές περιοχές. Επίσης αεροπλάνα που χρησιμοποιούνται για ταξίδια μεγάλων αποστάσεων και για τοπικές αεροπορικές περιηγήσεις προκαλούν μόλυνση και ρύπανση του αέρα.
- Ηχορύπανση που προκαλείται από την συγκέντρωση των τουριστών και των τουριστικών οχημάτων
- Αισθητική μόλυνση που προέρχεται από πολλούς παράγοντες – φτωχά σχεδιασμένα ξενοδοχεία και τουριστικές εγκαταστάσεις, κακή σχεδιαστική διάταξη εγκαταστάσεων, ανεπαρκής διαμόρφωση αυτών, χρήση μεγάλων και άσχημων διαφημιστικών πινακίδων και παρεμπόδιση της φυσικής θέας από την τουριστική ανάπτυξη.
- Προβλήματα εναπόθεσης σκουπιδιών που προκύπτουν από την μόλυνση του περιβάλλοντος από τους τουρίστες και από τις τουριστικές εγκαταστάσεις.
- Οικολογική διατάραξη των φυσικών περιοχών από την υπερβολική ή κακή χρήση τους από τους τουρίστες και από την ακατάλληλη τουριστική ανάπτυξη.

- Περιβαλλοντικοί κίνδυνοι και προβλήματα χρήσεως γης που προέρχονται από φτωχό σχεδιασμό και τοποθέτηση και κακό μηχανολογικό εξοπλισμό των τουριστικών αξιοθεάτων και εγκαταστάσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού θα πρέπει να αποτελέσει ένα από τους βασικούς στόχους της περιοχής προκειμένου να δημιουργηθεί ενιαίο και συνεκτικό αναπτυξιακό πλαίσιο. Η ορθολογική ανάπτυξη του τουρισμού είναι αναγκαία για την περιοχή διότι:

- ✓ Ως αυτόνομος κλάδος μπορεί να διασφαλίσει σημαντικό αριθμό θέσεων εργασίας
- ✓ Προσφέρει δυνατότητες παράλληλης άσκησης δραστηριοτήτων και εξασφάλισης συμπληρωματικού εισοδήματος σε πολλά νοικοκυριά
- ✓ Θα αποτελέσει βασικό στήριγμα της αγροτικής και της μεταποιητικής δραστηριότητας δημιουργώντας μια μεγάλη αγορά για τα προϊόντα τους.
- ✓ Η αξιοποίηση του περιβάλλοντος ως οικονομικού πόρου μπορεί υπό προϋποθέσεις να οδηγήσει στην έλξη αξιόλογου τουριστικού ρεύματος που θα καταστεί κύρια πηγή εισοδημάτων για την περιοχή και για μεγάλη μερίδα του πληθυσμού.
- ✓ Η προτεινόμενη ανάπτυξη του τουρισμού θα βασίζεται πάνω στις παρακάτω βασικές κατευθύνσεις:
 - Στο φυσικό περιβάλλον με την απaráμιλλη ποικιλιομορφία του και τις δυνατότητες ανάπτυξης ποικίλων δραστηριοτήτων
 - Στην πολιτιστική κληρονομιά, αλλά και στο σύγχρονο πολιτιστικό γίγνεσθαι
 - Στην ανάπτυξη ποικιλόμορφων ειδικών μορφών τουρισμού.
 - Στην αξιοποίηση των ορεινών όγκων του Πάρνωνα, με ιδιαίτερη έμφαση στο Οικολογικό Πάρκο του Πάρνωνα.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν στην ανάλυση που προηγήθηκε σχετικά με την υφισταμένη κατάσταση του τουριστικού τομέα της περιοχής, αυτός χαρακτηρίζεται από πολυμορφία στοιχείων, τόσο από πλευράς φυσικού, όσο και από πλευράς ανθρωπογενούς, ιστορικού, αρχαιολογικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, ικανά για την προσέλκυση τουριστών, τα οποία συνοπτικά έγκεινται στα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- ✓ Στους αρχαιολογικούς χώρους
- ✓ Στους παραδοσιακούς οικισμούς
- ✓ Στις πολλές και αξιόλογες εκκλησίες και μοναστήρια
- ✓ Στον πλούσιο φυσικό ορεινό όγκο του Πάρνωνα
- ✓ Στις καθαρές θάλασσες και στις όμορφες παραλίες
- ✓ Στο ήπιο κλίμα που επικρατεί σχεδόν όλο το χρόνο
- ✓ Στην μικρή απόσταση από το αστικό κέντρο της Αθήνας

Εντούτοις ο κλάδος του τουρισμού δεν έχει αναπτυχθεί σημαντικά στην περιοχή και αυτό οφείλεται στις βασικές αδυναμίες που διέπουν το τουριστικό περιβάλλον της περιοχής όπως:

- ✓ Σοβαρές ελλείψεις σε κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές.
- ✓ Ο μικρομεσαίος χαρακτήρας των τουριστικών καταλυμάτων και η οικογενειακής μορφής οργάνωσή τους.
- ✓ Η συντριπτική πλειοψηφία των καταλυμάτων κατατάσσονται σύμφωνα με το σύστημα των κλειδιών (ΕΟΤ) στην κατηγορία Γ', με αποτέλεσμα την προσέλκυση επισκεπτών μεσαίων ή χαμηλών εισοδηματικών τάξεων.
- ✓ Οι ιδιωτικές επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή παρέμβασης κάλυψαν ένα ελάχιστο ποσοστό του δυναμικού της, με μικρές ποιοτικές αναβαθμίσεις στα ξενοδοχειακά

καταλύματα, όπου ελάχιστα έχουν καλύψει τις απαιτήσεις του επισκέπτη υψηλής εισοδηματικής τάξης.

- ✓ Ο μεγαλύτερος αριθμός των ξενοδοχειακών – τουριστικών καταλυμάτων είναι συγκεντρωμένος στην παράκτια ζώνη της περιοχής παρέμβασης (παραλία Τυρού), ενώ ελάχιστος είναι ο αριθμός κλινών στην ενδοχώρα, με εξαίρεση το Δ. Β. Κυνουρίας.
- ✓ Περιορισμένη αξιοποίηση της δυνατότητας διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου, πέρα του τετραμήνου Ιουνίου – Σεπτεμβρίου.
- ✓ Χαμηλή ημερήσια δαπάνη κατά άτομο και μικρή διάρκεια παραμονής του εισερχόμενου τουρισμού.
- ✓ Σοβαρές αδυναμίες οργάνωσης και λειτουργίας επιμέρους τουριστικών κλάδων, που οδηγούν σε χαμηλής ποιότητας συνολικό τουριστικό προϊόν.
- ✓ Περιορισμένη διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος σε νέες κατηγορίες και νέες αγορές, καθώς έχει δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη μόνο του μαζικού τουρισμού.
- ✓ Έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένου ανθρώπινου δυναμικού
- ✓ Ανεπαρκής προβολή και διαφήμιση της περιοχής παρέμβασης
- ✓ Έλλειψη ειδικής τουριστικής υποδομής ώστε να αξιοποιηθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- ✓ Ανεπαρκές δίκτυο συμπληρωματικών τουριστικών υπηρεσιών που θα καλύψουν το ελάχιστο των απαιτήσεων του τουρίστα – επισκέπτη.
- ✓ Προβλήματα στην προσπελασιμότητα της περιοχής παρέμβασης καθώς στην πλειοψηφία της πρόκειται για ορεινές περιοχές, οι οποίες εξυπηρετούνται από ένα ιδιαίτερα απαρχαιωμένο οδικό δίκτυο

Η αρνητική αυτή κατάσταση συμπληρώνεται από την παντελή έλλειψη αναπτυξιακής στρατηγικής πολιτικής στο τομέα του τουρισμού που θα δώσει την απαιτούμενη ώθηση στην τοπική οικονομία. Η άναρχη δόμηση των τουριστικών εν γένει καταλυμάτων, η άνιση χωροταξική κατανομή αυτών καθώς και η έλλειψη σχεδιασμού υποστήριξης του τουριστικού τομέα με τις απαραίτητες υποδομές, είχε ως αποτέλεσμα την διόγκωση της παραξενοδοχείας, ιδιαίτερα όσον αφορά τα ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Η δε ισχυρή επιχειρηματική πρωτοβουλία βοήθησε ακόμα πιο πολύ στην ενδυνάμωση του οργανωμένου τουρισμού μέσω των tour operators. Είναι γνωστή η πολιτική των tour operators που κατευθύνουν κυρίως τον αλλοδαπό τουρίστα σε συγκεκριμένους τουριστικούς και πολιτιστικούς πόρους, καθορίζοντας τον τόπο και τη διάρκεια παραμονής, η οποία συνήθως είναι μικρής διάρκειας. Αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η περαιτέρω εδραίωση του μαζικού τουρισμού με συνέπεια την αδυναμία διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου.

Προκύπτει λοιπόν αβίαστα το συμπέρασμα ότι από πλευράς ανταγωνιστικότητας το επίπεδο τουριστικών υπηρεσιών που προσφέρει η περιοχή ανταποκρίνεται στο επίπεδο των δυνατοτήτων που αυτή διαθέτει. Το γεγονός αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο στο εισόδημα των κατοίκων της περιοχής, και ιδιαιτέρως αυτών που εξαρτώνται αποκλειστικά από τον τουριστικό τομέα καθώς δεν διαθέτουν εναλλακτική επιλογή απασχόλησης (με δεδομένη την αδυναμία του πρωτογενή τομέα να προσελκύσει νέο παραγωγικό δυναμικό), με αποτέλεσμα την αδυναμία συγκράτησης του ντόπιου πληθυσμού.

Η ήπια τουριστική ανάπτυξη φαίνεται να είναι η πιο ενδεδειγμένη επιλογή και σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο φαίνεται να συναινούν στην υιοθέτηση αυτής, τόσο οι τοπικοί φορείς της περιοχής όσο και οι κάτοικοι της, που είναι και η πιο σημαντική παράμετρος για την επιτυχή υλοποίηση αυτής. Καθοριστική προϋπόθεση για την υλοποίηση αυτής της επιλογής είναι η κάλυψη του ελλείμματος στη σύνδεση του τουριστικού τομέα με τους άλλους παραγωγικούς κλάδους. Θα πρέπει να επιδιωχθεί σύνδεση μεταξύ της παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων του πρωτογενούς τομέα, του δευτερογενούς τομέα και της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και

του σύγχρονου πολιτιστικού γίνεσθαι. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η επαφή του τουρίστα με την ιστορία, την παράδοση και τη σύγχρονη ζωή της περιοχής.

Επιπλέον θα ενισχυθεί η ανατροφοδότηση των ροών μεταξύ των παραγωγικών τομέων της τοπικής οικονομίας και θα πραγματοποιείται μια πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη που θα αμβλύνει τις πιθανότητες της μονομερούς ανάπτυξης ενός τομέα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ο σχεδιασμός του τουριστικού τομέα θα πρέπει να αποσκοπεί στην επέκταση, στον εμπλουτισμό και στην αναδιάρθρωση της τοπικής τουριστικής αγοράς, ώστε να προσελκύσει νέα τουριστική πελατεία τόσο αριθμητικά όσο και ποιοτικά, με διαφορετική πολιτιστική, περιβαλλοντική και καταναλωτική στάση και συμπεριφορά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εφ' όσον υπάρχει στροφή σε νέα πρότυπα τα οποία ευρέως αποκαλούνται «νέες μορφές τουρισμού». Πρόκειται για σύνθετα προϊόντα τουρισμού με νέα οργανωτικά χαρακτηριστικά, εξειδικευμένη και δυναμική ζήτηση, καινοτόμο χαρακτήρα, για παράδειγμα η χρονομεριστική μίσθωση, τα θεματικά πάρκα κ.α.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Τσεκούρας Γ. Θ. (1991), «Μεταβολή του προτύπου του μαζικού τουρισμού», ΕΤΒΑ, Αθήνα
2. Βασιλόπουλος Γ. (1967), «Η Ελλάδα και ο τουρισμός», Αθήνα
3. Λύτρας Π. «Τουριστική Ψυχολογία»
4. Λούκισσας Φ. (1995), «Θαλάσσιος τουρισμός – Ανάπτυξη – Προοπτικές», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
5. Καλόδαρδου Ρ. – Τσάρτας Π. (1991), «Μεταβολή του προτύπου του μαζικού τουρισμού»
6. Ηγουμενάκης Ν. – Κραβαρίτης Κ. – Λύτρας Π. «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Αθήνα
7. Ηγουμενάκης Ν. «Τουρισμός και Ανάπτυξη», Αθήνα
8. Σφακιανάκη Μ. «Εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Αθήνα
9. Κολτσιδόπουλου Γ. «Τουρισμός θεωρητική προσέγγιση», Αθήνα
10. Σβορώνου Θ. Ε. – Κούρος Α.Π. (1998) «Η Στεμνίτσα και το φαράγγι του Λούσιου»
11. Σκλαβαίος Δ. (1999) «Πολιτιστικές διαδρομές Ανατολικής Αρκαδίας και Καλαβρίας»
12. Αιγινίτης Ν. (1978), «Τουριστική Ψυχολογία», Αθήνα
13. Πάππα Κ. – Παπαθεοδώρου Φ. – Σφήκας Γ. (2001) «Οικολογικό Πάρκο Πάρνωνα – Μούστου»
14. ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού 1991-2001
15. Κραβαρίτης Κ. «Συνεδριακός Τουρισμός», Αθήνα
16. ΕΤΒΑ (α) «Μελέτη Ανάπτυξης τουριστικών περιοχών» Α' φάση, ΕΤΒΑ Α.Ε.
17. ΕΤΒΑ (β) «Μελέτη Ανάπτυξης Τουριστικών περιοχών», Β' φάση, Α' μέρος, ΕΤΒΑ Α.Ε.
18. Αραμπατζή Χ. «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Πελοποννήσου
19. Ρούπας Β. (1995) «Αρχές Τουρισμού», Αθήνα
20. Ρούπας Β. «Τουριστική γεωγραφία της Ελλάδας»
21. Ηγουμενάκης Ν. (1995) «Τουριστική Πολιτική», Β' έκδοση, Αθήνα
22. Κοτζαμόπουλος – Παυλάκος «Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης Περιφέρειας Πελοποννήσου
23. ΑΝ.ΒΟ.ΠΕ. «Μελέτη ανάπτυξης Επαρχία Γορτυνίας, Μεγαλοπόλεως και Μαντινείας»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ 1961-2001

ΕΥΝΟΟΟ ΧΩΡΑΣ ΠΕΡΙΟΧΕΙΑ	1961	1971	ΠΑΘΟΥΣΜΟΣ				ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ					
	8.388.553	8.768.641	1981	1991	2001	1961 - 1971	1971 - 1981	1981 - 1991	1991-2001	1961-2001		
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	668.323	581.997	577.030	607.428	632.955	-12,9%	-0,9%	5,3%	4,2%	-5,3%		
Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	90.145	88.698	93.020	97.636	105.295	-1,6%	4,9%	5,0%	8,3%	16,8%		
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	135.042	111.263	107.932	105.309	101.223	-17,6%	-3,0%	-2,4%	-22,0%	-25,0%		
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	112.505	113.115	123.042	141.823	153.941	0,5%	8,8%	15,3%	26,1%	36,8%		
Ν. ΔΑΚΩΝΙΑΣ	118.661	95.844	93.218	95.696	99.671	-19,2%	-2,7%	2,7%	-19,4%	-16,0%		
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	211.970	173.077	159.818	166.964	172.825	-18,3%	-7,7%	4,5%	-21,2%	-18,5%		

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, Απογραφές 1991, 2001

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑ ΝΕΟ ΔΗΜΟ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

Α/Α	ΔΗΜΟΙ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	1971	1981	1991	2001*	1971-1981	1981-1991	1991-2001
1	ΔΗΜΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ	1.932	2.047	2.036	2.104	6,0%	-0,5%	3,3%
2	ΔΗΜΟΣ Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	13.446	14.738	15.178	12.274	9,6%	3,0%	-19,1%
3	ΔΗΜΟΣ ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ	2.868	2.346	2.222	1.846	-18,2%	-5,3%	-16,9%
4	ΔΗΜΟΣ ΒΥΤΙΝΑΣ	2.184	2.146	1.993	2.017	-1,7%	-7,1%	1,2%
5	ΔΗΜΟΣ ΓΟΡΤΥΝΟΣ	1.693	1.387	1.500	1.271	-18,1%	8,1%	-15,3%
6	ΔΗΜΟΣ ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	1.941	1.395	1.529	1.340	-28,1%	9,6%	-12,4%
7	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΙΑΣ	3.471	2.611	2.947	3.044	-24,8%	12,9%	3,3%
8	ΔΗΜΟΣ ΚΑΕΙΤΟΡΟΣ	3.569	3.014	2.761	2.656	-15,6%	-8,4%	-3,8%
9	ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΤΟΒΑΖΑΙΝΑΣ	3.547	2.471	2.287	2.040	-30,3%	-7,4%	-10,8%
10	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΘΙΟΥ	3.066	2.823	2.881	2.487	-7,9%	2,1%	-13,7%
11	ΔΗΜΟΣ ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	2.104	1.578	1.302	1.371	-25,0%	-17,5%	5,3%
12	ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΙΔΙΟΥ	6.038	4.987	4.334	3.959	-17,4%	-13,1%	-8,7%
13	ΔΗΜΟΣ ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	5.717	6.641	6.534	6.256	16,2%	-1,6%	-4,3%
14	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ	4.740	3.757	3.628	3.520	-20,7%	-3,4%	-3,0%
15	ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	8.525	9.295	8.888	8.629	9,0%	-4,4%	-2,9%
16	ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΡΙΤΙΑΣ	3.061	2.551	2.166	2.234	-16,7%	-15,1%	3,1%
17	ΔΗΜΟΣ ΤΕΓΕΑΣ	4.946	4.665	4.539	4.279	-5,7%	-2,7%	-5,7%
18	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΟΛΛΩΝΩΝ	1.361	1.426	1.255	1.273	4,8%	-12,0%	1,4%
19	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΠΟΛΗΣ	23.260	26.192	26.432	28.950	12,6%	0,9%	9,5%
20	ΔΗΜΟΣ ΤΡΟΠΑΙΩΝ	7.637	6.538	5.637	4.531	-14,4%	-13,8%	-19,6%
21	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΙΣΙΑΣ	4.108	3.535	3.296	3.250	-13,9%	-6,8%	-1,4%
22	ΔΗΜΟΣ ΦΑΛΑΝΘΟΥ	1.417	1.195	1.296	1.310	-15,7%	8,5%	1,1%
23	Κ. ΚΟΙΣΜΑ	632	594	668	582	-6,0%	12,5%	-12,9%
ΣΥΝΟΛΑ		111.263	107.932	105.309	101.223	-3,0%	-2,4%	-3,9%

*Προσωρινά αποτελέσματα απογραφής 2001

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, Απογραφές Πληθυσμού 1991-2001

ΜΕΣΗ ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ ΕΞΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, 1985 - 2001

	Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΠΕΡΙΦ. ΠΕΛΟΠ/ΣΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
1985	82	35	67	41	41	60	67
1990	87	39	68	43	47	63	65
1991	86	40	67	44	48	63	
1992	87	40	67	45	48	63	
1993	87	40	66	46	47	64	
1994	86	40	66	45	49	63	67
1995	86	39	73	47	53	65	72
1996	86	39	73	46	53	65	72
1997	85	41	74	45	56	65	74
1998	85	40	73	46	59	66	74
1999	85	40	75	47	58	66	
2000	86	40	74	47	58	66	
2001	85	37	73	46	57	65	

ΠΗΓΗ : ΕΟΤ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Ομάδα Μελέτης

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙΝΗΜ, 1985 - 2001

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	1985-1990	1990-2001	1985-2001
Α. ΙΑΝΗΜ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0%	0%	0%
Β. ΙΑΝΗΜ	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	0%	0%	0%
Γ. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
Δ. ΙΑΝΗΜ	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	0%	0%	0%
Ε. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	0%	0%	0%

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ: Ουδός Μετρήσεως

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙΝΗΜ, 1985 - 2001

Α. ΙΑΝΗΜ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0%	0%	0%
Β. ΙΑΝΗΜ	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	0%	0%	0%
Γ. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
Δ. ΙΑΝΗΜ	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	0%	0%	0%
Ε. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	0%	0%	0%

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ: Ουδός Μετρήσεως

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙΝΗΜ, 1985 - 2001

Α. ΙΑΝΗΜ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0%	0%	0%
Β. ΙΑΝΗΜ	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	0%	0%	0%
Γ. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
Δ. ΙΑΝΗΜ	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	0%	0%	0%
Ε. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	0%	0%	0%

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ: Ουδός Μετρήσεως

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ Ν. ΑΚΑΝΙΝΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙΝΗΜ, 1985 - 2001

Α. ΙΑΝΗΜ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0%	0%	0%
Β. ΙΑΝΗΜ	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	0%	0%	0%
Γ. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
Δ. ΙΑΝΗΜ	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	64	0%	0%	0%
Ε. ΙΑΝΗΜ	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	0%	0%	0%
ΣΥΝΟΛΟ	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	98	0%	0%	0%

ΠΗΓΗ: ΕΟΤ
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ: Ουδός Μετρήσεως

ΑΦΕΙΛΕ ΙΣ ΕΞΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ, 1985 - 1999

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΤΟΣ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1985-1999 ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	114.528	130.610	107.457	117.725	121.510	147.619	130.260	128.359	135.440	125.431	114.157	14.0%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	273.488	244.051	131.145	119.997	116.141	187.388	170.544	160.111	145.010	115.741	111.241	-18.1%
	ΣΥΝΟΛΟ	388.008	354.661	241.602	297.272	297.651	335.007	300.804	288.470	280.450	241.172	225.398	-33.3%
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	57.183	58.743	66.556	67.091	66.193	66.160	65.499	65.230	66.277	70.166	70.037	2.7%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	10.962	6.392	6.201	6.051	5.492	6.257	5.308	5.130	6.240	7.946	8.325	41.7%
	ΣΥΝΟΛΟ	68.145	65.135	72.757	73.144	71.685	72.417	70.538	70.360	72.517	78.112	78.362	14.4%
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	66.718	54.729	57.876	64.814	78.693	75.544	78.210	84.773	90.387	103.605	103.745	18.0%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	112.737	75.779	52.204	58.488	57.765	66.327	54.753	55.347	64.895	64.895	52.924	-32.8%
	ΣΥΝΟΛΟ	179.455	130.508	110.080	123.302	136.458	141.871	132.963	144.120	155.282	168.194	156.669	27.3%
Ν. ΑΚΚΩΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	62.330	79.041	93.177	94.715	86.972	92.489	92.113	87.218	90.406	100.580	100.342	26.8%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	65.968	52.983	39.993	48.675	49.624	52.821	45.560	46.220	47.806	48.898	47.169	-19.7%
	ΣΥΝΟΛΟ	128.298	132.024	133.170	143.590	136.596	145.312	137.673	133.407	138.212	149.478	147.511	2.9%
Ν. ΑΚΚΩΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	64.746	85.298	80.589	78.434	75.247	85.070	98.041	109.176	106.848	126.761	131.109	31.7%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	37.005	30.229	31.050	32.870	34.075	33.949	32.065	32.721	33.218	44.184	38.794	18.3%
	ΣΥΝΟΛΟ	101.751	115.528	111.639	111.304	99.322	119.019	127.106	146.407	140.065	170.945	170.903	71.5%
Ν. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	365.497	408.422	405.635	422.311	426.815	466.882	464.623	471.651	481.358	526.543	519.390	11.7%
Ν. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑΣ	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	508.160	389.434	253.593	316.281	313.097	346.744	305.230	309.039	297.169	323.360	261.753	-22.1%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	865.657	797.856	659.248	738.612	741.712	813.626	769.853	780.690	778.527	849.903	781.143	-7.2%
	ΣΥΝΟΛΟ	1373.817	1187.288	912.841	1054.893	1054.809	1160.488	1074.463	1089.729	1075.696	1173.263	1042.896	-2.1%
ΕΛΛΑΔΑ	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	4.172.076	4.474.099	4.481.079	4.636.074	4.621.167	4.604.498	4.702.301	4.694.269	5.374.694	5.374.694	5.374.694	27.1%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	6.544.962	6.362.702	5.219.614	6.207.645	6.208.703	6.662.232	6.273.368	5.972.651	6.784.963	6.784.963	6.784.963	2.1%
	ΣΥΝΟΛΟ	10.717.038	10.836.801	9.700.693	10.843.719	10.829.870	11.266.730	10.975.669	10.666.920	12.159.657	12.159.657	12.159.657	11.1%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

ΣΥΝΗΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΩΝ ΑΦΕΙΛΩΝ ΙΣ ΕΞΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1985 - 1999

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΤΟΣ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	31.3%	32.0%	36.5%	27.8%	28.3%	31.6%	28.1%	26.6%	26.1%	23.8%	22.0%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	54.7%	57.5%	52.9%	56.3%	56.3%	54.0%	55.9%	51.9%	48.8%	48.8%	43.8%
	ΣΥΝΟΛΟ	44.8%	44.5%	36.6%	40.2%	40.1%	41.2%	39.1%	36.6%	34.7%	33.3%	29.3%
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	15.6%	14.4%	16.4%	15.9%	15.4%	14.2%	14.1%	13.8%	14.2%	13.3%	13.5%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	2.2%	1.6%	2.4%	1.9%	1.8%	1.7%	1.9%	2.1%	2.5%	3.2%	3.2%
	ΣΥΝΟΛΟ	18.1%	13.4%	14.3%	15.3%	18.4%	16.2%	15.8%	18.0%	18.8%	19.7%	20.0%
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	22.5%	19.5%	20.6%	18.5%	18.4%	19.1%	17.9%	19.2%	21.8%	20.0%	20.2%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	20.7%	16.7%	16.7%	16.3%	16.4%	17.4%	17.3%	18.5%	19.9%	19.8%	20.1%
	ΣΥΝΟΛΟ	17.1%	19.4%	23.0%	22.4%	20.3%	19.8%	19.8%	18.5%	18.6%	19.1%	19.3%
Ν. ΑΚΚΩΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	13.2%	13.6%	15.8%	15.8%	15.8%	15.2%	14.9%	15.0%	15.1%	15.4%	18.0%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	14.8%	13.5%	15.8%	18.4%	18.4%	17.9%	17.9%	17.1%	17.6%	17.6%	18.9%
	ΣΥΝΟΛΟ	17.7%	20.9%	19.9%	17.2%	17.6%	18.2%	17.1%	17.1%	17.6%	17.6%	18.9%
Ν. ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	7.4%	7.8%	8.3%	7.2%	7.7%	9.0%	9.5%	12.0%	11.4%	11.7%	14.8%
	ΑΜΟΔΑΝΟΙ	11.8%	14.5%	15.4%	13.2%	13.4%	14.6%	16.5%	18.8%	18.0%	20.1%	21.8%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1985 - 1997
ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1985 - 1997

ΠΕΡΙΟΧΗ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
ΗΜΕΡΑΝΟΙ	8.8%	9.1%	9.1%	9.1%	10.1%	9.9%	9.9%	10.0%	9.0%
ΑΜΟΔΑΝΟΙ	7.6%	6.1%	5.1%	5.1%	5.2%	4.9%	5.2%	5.2%	4.4%
ΣΥΝΟΛΟ	8.1%	7.4%	6.8%	6.8%	7.2%	7.0%	7.3%	6.4%	6.4%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

ΔΙΑΝΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΞΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ, 1985 - 1999

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΤΟΣ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1985-1990	1990-1999	1985-1999
Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	300.216	303.773	246.563	271.615	277.800	352.578	267.780	253.918	246.313	254.340	209.513	1,2%	-31,0%	-30,2%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	852.931	770.173	462.682	594.840	541.712	541.210	525.423	496.305	433.343	511.341	316.757	-9,7%	-58,9%	-62,9%
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	1.153.147	1.073.946	709.245	866.455	819.512	893.796	793.203	750.223	679.656	767.681	526.270	-6,9%	-51,0%	-54,4%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	139.301	140.573	135.086	144.674	134.387	135.272	124.362	131.174	140.047	145.674	136.289	0,9%	-3,0%	-2,2%
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	18.796	12.450	11.331	13.959	10.698	12.168	9.982	11.398	12.486	20.111	19.113	-33,8%	53,5%	1,7%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	158.097	153.023	146.412	158.633	145.085	147.440	134.344	142.572	152.533	165.785	155.402	-3,2%	1,6%	-1,7%
Ν. ΛΑΚΟΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	226.060	171.374	178.663	185.617	228.349	226.739	220.008	242.681	263.080	269.372	281.343	-27,4%	64,2%	19,2%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	557.205	424.571	308.053	350.531	339.296	384.565	316.937	328.250	350.052	334.024	301.219	-23,8%	-29,1%	-45,9%
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	793.265	595.945	486.716	536.148	567.645	611.334	546.945	570.931	613.112	603.396	582.562	-24,9%	-2,2%	-26,6%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	115.329	155.203	181.428	184.390	172.215	176.486	170.184	168.660	172.734	201.580	206.996	34,6%	33,4%	79,5%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	86.895	75.432	57.859	72.837	73.556	76.854	67.510	69.790	71.159	69.587	75.233	-13,2%	-0,3%	-13,4%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	202.224	230.635	229.287	257.227	245.771	253.340	237.694	238.450	243.893	271.167	282.229	14,0%	22,4%	39,6%
ΕΛΛΑΔΑ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	142.325	194.148	192.695	180.189	174.119	204.694	224.376	232.358	227.202	268.131	273.719	36,4%	41,0%	92,3%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	71.874	115.068	64.524	69.278	64.526	107.134	94.674	125.981	140.601	197.436	162.569	60,1%	41,3%	126,2%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	214.199	309.216	257.219	249.467	236.645	311.828	319.050	408.339	367.803	465.567	436.288	44,1%	41,1%	103,7%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	933.231	965.071	934.435	966.485	986.070	1.095.789	1.016.710	1.028.791	1.049.356	1.139.097	1.107.860	3,4%	14,8%	18,7%
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΕΤΤΗΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	1.587.201	1.397.694	904.449	1.101.445	1.029.788	1.121.939	1.014.526	1.081.724	1.007.641	1.134.499	874.891	-12,0%	-37,4%	-44,9%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	2.520.932	2.362.765	1.630.084	2.067.930	2.016.658	2.217.728	2.031.236	2.110.515	2.056.997	2.273.596	1.982.751	-6,3%	-16,1%	-21,3%
ΕΛΛΑΔΑ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	10.513.572	11.424.080	11.463.101	11.943.147	12.058.852	12.234.374	12.522.573	12.447.672	13.372.852	13.984.434	14.453.542	8,7%	26,5%	37,5%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	34.041.606	35.612.137	30.159.129	36.260.299	36.474.801	40.657.544	30.771.623	35.497.834	39.991.655	42.565.008	45.803.360	4,6%	28,6%	34,5%
ΕΛΛΑΔΑ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	44.558.133	47.037.017	41.622.230	48.203.446	48.533.733	52.891.918	51.294.196	47.945.506	53.364.507	56.549.442	60.256.902	5,6%	28,1%	35,2%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Ουδός Μελής

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΝΑ ΝΟΜΟ ΤΩΝ ΔΙΑΝΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΣΕ ΕΞΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, 1985 - 1999

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΤΟΣ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	1985	1990	1999
Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	32,2%	31,5%	26,4%	28,1%	28,1%	32,2%	26,3%	24,7%	23,5%	22,3%	18,9%	32,2%	31,5%	18,9%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	53,7%	55,1%	51,2%	54,0%	52,6%	48,2%	51,8%	45,9%	43,0%	45,2%	36,2%	53,7%	55,1%	36,2%
Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	14,9%	14,6%	14,5%	15,0%	13,6%	12,3%	12,2%	12,8%	13,3%	12,8%	12,3%	14,9%	14,6%	12,3%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	1,2%	0,9%	1,3%	1,3%	1,0%	1,1%	1,0%	1,1%	1,2%	1,8%	2,2%	1,2%	0,9%	2,2%
Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	25,3%	17,8%	19,1%	19,2%	23,1%	20,7%	22,6%	23,6%	25,1%	23,6%	25,4%	25,3%	17,8%	25,4%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	35,1%	30,4%	34,1%	31,8%	32,9%	37,6%	31,2%	30,3%	34,7%	29,4%	34,4%	35,1%	30,4%	34,4%
Ν. ΛΑΚΟΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	12,4%	16,1%	19,4%	19,1%	17,5%	16,1%	16,7%	16,4%	16,5%	17,7%	18,7%	12,4%	16,1%	18,7%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	5,5%	5,4%	6,4%	6,6%	7,1%	6,9%	6,7%	6,5%	7,1%	6,1%	8,6%	5,5%	5,4%	8,6%
Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	8,0%	9,8%	13,0%	12,4%	12,2%	11,4%	11,7%	11,3%	11,9%	11,9%	14,2%	8,0%	9,8%	14,2%
	ΑΝΑΘΑΝΟΙ	4,5%	8,2%	7,1%	6,3%	6,3%	9,5%	9,3%	16,3%	14,0%	23,5%	24,7%	4,5%	8,2%	24,7%
ΕΛΛΑΔΑ	ΗΜΕΡΑΝΟΙ	8,5%	13,1%	14,0%	12,1%	11,8%	14,1%	15,7%	19,3%	17,9%	20,5%	22,0%	8,5%	13,1%	22,0%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Ουδός Μελής

ΠΛΗΡΟΤΗΤΕΣ ΕΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ, 1985 - 1999

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΤΟΣ	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	13,3	13,6	15,1	14,7	14,6	19,7	15,8	15,1	16,0	17,7	18,9
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	37,8	34,5	28,3	32,3	28,5	30,2	31,0	29,5	28,1	35,7	28,5
	ΣΥΝΟΛΟ	51,1	48,1	43,4	47,0	43,1	49,9	46,8	44,6	44,1	53,4	47,4
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	30,6	33,5	30,0	31,8	27,9	27,3	25,8	25,8	28,1	29,7	27,3
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	4,1	3,0	2,5	3,1	2,2	2,5	2,2	2,2	2,5	4,1	3,8
	ΣΥΝΟΛΟ	34,7	36,5	32,5	34,9	30,1	29,8	28,0	28,0	30,6	33,8	31,1
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	14,1	12,6	14,1	13,3	14,4	14,3	14,7	13,6	14,7	15,2	15,6
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	33,2	31,3	24,2	25,0	21,5	24,2	20,2	18,4	19,5	18,9	16,7
	ΣΥΝΟΛΟ	47,3	43,9	38,3	38,3	35,9	38,5	34,9	32,0	34,2	34,1	32,3
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	20,7	24,2	28,8		25,9	25,6	24,9	21,9	23,3	26,1	26,1
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	15,6	11,8	9,2		11,1	11,1	9,9	9,0	9,6	9,0	9,5
	ΣΥΝΟΛΟ	36,3	36,0	38,0	0,0	37,0	36,7	34,8	30,9	32,9	35,1	35,6
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	25,6	27,9	32,8		30,4	29,9	31,2	25,7	25,2	24,0	26,8
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	12,9	16,6	11,0		11,3	15,6	13,1	19,4	15,7	17,7	15,9
	ΣΥΝΟΛΟ	38,5	44,5	43,8	0,0	41,7	45,5	44,3	45,1	40,9	41,7	42,7
	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	20,9	18,1	20,4	19,5	19,0	20,9	19,7	18,2	19,1	20,4	21,2
	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	20,7	26,1	19,8	22,2	19,8	21,4	19,6	19,1	18,4	20,3	16,7
	ΣΥΝΟΛΟ	41,6	44,2	40,2	41,7	38,8	42,3	39,3	37,3	37,5	40,7	37,9

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Ομάδα Μελέτης

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΟΛΥΜΒΗΣΗΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΝΟΜΟΙ	ΑΡΙΣΤΗ						ΚΑΛΗ					
	Αριθμός	%	Μήκος*	%	Αριθμός	%	Μήκος*	%	Αριθμός	%	Μήκος*	%
N.ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	48	91%	52.350	90%	3	6%	5.650	10%	1	2%	100	0%
N.ΑΡΚΑΔΙΑΣ	14	88%	12.200	92%	1	6%	800	6%	1	6%	200	2%
N.ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	4	31%	7.800	9%	4	31%	62.500	74%	3	23%	9.800	12%
N.ΛΑΚΩΝΙΑΣ		0%		0%	16	70%	28.900	65%	7	30%	15.800	35%
N.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	24	44%	56.500	47%	23	43%	47.200	39%	7	13%	15.800	13%

ΝΟΜΟΙ	ΚΑΚΗ						ΣΥΝΟΛΟ					
	Αριθμός	%	Μήκος*	%	Αριθμός	%	Μήκος*	%	Αριθμός	Μήκος*		
N.ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	1	2%	50	0%		0%		0%	53	58.150		
N.ΑΡΚΑΔΙΑΣ		0%		0%		0%		0%	16	13.200		
N.ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ		0%		0%	2	15%	4.000	5%	13	84.100		
N.ΛΑΚΩΝΙΑΣ		0%		0%		0%		0%	23	44.700		
N.ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ		0%		0%		0%		0%	54	119.500		

* Σε μέτρο
Πηγή: ΥΠΕΧΩΔΕ
Ενεξέταση : Ομάδα Μελέτης

**ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

Α/Α	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΕΤΟΣ ΚΗΡΥΞΗΣ	ΦΥΣΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΝΟΜ. ΔΙΑΤΑΞΗ Φ.Ε.Κ.
1.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Στο κέντρο της πόλης του Ναυπλίου του Νομού Αργολίδας	1977	Ο Πλάτανος του Ναυπλίου	Γέρικο, εντυπωσιακό πλατάνι που συνδέεται με τον ήρωα της επανάστασης του 1821 Θεόδωρο Κολοκοτρώνη	Απ. 202306/35 84/77 ΦΕΚ 590/Β/77
2.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Στην πλατεία Παναγιάς της πόλης του Ναυπλίου του Νομού Αργολίδας	1977	Η Ελιά του Μνημείου	Ελιά μεγάλης ηλικίας με αξιόλογα μορφολογικά και αισθητικά χαρακτηριστικά καθώς και ιστορική αξία.	
3.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Στην Πλατεία Πέντε Αδέρφια της πόλης του Ναυπλίου του Νομού Αργολίδας	1977	Ο Φοίνικας του Ναυπλίου	Φοίνικας που φύτεψε ο Ιωάννης Καποδίστριας	
4.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Κοντά στο χωριό Κρυονέρι, στο βουνό Αρτεμίσιο του Νομού Αργολίδας	1977	Οι Ιταμοί Κρυονερίου Αργολίδας	Ομάδα 50 ατόμων ιταμού, υπολείμματα δάσους αφιερωμένου στη θεά Άρτεμη.	
5.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Κοντά στο χωριό Δημαΐνη του Νομού Αργολίδας	1977	Οι Ελιές της Δημαΐνης Αργολίδας	Ομάδα 8 ατόμων ελιάς με ιδιαίτερη θρησκευτική αξία.	
6.	Αργολίδας	Ναυπλίου	Στην πόλη του Ναυπλίου στη θέση «Ο Φίκος»	1980	Ο Φίκος του Ναυπλίου	Ένα άτομο φίκου ελαστικοφόρου (Ficus elastica), μοναδικό στην Ελλάδα σε μέγεθος και ηλικία.	

A/A	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΕΤΟΣ ΚΗΡΥΞΗΣ	ΦΥΣΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΝΟΜ. ΔΙΑΤΑΞΗ Φ.Ε.Κ.
7.	Αρκαδίας	Βαλτετσίου	Στην αυλή της εκκλησίας του Αγ. Ιωάννη του Προδρόμου, της Κοινότητας Δόριζας, του Νομού Αρκαδίας	1980	Η Δρυς της Δόριζας Αρκαδίας	Αιωνόβια δρυς (<i>Quercus coccifera</i>), μοναδικό υπόλειμμα από σημαντικό δρυοδάσος που κάηκε το 1826.	
8.	Αρκαδίας	Βόρειας Κυνουρίας	Στην κοινότητα Αγ. Πέτρου Κυνουρίας του Νομού Αρκαδίας, κοντά στην Ιερά Μονή Μαλεβής	1980	Το Δάσος των δενδρόκεδρων στην Κυνουρία Αρκαδίας	Συστάδα εκτάσεως 74ha αμιγούς δάσους <i>Juniperus drupacea</i> , μοναδικό για τη βοτανική και οικολογική του αξία.	
9.	Αρκαδίας	Δημητσάνας	Στο συνοικισμό Παλαιοχώρι της Κοινότητας Δημητσάνας του Νομού Αρκαδίας	1980	Ο Πλάτανος της Δημητσάνας Αρκαδίας	Εντυπωσιακό, γέρικο στομάχι, μεγάλων διαστάσεων που συνδέεται με σημαντικά ιστορικά γεγονότα της περιοχής.	Απ. 200995/79 50/80 ΦΕΚ 121/Δ/80
10.	Αρκαδίας	Τρίπολης	Στη θέση «Κάμπος», εντός της αυλής της εκκλησίας του Αγ. Γεωργίου, της Κοινότητας Περιθωρίου, του Νομού Αρκαδίας	1980	Η Δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	Αιωνόβιο δέντρο δρυός πλατύφυλλου (<i>Quercus conferta</i>), μοναδικό για τη βοτανική και οικολογική του αξία, που συνδέεται με ιστορικά γεγονότα της περιοχής.	
11.	Μεσσηνίας	Αρφαρών	Στο κέντρο του Χωριού Αγ. Φλώρος του Νομού Μεσσηνίας	1985	Ο πλάτανος Αγ. Φλώρου Μεσσηνίας	Ένα άτομο ιστορικού και αιωνόβιου πλάτανου (<i>Platanus orientalis</i>) με εντυπωσιακές διαστάσεις και σπουδαία αισθητική αξία που συνδέεται με σημαντικά ιστορικά γεγονότα της νεώτερης ιστορίας.	Απ. 180324/67 01/85 ΦΕΚ 589B/85

A/A	ΝΟΜΟΣ	ΔΗΜΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΕΤΟΣ ΚΗΡΥΞΗΣ	ΦΥΣΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΝΟΜ. ΔΙΑΤΑΞΗ Φ.Ε.Κ.
12.	Μεσσηνίας	Αυλώνα	Κοντά στο χωριό Σιδηρόκαστρο Τριφυλίας του Νομού Μεσσηνίας	1980	Ο Σφένδαμος του Σιδηροκάστρου Μεσσηνίας	Όμορφο γέρικο δέντρο σφενδάμου, κοντά σε μία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα πηγή, μοναδικό στην περιοχή για τη βοτανική και αισθητική του αξία.	
13.	Μεσσηνίας	Καλαμάτας	Μέσα στην πόλη της Καλαμάτας του Νομού Μεσσηνίας	1980	Η Ελιά της Καλαμάτας	Αιώνόβια ελιά, αντιπροσωπευτική της ποικιλίας «Ελαίων Καλαμάτας».	
14.	Μεσσηνίας	Μεθώνης	Το κεντρικό τμήμα του νησιού Σαπιέντζα, στον κόλπο της Μεθώνης, του Νομού Μεσσηνίας	1986	Το δάσος αείφυλλων - πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα Μεσσηνίας	Δάσος αείφυλλων - πλατύφυλλων εκτάσεως 24ha το οποίο αποτελεί κατάλοιπο του τυπικού μεσογειακού δάσους σκληρόφυλλων αειθαλών πλατύφυλλων και παρουσιάζει μεγάλη επιστημονική αξία για τη μελέτη της ιστορίας και εξέλιξης της μεσογειακής βλάστησης.	

Πηγή: Χρ. Αραμπατζή - Καρρά & Συνεργάτες «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Πελοποννήσου»

**ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΕΝΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

A/A	Νέος Δήμος	Οικισμός	Χαρακτηρισμός ΥΠΠΟ	Φ.Ε.Κ
1.	Δ. Άργους	Άργος	Παραδοσιακό τμήμα και κτίρια	401Δ/82
2.	Δ. Ναυπλίου	Ναύπλιο	Ιστορικός τόπος	358/12.2.62
3.	Δ. Λυρκείας	Καρυά	Παραδοσιακός οικισμός	388Δ/90
4	Δ. Ερμιόνης	Μανδράκια	Παραδοσιακός οικισμός	594Δ/13.11.78

Ν. ΑΡΚΑΔΙΑΣ

A/A	ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΠΠΟ	Φ.Ε.Κ
1.	Δ. Βόρ. Κυνουρίας	Καστανίτσα	Ιστορικός τόπος και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος	352B/31.5.67
2.	Δ. Τρικολώνων	Στεμνίτσα	Ιστορικός τόπος	408B/4,7,85

Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

A/A	ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΠΠΟ	Φ.Ε.Κ
1.	Δ. Φενεού	Γκούρα	Αξιόλογος Οικισμός	

Ν. ΛΑΚΩΝΙΑΣ

A/A	ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΥΠΠΟ	Φ.Ε.Κ
1.	Δ. Γυθείου	Γύθειο	Ιστορικός τόπος και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος	734B/22.7.74

Ν. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

A/A	Νέος Δήμος	Οικισμός	Χαρακτηρισμός ΥΠΠΟ	Φ.Ε.Κ
1.	Δ. Λεύκτρων	Καρδαμύλη	Ιδιαίτερο φυσικό κάλλος	700B/25.7.80
2.	Δ. Κυπαρισσίας	Κυπαρισσία	Ιστορικός τόπος	1459B/29.12.79
3.	Δ. Κορώνης	Κορώνη	Ιστορικός τόπος και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος	527B/31.5.79
4.	Δ. Μεθώνης	Μεθώνη	Παραδοσιακός οικισμός	1289B/20.10.79
5.	Δ. Πύλου	Πύλος	Ιστορικός τόπος και ιδιαίτερο φυσικό κάλλος	750B/7.6.76
6.	Δ. Καλαμάτας	Καλαμάτα	Παραδοσιακό τμήμα	821Δ/88

Πηγή: Χρ. Αραμπατζή – Καρρά & Συνεργάτες «Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Πελοποννήσου»

**ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

ΝΟΜΟΣ	ΕΤΗ			
	1994	1995	1996	1997
Ν. Αργολίδας	11.011	10.600	10.495	12.630
Αργους	2.146	1.943	1.896	2.001
Ναυπλίου	8.865	8.657	8.599	10.629
Ν. Αρκαδίας	1.311	686	693	697
Τεγέας	635	125		
Τρίπολης	676	561	693	697
Ν. Κορινθίας	0	0	583	0
Ισμίων			583	
Ν. Λακωνίας	12.279	9.824	9.732	10.187
Σπάρτης	5.508	4.938	5.585	6.371
Νεολιθικό Δυρού	6.771	4.886	4.147	3.816
Ν. Μεσσηνίας	10.654	9.192	9.406	10.253
Μπενάκειο Καλαμάτας			701	799
Πύλου	1.735	1.315	1.439	1.476
Χώρας	8.919	7.877	7.266	7.978

Πηγή: ΕΣΥΕ

**ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

ΝΟΜΟΣ	ΕΤΗ			
	1994	1995	1996	1997
Ν. Αργολίδας	4.270	5.095	5.097	6.042
Αργους	811	925	900	960
Ναυπλίου	3.459	4.170	4.197	5.082
Ν. Αρκαδίας	507	315	342	343
Τεγέας	242	45		
Τρίπολης	265	270	342	343
Ν. Κορινθίας	0	0	285	420
Ισμίων			285	420
Ν. Λακωνίας	4.649	4.650	4.553	4.954
Σπάρτης	2.139	2.373	2.719	3.095
Νεολιθικό Δυρού	2.510	2.277	1.834	1.859
Ν. Μεσσηνίας	4.184	4.494	4.616	5.007
Μπενάκειο Καλαμάτας			336	384
Πύλου	665	628	705	704
Χώρας	3.519	3.866	3.575	3.919

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΥΝΟΛΟ																ΣΥΝΟΛΟ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
	Α				Β				Γ				Δ				Ε				Α				Β				Γ				Δ				Ε																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ	ΜΟΝ	ΚΑ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	2	177	23	1076	16	453	3	43	0	0	44	1749	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

1996

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1997									
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΑ	Α	Β
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	2	177	23	1075	3	43	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΕΠΙΠΛ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΜΠΑΝΓΚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ: ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΠΑΝΓΚΑΛΟΥ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ	0	0	1	29	0	0	0	0	0	0
ΞΕΝΩΝΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΟΤΕΛ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	1	29	3	217	27	1306	18	512

1998

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1998									
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΑ	Α	Β
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	2	177	23	1120	16	456	3
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΕΠΙΠΛ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΜΠΑΝΓΚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ: ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΠΑΝΓΚΑΛΟΥ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ	0	0	1	29	0	0	0	0	0	0
ΞΕΝΩΝΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΟΤΕΛ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	1	29	3	217	27	1304	18	512

1999

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	1999									
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΑ	Α	Β
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	2	177	23	1120	16	456	3
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΕΠΙΠΛ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΜΠΑΝΓΚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ: ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΠΑΝΓΚΑΛΟΥ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ	0	0	1	29	0	0	0	0	0	0
ΞΕΝΩΝΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΟΤΕΛ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	1	29	3	217	27	1352	18	512

2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2000									
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΑ	Α	Β
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	2	177	23	1131	16	456	2
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΕΠΙΠΛ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΜΠΑΝΓΚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ: ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΠΑΝΓΚΑΛΟΥ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ	0	0	3	59	0	0	0	0	0	0
ΞΕΝΩΝΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΟΤΕΛ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	3	59	3	217	29	1380	18	512

2001

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	2001									
	ΑΑ	Α	Β	Γ	Δ	Ε	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΑ	Α	Β
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	2	177	23	1170	16	456	2
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΕΠΙΠΛ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ & ΜΠΑΝΓΚ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΕΞΟΔΟΧΕΙΟ: ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΠΑΝΓΚΑΛΟΥ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑ	0	0	4	74	1	18	0	0	0	0
ΞΕΝΩΝΑΣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΜΟΤΕΛ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΠΑΝΔΟΧΕΙΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	4	74	5	258	34	1462	18	512

Πηγή: ΕΟΤ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ 2001*

ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΟΙΚΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΛΙΝΩΝ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Κ.Πέρα Μελάνων	ΠΕΡΑ ΜΕΛΑΝΑ	21	1%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΖΑΡΙΤΣΙ	12	0%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΚΡΥΟΝΕΡΙ	24	1%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΠΑΡΑΛΙΑ ΤΥΡΟΥ	198	7%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΣΑΠΟΥΝΑΚΑΪΙΚΑ	264	9%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΣΑΡΙΤΣΙ	14	0%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΤΣΕΡΦΟ	46	2%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΤΥΡΟΣ	263	9%
1. ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ	Δ.Τυροσαπουνακαϊίκων	ΤΥΡΟΣΑΠΟΥΝΑΚΑΪΙΚΑ	109	4%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Δ.Άστρους	ΑΣΤΡΟΣ	22	1%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Αγίου Ανδρέου	ΑΓ.ΑΝΔΡΕΑΣ	50	2%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Αγίου Πέτρου	ΑΓ.ΠΕΤΡΟΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	16	1%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Βερβένων	ΚΑΤΩ ΒΕΡΒΕΝΑ	9	0%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Καστρίου	ΚΑΣΤΡΙ	9	0%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Ξηροπηγάδου	ΞΗΡΟΠΗΓΑΔΟ	513	17%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Παραλίου Άστρους	ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΣΤΡΟΣ	538	18%
1. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	Κ.Παραλίου Άστρους	ΧΕΡΣΟΝΗΣΙ	12	0%
1. ΒΥΤΙΝΑΣ	Κ.Βυτίνης	ΒΥΤΙΝΑ	83	3%
1. ΓΟΡΤΥΝΟΣ	Κ.Καριταίνης	ΚΑΡΥΤΑΙΝΑ	22	1%
1. ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	Δ.Δημητσάνης	ΔΗΜΗΤΣΑΝΑ	59	2%
1. ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	Δ.Δημητσάνης	ΛΟΥΤΡΑ ΗΡΑΙΑΣ	80	3%
1. ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΣ	Κ.Ράδου	ΡΑΔΟΥ ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ	6	0%
1. ΛΑΓΚΑΔΙΩΝ	Δ.Λαγκαδίων	ΛΑΓΚΑΔΙΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ	9	0%
1. ΛΕΒΙΔΙΟΥ	Δ.Λεβιδίου	ΛΕΒΙΔΙ	9	0%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Δ.Λεωνιδίου	ΒΑΛΤΟΣ	4	0%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Δ.Λεωνιδίου	ΛΕΩΝΙΔΙΟ	62	2%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Δ.Λεωνιδίου	ΛΙΒΑΔΙ	19	1%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Δ.Λεωνιδίου	ΣΑΜΠΑΤΙΚΗ	16	1%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Κ.Πουλίθρων	ΠΟΥΛΙΘΡΑ	324	11%
1. ΛΕΩΝΙΔΙΟΥ	Κ.Πραγματευτή	ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗ	36	1%
1. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	Δ.Μεγαλοπόλεως	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ	19	1%
1. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	Κ.Πλάκας	ΠΛΑΚΑ	41	1%
1. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	Δ.Τριπόλεως	ΤΡΙΠΟΛΗ	20	1%
1. ΤΡΟΠΑΙΩΝ	Κ.Σταυροδρομίου	ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙ	16	1%
1. ΦΑΛΑΝΘΟΥ	Κ.Χρυσοβιτισίου	ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΙ	12	0%
1. ΚΟΣΜΑ	Κ.Κοσμά	ΚΟΣΜΑΣ	54	2%
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ			3.011	100%

Πηγή: ΕΟΤ

Πεξεργασία : Ομάδα Μελέτης

Ο αριθμός ενοικιαζόμενων δωματίων βασίζεται σε στοιχεία του ΕΟΤ του 1997 και σε εκτιμήσεις της Ομάδας Μελέτης

ΑΦΙΞΕΙΣ - ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ 1990-1999

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	1990		1991		1992		1993		1994	
	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	65.135	153.023	72.757	146.417	73.144	158.633	71.685	145.085	72.417	147.440
ΕΛΛΑΔΑ	58.743	140.573	66.556	135.086	67.093	144.674	66.193	134.387	66.160	135.272
ΑΛΟΔΑΠΟΙ	6.392	12.450	6.201	11.331	6.051	13.959	5.492	10.698	6.257	12.168
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝΙΜ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	178	373	155	344	187	559	97	243	717	1.668
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΟΔΑΠΩΝ	6.214	12.077	6.046	10.987	5.864	13.400	5.395	10.455	5.540	10.500
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	4.355	7.112	4.602	7.641	4.295	9.532	3.535	6.597	3.735	7.168
ΑΓΓΛΙΑ	305	384	311	609	557	1.034	328	473	374	635
ΑΥΣΤΡΙΑ	183	311	151	308	187	356	102	182	146	316
ΒΕΛΓΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	85	127	78	100	60	316	85	133	68	100
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			3	3	104	191	72	221	25	40
ΓΑΛΛΙΑ	446	604	333	436	468	689	417	539	406	618
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	884	1.596	898	1.825	973	2.074	932	2.227	1.148	2.364
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΠΟΥΓΚ/ΒΙΑΣ	7	7			13	13	22	90	118	228
ΔΑΝΙΑ	14	16	12	31	29	47	41	57	45	72
ΕΛΒΕΤΙΑ	175	244	137	238	206	339	131	241	171	199
ΙΡΑΝΔΙΑ			7	8	31	31	17	17	23	48
ΙΣΠΑΝΙΑ	60	64	104	218	93	269	101	164	91	194
ΙΤΑΛΙΑ	867	1.223	571	942	524	1.552	570	859	603	1.288
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	14	24	5	48	23	27	40	67	24	36
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	283	381	245	329	107	424	185	303	162	233
ΟΥΓΓΑΡΙΑ			16	24	2	2	1	1	39	77
ΠΟΛΩΝΙΑ			12	28	65	240	28	52	30	46
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ					48	266	28	81	16	46
ΡΟΥΜΑΝΙΑ			3	15	88	392	100	186	17	59
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ			4	10	26	121	25	74	10	14
ΣΟΥΗΔΙΑ	29	50	49	108	50	184	26	52	80	136
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ			1	1	1	1	4	4	1	1
ΣΛΟΒΑΚΙΑ										
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	5	5	19	50	14	72	13	29	9	9
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ	222	965	175	550	155	571	94	342	129	409
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	1.462	4.052	1.105	2.798	1.302	3.416	1.608	3.352	1.307	2.575
ΗΠΑ	1.156	3.417	656	1.902	961	2.630	1.027	2.275	976	1.857
ΚΑΝΑΔΑΣ	173	339	137	212	140	369	141	254	150	263
ΒΡΑΖΙΛΙΑ			3	3	2	3	23	37	9	13
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ			2	4	8	8	6	8	7	28
ΜΕΞΙΚΟ	4	4	9	14	30	30	2	2	9	9
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	129	292	298	663	161	376	409	776	156	405
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	93	254	58	86	71	139	95	258	351	530
ΙΣΡΑΗΛ	16	16	26	43	31	44	35	41	28	28
ΙΑΠΩΝΙΑ	53	187	11	12	21	26	28	32	64	162
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ			9	13	1	1	12	157	4	5
ΚΥΠΡΟΣ	776	1.111	1.468	1.760	291	321	173	203	223	246
ΙΣΛΑΝΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ					2	2				
ΚΟΥΒΕΙΤ					1	2				
ΗΝΘΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ										
ΤΟΥΡΚΙΑ	1	1	7	7	7	42	5	5	4	8
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	23	50	5	11	8	22	15	23	28	81
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	93	279	136	256	39	96	39	102	8	9
ΑΛΓΕΡΙΑ							2	2	0	0
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	52	173	1	1	21	49	1	1	3	3
ΑΙΓΥΠΤΟΣ-ΣΟΥΔΑΝ	13	65	6	8	13	20	9	19	3	3
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	28	41	129	247	5	27	27	80	2	3
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-Ν.ΖΗΛΑΝΔΙΑ	211	380	145	206	157	217	118	146	139	218
ΠΑΝΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ		33,5		30,0		31,8		27,9		27,3
ΠΑΝΟΤΗΣ ΑΛΟΔΑΠΩΝ		3,0		2,5		3,1		2,2		2,5
ΠΑΝΟΤΗΣ ΣΥΝΟΛΟΥ		36,5		32,5		34,9		30,1		29,7

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	1995		1996		1997		1998		1999	
	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝ/ΣΕΙΣ
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	70.807	134.344	70.986	142.572	74.517	152.533	78.112	165.785	78.362	155.402
ΕΛΛΑΔΑ	65.499	124.362	65.256	131.174	68.277	140.047	70.166	145.674	70.037	136.289
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	5.308	9.982	5.730	11.398	6.240	12.486	7.946	20.111	8.325	19.113
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝΙΜ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	317	753	199	522	258	589	160	474	278	1.088
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	4.991	9.229	5.531	10.876	5.982	11.897	7.786	19.637	8.047	18.025
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	3.255	6.035	3.947	7.647	4.121	8.227	5.732	15.761	5.812	13.850
ΑΓΓΛΙΑ	223	327	253	378	351	591	492	795	540	993
ΑΥΣΤΡΙΑ	134	405	142	386	177	503	178	547	178	479
ΒΕΛΓΙΟ- ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	59	69	57	89	79	219	75	108	85	135
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	50	80	61	89	70	99	83	229	101	191
ΓΑΛΛΙΑ	450	911	490	817	525	864	513	714	446	675
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	965	1.869	1.292	2.761	1.239	2.681	1.962	6.232	1.931	5.639
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΠΟΥΓΚ/ΒΙΑΣ	35	61	44	205	36	41	93	186	98	340
ΔΑΝΙΑ	51	82	55	68	28	53	68	96	131	263
ΕΛΒΕΤΙΑ	106	133	189	346	110	162	161	326	177	339
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	24	26	65	90	31	34	60	108	63	180
ΙΣΠΑΝΙΑ	85	168	101	161	192	262	89	138	81	198
ΙΤΑΛΙΑ	518	808	482	670	517	664	672	1.205	444	764
NΟΡΒΗΓΙΑ	22	84	55	78	31	43	27	45	32	58
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	163	303	231	429	203	370	346	434	693	937
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	3	3	6	6	4	6	20	60	9	9
ΠΟΛΩΝΙΑ	38	132	60	171	67	227	39	137	49	163
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	22	38	5	16	7	15	10	10	7	11
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	104	128	65	99	66	224	151	428	127	460
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	64	125	110	423	75	342	168	1.389	149	623
ΙΟΥΝΔΙΑ	21	23	46	72	45	74	44	80	65	171
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	11	33	3	3	104	107	25	90	23	27
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	0	0	3	7	1	1	4	7	19	99
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	16	36	22	33	14	22	25	27	8	11
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ	91	191	110	250	149	623	427	2.370	356	1.085
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	1.102	2.360	1.241	2.656	1.097	2.374	1.093	2.260	1.265	2.286
ΗΠΑ	897	1.920	982	2.097	873	1.895	864	1.762	979	1.766
ΚΑΝΑΔΑΣ	105	185	172	411	152	315	132	313	227	447
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	3	3	9	9	11	11	20	39	4	4
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	8	44	18	37	14	29	4	4	13	15
ΜΕΞΙΚΟ	1	1	9	11	8	8	8	11	4	4
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	88	207	51	91	39	116	65	131	38	50
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	482	590	130	231	520	870	696	1.015	751	1.400
ΙΣΡΑΗΛ	20	21	27	28	52	62	87	100	66	76
ΙΑΠΩΝΙΑ	28	29	32	32	43	46	57	75	86	96
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	56	87	7	7	8	34	4	83	10	46
ΚΥΠΡΟΣ	342	413	34	126	389	695	506	685	550	1.125
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ									3	3
ΚΟΥΒΕΪΤ										
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ					1	2	0	0		
ΤΟΥΡΚΙΑ	4	8	8	9	2	2	10	20	7	12
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	32	32	22	29	25	29	32	52	29	42
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	13	24	23	66	57	175	37	140	30	102
ΑΛΓΕΡΙΑ					0	0	4	10	0	0
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	1	6	9	26	26	84	11	38	10	14
ΑΙΓΥΠΤΟΣ- ΣΟΥΔΑΝ	8	8	4	4	10	32	8	76	1	1
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	4	10	10	36	21	59	14	16	19	93
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ- Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑ	139	220	190	276	187	251	228	461	189	381
ΠΑΛΗΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ		25,8		25,8		28,1		29,7		27,3
ΠΑΛΗΡΟΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ		2,2		2,2		2,5		4,1		3,8
ΠΑΛΗΡΟΤΗΣ ΣΥΝΟΛΟΥ		28,0		28,0		30,6		33,8		31,2

Πηγή: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPINGS

ΠΡΟΣΕΓΓΙΑΣΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΧΑΙΑΣ

[illegible]

ΝΕΟΙ ΑΝΗΘΙ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1995										1996									
		ΚΑΤΗΓ.	ΑΦΙΕΛΕΙ				ΔΙΑΝΥΣΤΕΥΣΕΙΣ				ΚΑΤΗΓ.	ΑΦΙΕΛΕΙ				ΔΙΑΝΥΣΤΕΥΣΕΙΣ					
			ΗΜ	ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΑΤΗΓ.	ΗΜ		ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ					
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΟΥ	ΓΑΝΟΥΚΑΚΕΙΑ	136	294	12	311	692	86	768	136	352	35	387	727	82	809						
2. Δ. ΑΝΘΑΚΙΟΥ	ΤΥΡΟΣ	159	1.699	135	1.834	7.548	435	7.973	159	2.125	191	2.316	8.795	519	9.314						
3. Δ. ΒΥΚΙΟΥΡΙΑΣ	ΑΙΤΡΟΣ	23	993	267	1.260	2.320	751	3.071	23	1.185	286	1.471	4.012	723	4.735						
4. Δ. ΒΥΚΙΟΥΡΙΑΣ	ΠΑΡΑΔΟΣ ΑΙΤΡΟΣ	258			0	0	0	0	258			0	0		0						
5. Δ. ΒΥΚΙΟΥΡΙΑΣ	ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ	43	1.573	391	1.964	2.664	976	3.640	43	1.588	587	2.175	3.401	941	4.342						
6. Δ. ΒΥΚΙΟΥΡΙΑΣ	ΚΑΡΤΕΡΙ	13		0	0	0	0	0	13		0	0	0	0	0						
7. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΒΥΤΙΝΑ	192	3.929	13	3.942	9.774	21	9.795	192	3.926	79	3.905	9.035	208	9.243						
8. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΜΑΓΟΥΣΙΑΝΑ	71	811	9	820	1.406	17	1.423	71	769	22	791	1.335	49	1.384						
9. Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΑ	52	1.274	18	1.292	2.474	90	2.564	50	1.240	0	1.240	2.659	0	2.659						
10. Δ. ΔΑΚΚΑΙΩΝ	ΔΑΚΚΑΔΙΑ	91	1.161	133	1.294	1.919	153	2.072	91	971	98	1.069	1.663	106	1.769						
11. Δ. ΔΕΡΜΙΔΙΟΥ	ΔΕΡΜΙΔΙΟ	93	579	184	763	1.555	638	2.193	93	606	235	841	1.555	638	2.193						
12. Δ. ΔΕΡΜΙΔΙΟΥ	ΠΟΥΛΙΘΑ	38		0	0	0	0	0	38		0	0	0	0	0						
13. Δ. ΔΕΡΜΙΔΙΟΥ	ΓΛΑΛΟΚΟΡΡΙΟ	18		0	0	0	0	0	18		0	0	0	0	0						
14. Δ. ΜΕΤΑΛΟΠΟΥΛΗΣ	ΜΕΤΑΛΟΠΟΥΛΗ	177	4.212	365	4.577	10.754	743	11.497	177	4.147	375	4.522	10.754	743	11.497						
15. Δ. ΜΕΤΑΛΟΠΟΥΛΗΣ	ΙΣΑΦΗ	20		0	0	0	0	0	20		0	0	0	0	0						
16. Δ. ΤΡΙΚΟΠΟΥΛΗΣ	ΙΣΤΕΜΗΤΙΖΑ	38		0	0	0	0	0	38		0	0	0	0	0						
17. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	544	47.224	3.666	50.890	79.932	5.889	85.821	543	46.668	3.693	50.361	81.484	6.203	87.687						
18. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	12	1.194	76	1.270	1.811	76	1.887	12	1.221	68	1.289	1.931	69	2.000						
19. Δ. ΦΑΛΑΚΙΩΝ	ΑΕΦΟΥΡΙΟ	41	556	34	590	1.523	117	1.640	41	558	61	619	1.129	312	1.441						
20. Δ. ΦΑΛΑΚΙΩΝ	ΑΓΡΑΦΙΟ	34		0	0	0	0	0	34		0	0	0	0	0						
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	2.053	65.499	5.308	70.807	124.362	9.982	134.344	2.050	65.256	5.730	70.986	128.480	10.593	139.073						

[illegible]

1

ΝΕΟΙ ΑΝΗΘΙ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1997						1998							
		ΚΑΙΝΕΙΣ		ΑΦΙΞΕΙΣ		ΔΙΑΝΥΚΤΕΥΕΙΣ		ΚΑΙΝΕΙΣ		ΑΦΙΞΕΙΣ		ΔΙΑΝΥΚΤΕΥΕΙΣ			
		ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ
1 Δ. ΑΝΘΑΚΙΟΥ	ΕΛΟΥΡΝΑΚΑΚΙΑ	136	260	11	271	990	38	1.028	136	383	32	415	888	122	1.016
2 Δ. ΑΝΘΑΚΙΟΥ	ΤΥΡΟΣ	159	1.797	149	1.946	8.852	385	9.237	159	2.013	256	2.269	8.346	1.039	9.385
3 Δ. Β. ΚΥΘΟΥΡΙΑΣ	ΑΙΤΡΟΣ	23	1.249	263	1.512	4.267	586	4.853	23	1.471	399	1.870	4.298	931	5.222
4 Δ. Β. ΚΥΘΟΥΡΙΑΣ	ΠΑΡΑΔΙΟ ΑΙΤΡΟΣ	28					0		28			0			
5 Δ. Β. ΚΥΘΟΥΡΙΑΣ	ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ	43	1.501	447	1.948	3.183	667	3.850	43	1.342	778	2.120	2.728	1.305	4.033
6 Δ. Β. ΚΥΘΟΥΡΙΑΣ	ΚΑΤΕΡ	13			0			0	13						
7 Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΒΥΤΙΝΑ	239	4.761	85	4.846	10.232	152	10.384	237	4.345	408	4.753	8.578	462	9.040
8 Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΠΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	71	580	61	651	1.127	143	1.270	71	894	33	927	1.492	52	1.544
9 Δ. ΔΗΝΤΕΡΙΑΝΗΣ	ΔΗΝΤΕΡΙΑΝΑ	50	1.556	22	1.578	3.034	110	3.144	50	2.652	132	2.777	3.835	178	4.033
10 Δ. ΔΑΚΚΑΔΙΟΥ	ΔΑΚΚΑΔΙΑ	91	821	86	907	1.311	98	1.409	91	944	103	1.047	1.508	119	1.627
11 Δ. ΔΕΚΜΑΔΙΟΥ	ΔΕΚΜΑΔΙΑ	93	507	252	759	931	790	1.721	93	453	227	680	810	605	1.415
12 Δ. ΔΕΚΜΑΔΙΟΥ	ΠΟΥΛΕΡΑ	38			0		0		38						
13 Δ. ΔΕΚΜΑΔΙΟΥ	ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟ	18			0		0		18						
14 Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ	187	4.761	386	5.147	17.766	1.928	19.694	187	4.718	524	5.242	25.313	4.857	30.170
15 Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΙΖΑΡΗ	20	22	1	23	24	11	35	20			0			0
16 Δ. ΤΡΙΚΛΟΝΟΥ	ΚΙΣΣΗΝΙΑ	38			0		0		38						
17 Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	543	48.127	4.252	52.379	83.822	6.983	90.485	543	48.807	4.711	53.518	83.533	7.845	91.378
18 Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	12	1.461	88	1.549	2.289	88	2.387	12	1.443	76	1.519	2.344	84	2.428
19 Δ. ΦΑΛΑΚΙΟΥ	ΑΕΟΝΤΑΡΙΟ	41	864	137	1.001	2.509	527	3.036	41	728	247	975	2.001	2.512	4.513
20 Δ. ΦΑΛΑΚΙΟΥ	ΔΥΡΡΑΧΙΟ	34			0		0		34			0			
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	2.107	68.277	6.240	74.517	140.047	12.486	152.553	2.105	70.166	7.946	78.112	145.674	20.111	165.785

ΠΡΟΙΟΔΙΤΑΙΑ ΕΥΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΝΟΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

[illegible]

ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΛΗΨΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPINGS

ΝΕΟΙ ΑΝΗΘΙΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ		ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1999					
			ΚΑΙΝΕΣ	ΑΦΙΕΙΣΤΕ		ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ		
			ΗΜ	ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΑ	ΣΥΝΟΛΟ
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΩΝ	ΕΛΛΗΝΙΚΑΚΑΛΚΑ	136	353	22	375	801	56	857
2. Δ. ΑΝΘΑΚΙΩΝ	ΤΥΡΟΣ	159	3.262	273	3.540	10.924	1.072	11.996
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΙΓΙΟΙ	23	3.162	829	3.991	7.671	2.077	9.748
4. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΙΓΙΟΥ	306			0			0
5. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ	43	1.580	1.154	2.734	3.515	1.777	5.292
6. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΚΑΤΙΡΙ	13						
7. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΒΥΤΙΝΑ	237	4.505	627	5.132	9.102	1.326	10.428
8. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΜΑΓΟΥΛΑΝΑ	71	981	95	1.076	1.598	153	1.751
9. Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΑ	65	2.107		2.107	4.100		4.100
10. Δ. ΑΡΚΑΔΙΩΝ	ΑΡΚΑΔΙΑ	91	1.120	104	1.224	1.775	125	1.900
11. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΑΕΓΙΝΙΟ	93	633	405	1.038	872	957	1.829
12. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΠΟΥΛΕΡΑ	38						
13. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΠΑΛΙΟΧΩΡΙΟ	18						
14. Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ	187	2.824	514	3.338	13.539	2.245	15.784
15. Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΙΣΑΡΗ	20	47	10	57	110	11	121
16. Δ. ΤΡΙΚΟΝΙΣΣΗΣ	ΣΙΕΜΝΙΤΣΑ	38						
17. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	543	47.681	3.997	51.678	78.475	48.807	127.282
18. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	12	1.412	65	1.477	2.234	68	2.302
19. Δ. ΦΑΛΑΚΙΑΣ	ΑΕΟΝΤΑΡΙΟ	41	365	230	595	1.573	2.075	3.648
20. Δ. ΦΑΛΑΚΙΑΣ	ΔΥΡΡΑΧΙΟ	34						
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ			2.168	70.037	8.325	78.362	136.289	197.038

ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΙΣΤΗΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΝΕΟΙ ΑΝΗΘΙΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΚΑΙΝΕΣ	ΑΦΙΕΙΣΤΕ		ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ	
			ΗΜ	ΑΑ	ΗΜ	ΑΑ
			1999		1999	
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΩΝ	ΕΛΛΗΝΙΚΑΚΑΛΚΑ	6%	1%	0%	0%	0%
2. Δ. ΑΝΘΑΚΙΩΝ	ΤΥΡΟΣ	7%	5%	3%	8%	2%
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΙΓΙΟΙ	1%	5%	10%	5%	6%
4. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΠΑΡΑΛΙΟ ΑΙΓΙΟΥ	14%	0%	0%	0%	5%
5. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΓ. ΠΕΤΡΟΣ	2%	2%	14%	3%	3%
6. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΚΑΤΙΡΙ	1%	0%	0%	0%	0%
7. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΒΥΤΙΝΑ	11%	6%	8%	7%	2%
8. Δ. ΒΥΤΙΝΑΣ	ΜΑΓΟΥΛΑΝΑ	3%	1%	1%	1%	1%
9. Δ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΑ	3%	3%	0%	3%	0%
10. Δ. ΑΡΚΑΔΙΩΝ	ΑΡΚΑΔΙΑ	4%	2%	1%	1%	1%
11. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΑΕΓΙΝΙΟ	4%	1%	5%	1%	2%
12. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΠΟΥΛΕΡΑ	2%	0%	0%	0%	0%
13. Δ. ΑΕΓΙΝΙΩΝ	ΠΑΛΙΟΧΩΡΙΟ	1%	0%	0%	0%	0%
14. Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ	9%	4%	6%	4%	8%
15. Δ. ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ	ΙΣΑΡΗ	1%	0%	0%	0%	0%
16. Δ. ΤΡΙΚΟΝΙΣΣΗΣ	ΣΙΕΜΝΙΤΣΑ	2%	0%	0%	0%	0%
17. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	25%	6%	48%	66%	80%
18. Δ. ΤΡΙΠΟΛΗΣ	ΤΡΙΠΟΛΗ	1%	1%	1%	2%	1%
19. Δ. ΦΑΛΑΚΙΑΣ	ΑΕΟΝΤΑΡΙΟ	2%	1%	3%	1%	3%
20. Δ. ΦΑΛΑΚΙΑΣ	ΔΥΡΡΑΧΙΟ	2%	0%	0%	0%	0%
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	100%	100%	100%	100%	100%

Πηγή: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

CAMPINGS

ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ		ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1997										1998									
			ΑΦΙΞΕΙΣ					ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ					ΑΦΙΞΕΙΣ					ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ				
			ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ								
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΝΟΣ	ΤΥΡΟΣ			0			0			0			0			0			0			0
2. Δ. ΒΥΤΙΝΑΙ	ΜΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	231	108	339	744	143	887	227	139	366	669	159	828									
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΑΙΤΡΟΙ			0			0			0		151	150	301	317	304	621					
4. Δ. Β.ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΜΕΛΙΟΥΣ	195	231	426	464	504	968															
5. Δ. ΤΡΙΠΟΔΗ	ΤΡΙΠΟΔΗ			0			0			0				0								0
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	426	339	765	1.208	647	1.855	378	289	667	986	453	1.449									

ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΥΝΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1997						1998						
		ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ			ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ			
		ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΝΟΣ	ΤΥΡΟΣ	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
2. Δ. ΒΥΤΙΝΑΙ	ΜΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	54%	32%	44%	62%	22%	48%	60%	48%	55%	68%	34%	57%	0%
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΑΙΤΡΟΙ	0%	0%	0%	0%	0%	0%	40%	52%	45%	32%	66%	43%	66%
4. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΜΕΛΙΟΥΣ	46%	68%	56%	38%	78%	52%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Δ. ΤΡΙΠΟΔΗ	ΤΡΙΠΟΔΗ	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

CAMPINGS

ΝΕΟΙ ΔΗΜΟΙ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ		ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1999					
			ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ		
			ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΝΟΣ	ΤΥΡΟΣ				0			0
2. Δ. ΒΥΤΙΝΑΙ	ΜΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	235	126		361	655	157	812
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΑΙΤΡΟΙ	87	49		136	180	114	294
4. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΜΕΛΙΟΥΣ							
5. Δ. ΤΡΙΠΟΔΗΣ	ΤΡΙΠΟΔΗ	209	2		211	349	2	351
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	531	177		708	1.184	273	1.457

ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΣΥΝΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΝΕΟΣ ΔΗΜΟΣ / ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	1999									
		ΑΦΙΞΕΙΣ					ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ				
		ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ	ΗΜ	ΑΛ	ΣΥΝΟΛΟ				
1. Δ. ΑΝΘΑΚΙΝΟΣ	ΤΥΡΟΣ	0%	0%	0%	0%	0%	0%				
2. Δ. ΒΥΤΙΝΑΙ	ΜΑΓΟΥΛΙΑΝΑ	44%	71%	51%	55%	58%	56%				
3. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΑΙΤΡΟΙ	16%	28%	19%	15%	42%	20%				
4. Δ. Β. ΚΥΝΟΥΡΙΑΙ	ΜΕΛΙΟΥΣ	0%	0%	0%	0%	0%	0%				
5. Δ. ΤΡΙΠΟΔΗΣ	ΤΡΙΠΟΔΗ	39%	1%	30%	29%	1%	24%				
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	100%	100%	100%	100%	100%	100%				

Πηγή: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

CAMPINGS

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΕΥΡΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΠΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

CAMPINGS

ΠΟΙΟΙΤΑΙΑ ΕΥΜΕΤΟΧΗ Δ. ΔΙΑΠΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΕΤΟ ΕΥΝΟΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΧΑΙΔΙΑΣ

[illegible]

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: ΤΥΡΟΣ

[illegible][illegible][illegible]

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: ΣΑΡΟΥΝΑΙΚΑΙΙΚΑ

1992

199319941995

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ: ΣΑΠΟΥΝΑΚΑΙΙΚΑ

[illegible][illegible][illegible]

Πηγή: ΕΣΥΕ
Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

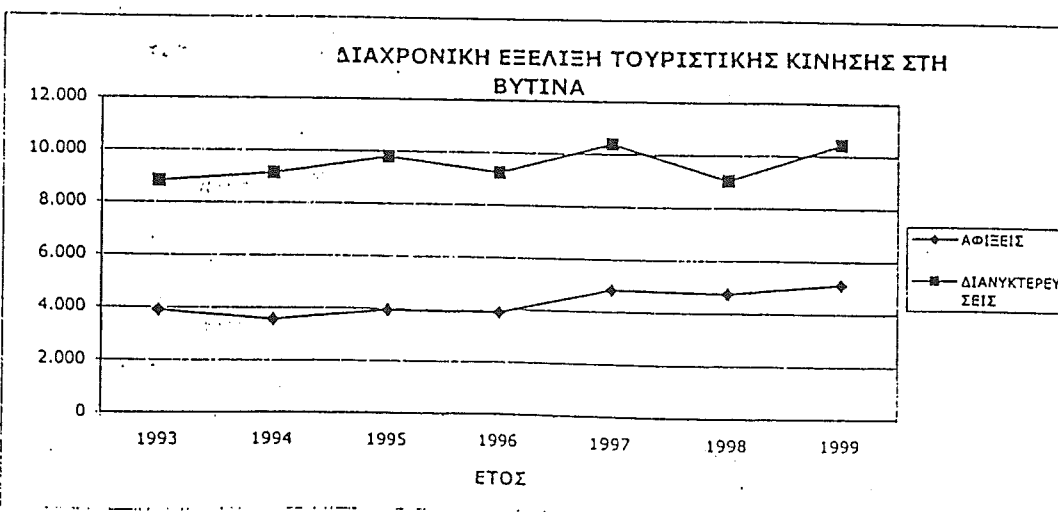
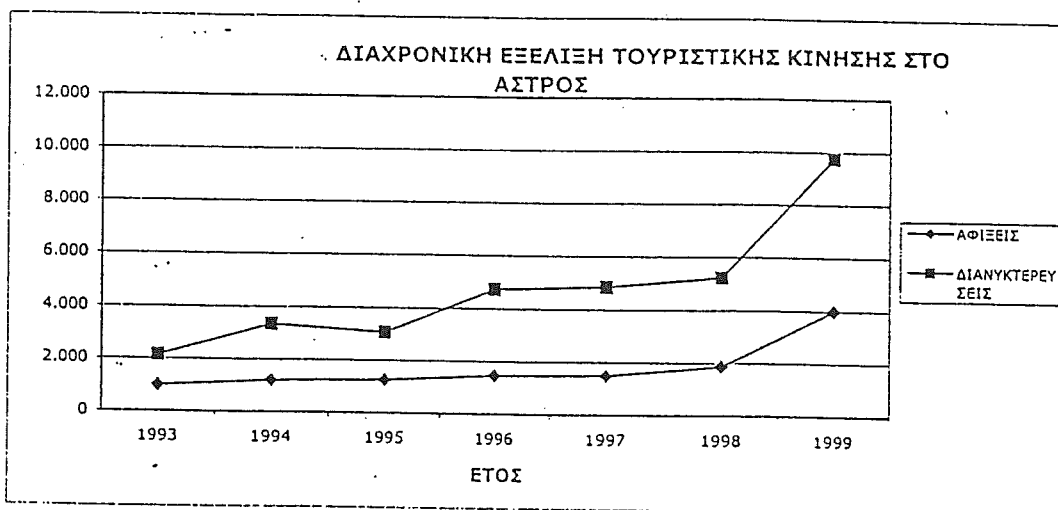
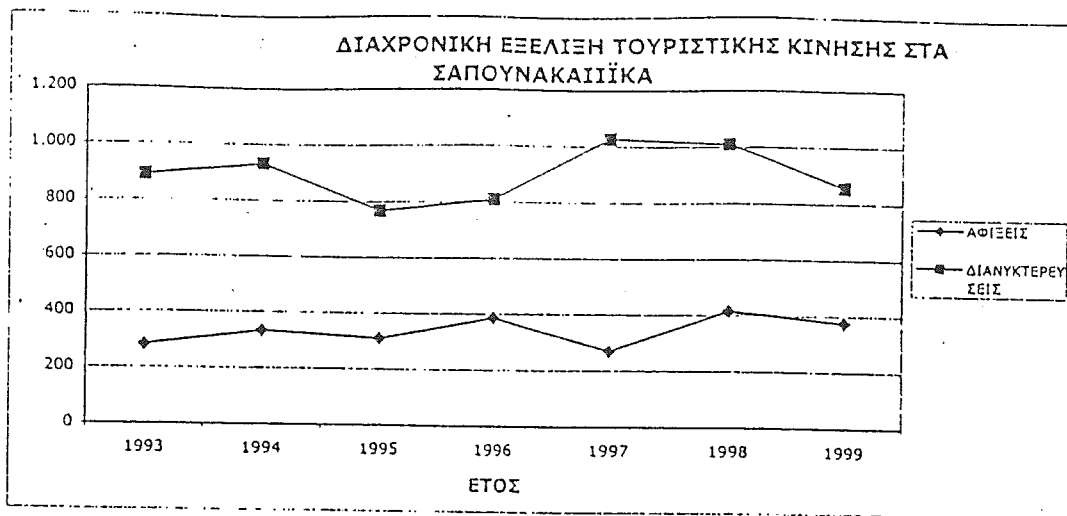
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΠΛΗΝ CAMPINGS
ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ, 1999

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΛΑΦΙΕΙΣ	ΜΕΤΑΝΥΚΤΕ	ΕΛΑΦΙΕΙΣ	ΜΕΤΑΝΥΚΤΕ
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
ΕΛΛΑΔΑ	94,13%	93,47%	92,29%	91,06%
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ.ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΕΞΩΤ.			1,47%	3,57%
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	5,87%	6,53%	6,24%	5,37%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	5,87%	6,53%	5,88%	5,19%
ΑΓΓΛΙΑ	0,00%	0,00%	0,56%	0,39%
ΑΥΣΤΡΙΑ	1,60%	1,05%	1,05%	1,52%
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ			0,11%	0,07%
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			0,06%	0,03%
ΓΑΛΛΙΑ	0,27%	0,12%	0,56%	0,25%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0,53%	0,23%	1,36%	0,93%
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ/ΒΙΑΣ			0,06%	0,02%
ΔΑΝΙΑ	0,27%	0,12%	0,06%	0,02%
ΕΛΒΕΤΙΑ	1,07%	1,87%	0,25%	0,27%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ			0,00%	0,00%
ΙΣΠΑΝΙΑ			0,00%	0,00%
ΙΤΑΛΙΑ	2,13%	3,15%	0,54%	0,65%
ΝΟΡΒΗΓΙΑ			0,06%	0,03%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	0,00%	0,00%	0,54%	0,32%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ			0,00%	0,00%
ΠΟΛΩΝΙΑ			0,08%	0,13%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ				
ΡΟΥΜΑΝΙΑ			0,06%	0,05%
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ			0,03%	0,03%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ			0,03%	0,02%
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ			0,06%	0,02%
ΣΛΟΒΑΚΙΑ				
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ			0,03%	0,01%
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ			0,40%	0,47%
ΗΠΑ			0,20%	0,09%
ΚΑΝΑΔΑΣ			0,06%	0,05%
ΒΡΑΖΙΛΙΑ				
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ				
ΜΕΞΙΚΟ				
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ			0,11%	0,03%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΙΣΡΑΗΛ			0,00%	0,00%
ΙΑΠΩΝΙΑ				
ΣΥΡΙΑ - ΛΙΒΑΝΟΣ				
ΚΥΠΡΟΣ				
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ			0,00%	0,00%
ΚΟΥΒΕΪΤ				
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ				
ΤΟΥΡΚΙΑ				
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ				
ΑΛΓΕΡΙΑ				
Ν. ΑΦΡΙΚΗ				
ΑΙΓΥΠΤΟΣ-ΣΟΥΔΑΝ				
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ				
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ				

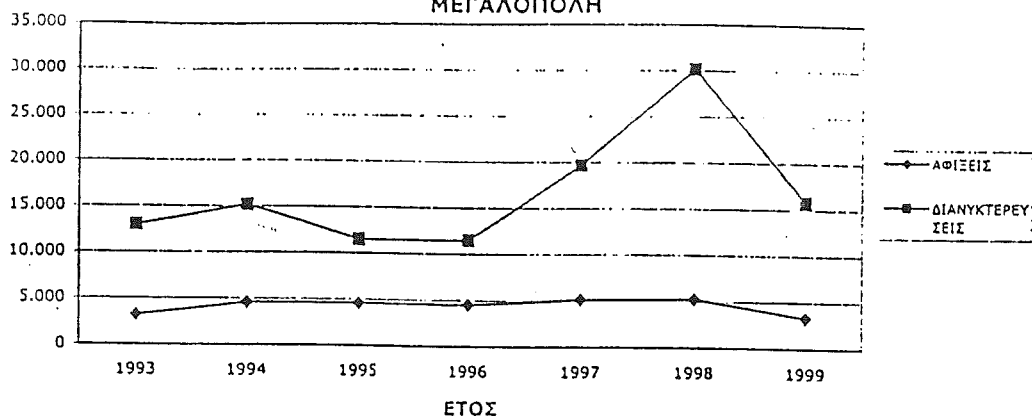
Πηγή: ΕΣΥΕ

Επεξεργασία: Ομάδα Μελέτης

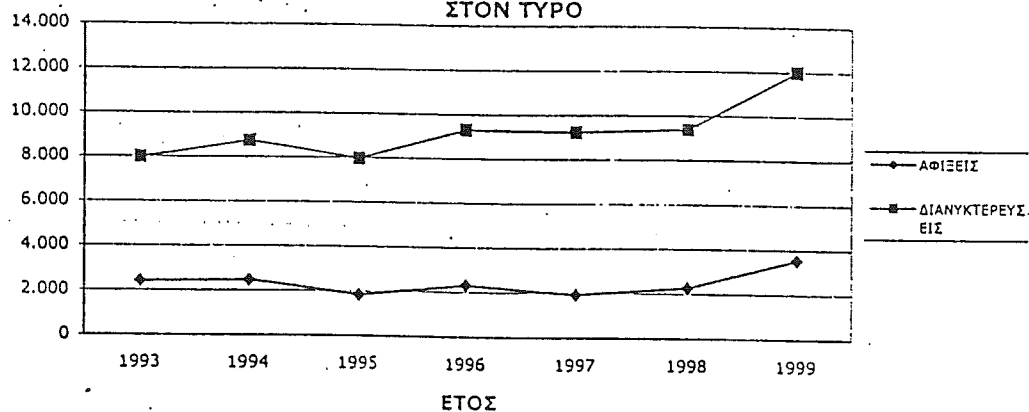
ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΥΣ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΗ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗ

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
ΣΤΟΝ ΤΥΡΟ

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ
ΣΤΟΝ ΑΓ. ΠΕΤΡΟ

